

АНАЛИЗ НА ТУРИСТИЧЕСКИЯ ПОТЕНЦИАЛ НА ОБЛАСТ БУРГАС

Съдържание

УВОД

1. Географско положение
2. Социално-икономическа и демографска характеристика
3. Инфраструктура, околна среда
4. Транспортна достъпност, мобилни връзки
5. Образование в туризма
6. Здравеопазване
7. Анализ на туристическите ресурси
 - 7.1. Природни туристически ресурси
 - 7.1.1. Релеф
 - 7.1.2. Климат
 - 7.1.3. Води
 - 7.1.4. Растителност и животински свят
 - 7.2. Антропогенни туристически ресурси
 - 7.2.1. Културно-историческо наследство
 - 7.2.2. Археологически обекти
 - 7.2.3. Архитектурни резервати
 - 7.2.4. Храмове, манастири, религиозни обекти
 - 7.2.5. Традиции, обичаи и занаяти
 - 7.2.6. Културни прояви и събития, празници
 - 7.2.7. Галерии, музеи, исторически местности, центровете за изкуство и занаяти
 - 7.2.8. Театри, кина, читалища, културни институции
 - 7.3. Материална база за отдих и туризъм, туристическа инфраструктура и услуги
 - 7.3.1. Туроператорска и туристическа агентска дейност
 - 7.3.2. Хотелиерство и ресторантьорство – туристически обекти
 - 7.3.2.1. Места за настаняване - хотели, мотели, апартаментни туристически комплекси, вилни селища, туристически селища и вили; семейни хотели, хостели, пансиони, почивни станции, къщи за гости, стаи за гости, апартаменти за гости, бунгала и къмпинги; туристическите хижи, туристическите учебни центрове и туристическите спални, туристически столови, туристически бюфети;
 - 7.3.2.2. Заведенията за хранене и развлечения (самостоятелни и прилежащи към места за настаняване) - ресторанти, заведения за бързо обслужване, питейни заведения, кафе-сладкарници и барове;

- 7.3.2.3. Самостоятелните и прилежащите към места за настаняване балнеолечебни (медикул СПА) центрове, СПА центрове, уелнес центрове и таласотерапевтични центрове;
 - 7.3.3. Туристическите информационни центрове; посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство;
 - 7.3.4. Други видове - конните бази за любителска езда и маршрути за конна езда; аквапарковете, водните атракционни и приключенските паркове; атракционните и тематичните паркове; голф игрищата; местата за наблюдение на диви животни и птици;
 - 7.3.5. Ловните стопанства по Закона за лова и опазване на дивеча;
 - 7.3.6. Винарски изби;
8. Туристическо предлагане - видове туризъм и курорти

УВОД

Бургаска област е живописно разположена в южните части на българското черноморско крайбрежие. То включва Източна Стара планина, Странджа и Бургаската низина. Тук се среща уникално разнообразие на природа, история, култура и фолклор. Регионът се отличава с красиви морски брегове, леснодостъпни планини, с уникална растителност и животински свят, уникални исторически паметници, традиции и обичаи. Местоположението на град Бургас определя развитието на територията като основен транспортен център в областта – наличие на Летище Бургас, жп гара, Морска гара, автомагистрала „Тракия“. Природните туристически ресурси в областта предполагат развитието на:

- Морски рекреативен туризъм - плажни ивици, слънцегреене, благоприятен климат, морски води;
- Балнеолечение - Бургаски Минерални бани; климатолечение - през цялата година край Черно море, парк Росенец, Бургаски минерални бани;
- Калолечение – Поморие;
- Орнитоложки туризъм – Природозащитен център „Поморийско езеро“, Природозащитен център “Пода”, Укритие за наблюдение на птици “Атанасовско езеро”, Природозащитен център “Ропотамо”;
- Екотуризъм - ПП “Странджа”, Бургаски влажни зони, Парк “Росенец”, екопътеки, резерват Ропотамо, Източна Стара планина. Характерна особеност на екологичния и другите устойчиви видове туризъм е изискването за предлагане на разнообразен и силно индивидуализиран продукт. Чрез развитието му се популяризират региони със съхранени природни ресурси.
- В биоклиматично отношение регионът на Странджа крие значителни ресурси за климатолечение. Лечебните качества на климата в крайбрежния район, в съчетание с плажовете и морето са причина за обявяването на Ахтопол за климатичен морски курорт от национално значение, а Синеморец - за климатичен морски курорт от местно значение. Малко Търново е планински климатичен курорт от местно значение за климатолечението на алергични и белодробни заболявания.
- Ловен туризъм – областта разполага с отлично организирани ловни стопанства и полета за лов на разнообразен дивеч и птици с ценни трофеи.

Антропогенните туристически ресурси в областта дават възможност за целогодишно развитие на културен, археологически, селски, маршрутно-познавателен, религиозен, фолклорен, гастрономически, винен и други видове туризъм.

1. ГЕОГРАФСКО ПОЛОЖЕНИЕ

Бургаска област е разположена в югоизточната част на България на територия от 7748,1 кв. км (6,9% от площта на България) и е втората по големина след Софийска област. На изток областта има широк излаз на Черно море (224 км), на юг граничи с Република Турция, на запад с Ямболска и Сливенска области, а на север - с Варненска и Шуменска области.

В областта се намира най-големия залив на Черно море - Бургаския залив. В близост до морския бряг се намират езерата Бургаско, Атанасовско и Мандренско, Поморийско, Алепу.

Разположението на областта на брега на Черно море има най-голямо значение за развитието на морски рекреативен туризъм от началото и по-активно от средата на миналия век. Това също е предпоставка за развитието на пристанища, риболов, морски транспорт, водни спортове и др.

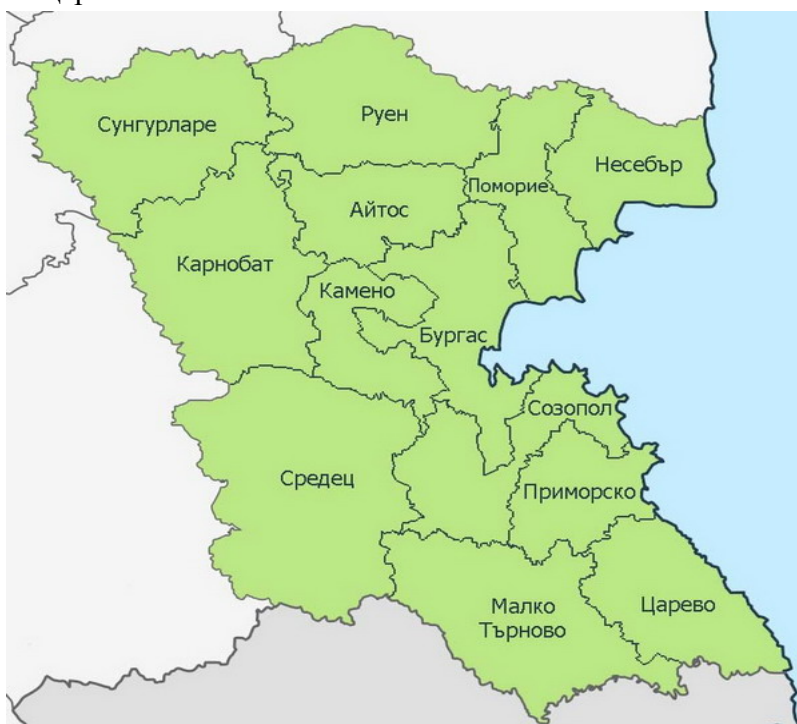
Северната граница на областта минава по Стара планина. Чрез ниските и удобни старопланински проходи (Върбишки, Ришки, Дюлински, Обзор и др.) се осъществява връзката на областта със Североизточния район за планиране.

Важно значение за организирането на екскурзии, трансфери и поддържането на връзки с другите административни области в страната имат шосейните и железопътните линии за София (през Пловдив и Карлово), за Варна и Русе, за

Харманли и Кърджали (през Елхово и Тополовград), панорамния път Констанца - Варна - Бургас - Малко Търново - Истанбул и др.;

Геостратегическото положение на областта е фактор за развитието както на вътрешен, така и на международен туризъм. Тук се пресичат пътища от Европа за Близък Изток и Азия; от Европа за Среден Изток и Азия; от Русия, Украйна, Беларус и Западна Европа.

На територията на областта са разположени 13 общини: Айтос, Бургас, Камено, Карнобат, М. Търново, Несебър, Поморие, Руен, Созопол, Средец, Сунгурларе, Приморско и Царево.

Фиг. Карта на Бургаска Област с общините в нея

Благоприятното разположение на Бургаска област в югоизточната част на България с излаз на Черно море създава условия за туризъм и развитие на транспортни коридори към целия свят с относително най-добър климат в сравнение с другите области в страната.

2. СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКА И ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Област Бургас е втората по територия област в България. Площта на областта е 7 753.14 кв. км. Геостратегическото положение на областта е фактор от национална величина, който е общопризнат от различните страни в Европа, Азия и Африка.

Област Бургас е една от икономически най-развитите области в Република България.

Бургас е петата област в България по БВП на човек от населението, равен на 90% от средното за страната. Пред Бургас се нареждат София (столица) и областите София, Варна и Стара Загора. Областта генерира 5,22% от brutния вътрешен продукт на България.

Основната част от добавената стойност в областта се създава от сектора на услугите, следва индустрията и аграрния сектор. Главните подотрасли на индустрията са: химическата и нефтепреработвателната промишленост, хранително-вкусовата, електроника, машиностроене, текстилна, а също така дърводобив и дървопреработване.

Икономиката на областта се характеризира със слаба диверсификация. От промишлените отрасли най-силно е развито нефтепреработването, което заема близо 70% от индустриалното производство. Следват хранително-вкусовата промишленост и машиностроенето. Добре развити са транспортът, логистиката, земеделието. От решаващо значение за икономиката на областта са туризмът и търговията. В област Бургас са концентрирани 30% от легловата база в страната към 2015 г. и над една трета от приходите от нощувки.

С най-голяма тежест в развитието на област Бургас е сектор „Услуги“ – 63.8% от brutната добавена стойност, формирана в областта. Следва индустрията с 31.4% и накрая е селското стопанство с 4.8%. През последните години се наблюдава тенденция на нарастване на дела на услугите за сметка на промишлеността и особено за сметка на селското стопанство.

Химическата и нефтепреработвателната промишленост са доминиращият промишлен отрасъл в икономическата визитка на област Бургас. Тя дава 84.5% от реализираните приходи в областта с тенденция нейният относителен дял да се увеличава. Главният представител на химическата промишленост е “Лукойл Нефтохим” АД. Рафинерията е най-големият нефтохимически комплекс в Югоизточна Европа и произвежда над 40 продукта.

Хранително-вкусовата промишленост е вторият по значение структуроопределящ отрасъл в икономиката на област Бургас. Представени са винарската, пивоварната, млечната, месната, рибната, мелничарската и др. Има значение за развитието на туризма в областта.

Винопроизводството е изключително важно за развитието на винен туризъм в Бургаска област. За вътрешния пазар, в областта на производството на високоалкохолни напитки, винарските изби и заводи на територията на Бургаска област са изключително конкурентоспособни. Специалните ракии се предлагат с високо качество и на цени по-ниски от тези на конкурентите. Сравнително голяма е конкуренцията при производството на вина. Винарските изби и заводи в област Бургас притежават много добри позиции на външните пазари. Осъществяват успешен износ в следните страни:

Германия, Полша, страните от ОНД, Великобритания, Белгия, Холандия, Канада, Израел, Чехия, и Прибалтийските страни.

Проучванията през последните години показват също промяна на потребителското търсене, което е предпоставка за подобряване на качеството и разработване на продуктите, съобразно новите тенденции. Създават се и собствени лозови масиви, което подобри качеството на суровината - гроздето, а по този начин и качеството на вината. Освен това, се предвижда развитие в следните направления: регистрация на най-продаваните търговски марки в чужбина, излизане на нови пазари чрез участие в международни винарски изложения, създаване на нови продукти, съобразно тенденциите и националните особености на дадения пазар и изискванията на крайния потребител и създаване на продукти насочени към младото поколение- коктейли, вино с нисък алкохолен градус и др.

“Победа” АД - гр. Бургас е най-големият производител на бисквити в страната, производство на шоколадови и захарни изделия и има около 50% дял от пазара на бисквити в България, като голяма част от продуктите са удостоени със златни медали на Международния панаир в град Пловдив.

Производството на зеленчукови салати и готови храни са сравнително нови за българския консуматор и пазара им се развива динамично. Очакваното нарастване на консумацията на готови храни в бита и в общественото хранене в региона, и в страната дава основание да се приеме, че пазарът на тези продукти няма да бъде наситен през следващите години до степен, предизвикваща остра конкуренция между производителите. Конкуренти в района са “Денито”, “Сарчес” и “Алди”.

Производство на готово и полуготово месо от водоплаващи птици и пилешко месо е развито в Бургаска Област. Произвежда се птиче месо, грил и разфасовка, производство на яйца. Млекопреработвателните предприятия в област Бургас произвеждат пакетирано прясно мляко, кисели млека, сирена и др. По-голяма част от мандрите се ограничават с продажби на млечни продукти на вътрешния пазар. И През последните години се построиха много складови бази за съхранение и замразяване на селскостопански продукти.

Селското стопанство е добре развито в Бургаска област. Земеделието е специализирано в отглеждането на зърнени, маслодайни и технически култури. Традиционни за региона са лозарството и винопроизводството. Световно известни са вината от региона на Сунгурларе, Карнобат, Поморие. Тук се произвеждат, както традиционни за България винени сортове като шардоне, мускат отонел, червен мискет, мавруд, рубин, каберне совиньон и мерло, така и интернационални - сира, пино ноар, каберне фран, совиньон блан, гевюрцтраминер, аликант буше, юни блан и рейнски ризлинг. Произвеждат се също и разнообразни плодове и зеленчуци – череши, ябълки, домати, краставици и др.

Населението на Бургаска област е 420 840 жители, което представлява 5.7 на сто от населението на страната. Включва 13 общини с 257 градове и села. Разпределението на населението в област Бургас е много неравномерно. Половината от населението на областта е съсредоточено в град Бургас, докато другата половина е неравномерно разпределена по територията на областта. С най-малък брой жители са общините в югоизточната част на областта – Малко Търново, Приморско и Царево. Там е и най-слабо населеният район на страната - Странджа с 10 души/км². Основните тенденции в демографските процеси в област Бургас са, че населението на областта е с отрицателен прираст, но показателите са по-благоприятни от средните за страната. В градовете този показател за 2009 г. е положителен – 0,9, а в селата – -4,6. Запазва се появилата се тенденция за обезлюдяване на селата. Четири са общините в област Бургас, които са с положителен естествен прираст – Руен, Айтос, Несебър и Бургас. С най-голям отрицателен прираст са общините Малко Търново, Карнобат, Созопол, Средец, Камено и Сунгурларе. Въпреки че град Бургас продължава да привлича хората, тъй като предлага по-добри възможности за работа, в последните години се наблюдава тенденция на засилване на миграционната вълна към по-малки градове с туристически потенциал, които предлагат добри условия за работа и живот. От голяма важност за населението е сезонната заетост в сферата на туризма, строителството, търговията и транспорта.

3. ИНФРАСТРУКТУРА И ОКОЛНА СРЕДА

Географското разположение на област Бургас в югоизточната част на Р. България я превръща в гранична за държавата зона, която както я отделя, така и я свързва с Република Турция, а посредством Черно Море и с останалите черноморски държави и целия свят. Граничното ѝ разположение я превръща в кръстопът на транспортни артерии от най-висок клас, провеждащи национален и международен трафик. Тя има предимството да бъде обслужвана от един от десетте международни транспортни коридори - МТК № 8 (Бургас - София - Скопие - Тирана - Вльора - Бари), в участъка му на българска територия (Бургас – Айтос – Карнобат – Сливен – Нова Загора - Стара Загора – Чирпан – Пловдив – Пазарджик – София - Кюстендил.). Коридорът се маркира от ГКПП Бургас, първокласен път Е-773 по Европейската категоризация, Автомагистрала “Тракия”, VIII главна ж. п. линия и ГКПП Гюешево и Станке Лисичково. МТК № 8 провежда транспортните потоци в посока изток - запад, като се събира с МТК № 4 (10), (в участъка София - Пловдив) и пресича с МТК № 9 (Хелзинки - Москва - Букурещ - Александруполис), посредством който се свързва с МТК № 7 (Черно Море- р. Дунав),

Един от важните възли на МТК № 8 е двойката центрове Бургас - Карнобат, които по отношение на националната инфраструктура се разглеждат свързани, предвид разпределението на различни инфраструктурни функции между тях - Карнобат като стратегически ж. п. център, а Бургас - като сухопътен, въздушен, морски и телекомуникационен център.

В посока изток - запад територията се обслужва от национални транспортни коридори по направление Бургас - София. Основният транспортен коридор по направление Бургас - Средец - Ямбол е оформен от пътища II и III клас, докато направление Бургас - Айтос - Карнобат - Стралджа е формирано от първокласен път и ж.п. линия, пренасящи както националния, така и международен транспортен трафик.

В посока север - юг територията се обслужва от национални транспортни коридори по направление ГКПП М. Търново - ГКПП Дуран Кулак и ГКПП М. Търново - ГКПП Русе. Основният транспортен коридор ГКПП М. Търново - Бургас - Варна - ГКПП Дуран Кулак на територията на Бургаска област е оформен от пътища I клас и частично от ж.п. линия /на Север от Бургас/, пренасящи както националния, така и международен транспортен трафик, докато направление ГКПП М. Търново - Средец - Карнобат - Шумен - ГКПП Русе е оформен от пътища II и III клас, като използва и същия железен път на територията на Бургаска област.

На територията на област Бургас е изградена 1124,6 км републиканска пътна мрежа (РПМ) I, II и III клас, което представлява 3,8% от общата пътна мрежа на страната (при 15% от територията на България). В областта са представени по-силно от средното за страната пътищата от II и III клас и по-слабо IV клас. Все още не са изградени автомагистрали. Гъстотата на РПМ общо е по-висока от средната за страната. Гъстотата на четвъртокласната пътна мрежа е по-ниска от средната за страната и като се има предвид високопланинската част на областта (където пътната мрежа основно е IV клас), това е показател за недостатъчно развита пътна мрежа от най-нисък клас. В същото време гъстотата на третокласната пътна мрежа е значително по-висока от средната за страната. Би могло да се направи извод, че третокласната пътна мрежа е развита по-добре, за сметка на четвъртокласната, но предвид теренните особености, по-скоро е изостанало развитието на второкласната пътна мрежа, което личи и по гъстотата за областта, сравнена с тази за страната.

Четвъртокласната пътна мрежа, съгласно закона за пътищата е публична общинска собственост и като такава се стопанисва и управлява от общините. Тя обслужва движението вътре в общините и в някои случаи между тях.

През Бургаска област минават две от трите паралелни направления за страната - 8-ма магистрална железопътна линия - Пловдив - Филипово - Бургас от км. 215+000 в междугарието гара Стралджа- гара Церковски -до км 293+500 гара Бургас, както и 3-та магистрална железопътна линия Илиянци - Карлово - Карнобат - Синдел - Варна ферибот - от км 0+000 гара Карнобат до 75+807 спирка Струя в междугарието Търнак – Аспарухово. Двете линии обслужват не само националните, но и международните потоци. Освен в Европейските магистрални линии, двете линии са категоризирани и в Европейското съглашение за комбинирани превози, което създава възможности за областта да ползва съвременна икономична и най-екологична (след водните превози) транспортна технология. В района на областта са разположени три големи гари.

Железопътен възел Бургас, включващ гарите Бургас, Бургас запад, Вл. Павлов, и Бургас разпределителна; Гара Дружба и гара Карнобат, които са влакообразуващи и дават значителен процент от товарите, пътуващи по железопътната мрежа на страната. Железопътната мрежа е сравнително равномерно разположена по територията на Областта, а като изключение е югоизточният край - община Средец, Созопол, Царево и Малко Търново.

На територията на Бургаска област е построено едно летище - Летище Бургас, което е част от „Фрапорт Туин и Стар“. То е най-голямото в страната и второ по интензитет, с най-много слънчеви дни. Центърът за управление на въздушните полети ръководи движението на самолетите над около ¼ от територията на страната. Летище Бургас е разположено в живописен залив на южното българско Черноморие на 10 км североизточно от гр. Бургас. Специфичното географско положение - на границата между Европа и Азия, определя и стратегическото му значение. Обслужващите възможности на бургаското летище силно повлияват разгръщането на транспортните връзки, туризма и търговските отношения между партньорите от Изтока и Запада. Летището е изградено върху площ от 2 604 300 кв.м., като на територията му функционира един от най-големите центрове за обработка на товари на Балканите. Пистата за излитане и кацане, с дължина 3 200 м обслужва най-тежките самолети от типа Боинг 747 Джъмбо и Ан 124 Руслан.

През 2003 г. в гр. Приморско е изградено летище от „Албена“ АД. Пистата на съоръжението е с размери 910 м/300 м с асфалтово покритие, предназначена за малки 10-12 местни самолети. Използва се предимно за частни самолети, за парашутизъм и други спортни цели. През 2011 г. там е проведен Балканският авиационен фестивал.

През 2013 г. на Пристанище Бургас бе открита новата Морска гара, която приема пасажери от круизните кораби, както и туристи, които пътуват до Остров Света Анастасия. Пътническият терминал е с 2700 кв.м. застроена площ и възможност да приема около 100 000 пасажери годишно. Морска гара Бургас е важна предпоставка за развитието на круизния туризъм, към който се наблюдава все по-голям интерес у нас през последните години. Архитектурното решение на новата сграда позволява в нея да се правят изложби, концерти, изложения и други културни мероприятия. Морската гара е част от проект "Супер Бургас – Зона за обществен достъп". Той е свързан с промяна на съществуващите пространства в пристанище Бургас - свободната зона за обществен достъп, в която на едно място ще бъдат събрани морски, сухопътен (автомобилен) и жп транспорт.

Добрата транспортна обезпеченост на област Бургас се допълва и от наличието на морски транспорт. Шест от общините в Областта имат излаз на Черно море. На територията на Бургаска област морският транспорт се обслужва от 8 пристанища за обществен транспорт и 3 със специално предназначение.

В електроенергийно отношение област Бургас попада в обхвата на Електропреносен район Бургас. На територията на област Бургас няма селище със статут на населено място, което да не е електрифицирано. Всички населени места са водоснабдени.

Гр. Бургас е единственото населено място в областта, което е снабдено с централна отоплителна система. Услугата се извършва от “Топлофикация” ЕАД, гр. Бургас. Дружеството е със 100% държавно участие.

Околната среда в област Бургас се характеризира със сравнително ниско ниво на вредни емисии в атмосферата, както и нарастващ капацитет на пречиствателните станции. В много от морските общини, които са туристически дестинации, капацитетът на пречиствателните станции е значително увеличен. През последните няколко години бяха изградени и разширени пречиствателните станции за отпадни води в Приморско, Равда, Слънчев бряг, Поморие, Созопол, Царево и други места във вътрешността на областта. Това повиши значително качеството на околната среда в областта. Канализационната мрежа е с гъстота около средната за страната. Както и на много други места в страната от липса на канализация страдат най-вече селата. Няма населени места, които да не са водоснабдени. Предлага се висококачествена вода за домакински нужди. Има наличие на обширни екологично чисти райони и ниско ниво на замърсяване на въздуха, водите и почвите в областта. Районът е един от най-богатите по биологично разнообразие райони в България и Европа. Има изградена добра система за мониторинг на околната среда, както и приети Програми за реализация на политиката по опазване на околната среда.

4. ТРАНСПОРТНА ДОСТЪПНОСТ, МОБИЛНИ ВРЪЗКИ

Географското положение на областта е изключително благоприятно и транспортната обезпеченост до основните туристически обекти в областта е напълно осигурена чрез международно летище, пристанища, жп транспорт, шосеен достъп.

Бургас е важен транспортен център, през който минава Пан-европейски транспортен коридор №8 (Дурас-Скопие-София-Бургас). Международните пътища, които минават през областта са Е-87 и Е-773. Най-голямото черноморско пристанище в страната е в Бургас, вкл. Тук се намират единственото нефтено пристанище в България, както и рибни пристанища, пристанища на Созопол, Несебър и Царево. Яхтени пристанища са изградени в курортните градове, като най-атрактивните са тези в Свети Влас, Созопол, Сарафово. Международно летище Бургас, вкл. карго терминал е с годишен капацитет от над 2 млн. пътници. Митница Бургас е важен фактор за търговските дейности в областта. Разширени са ж.п. гарите в Бургас и Карнобат. В областта има големи предприятия за автотранспорт, обширни складови площи - разположени предимно в района на пристанище Бургас, Свободна безмитна зона Бургас.

Областта разполага с международно пристанище и летище, както и с пет други пристанища. Дължината, а съответно и гъстотата на пътната мрежа слабо се увеличава през 2006 г. с откриването на лот 5 от АМ „Тракия“, след което остава, общо взето, без промяна. Положително влияние оказва завършването на рехабилитацията на пътя Бургас - Малко Търново в края на 2012 г., който е основна транспортна връзка на областта с Република Турция. Рехабилитацията на ж.п. връзката с Пловдив, която трябва да приключи през 2014 г., също ще допринесе значително за подобряване на транспортните връзки на областта и съкращаване на времето за пътуване. Изграждането на високоскоростен път, свързващ Бургас и Варна (АМ „Черно море“) също е ключов инфраструктурен проект, който има голямо значение за транспортните връзки на областта.

Област Бургас е на трето място по относителен дял на домакинствата, имащи достъп до интернет – след София (столица) и почти наравно с Пловдив към 2011 г. Нараства броят на местата със свободен достъп до интернет в централната част на Бургас и се реализира проект за свободна интернет връзка в части от градския транспорт. Телефонната мрежа, като основна инфраструктура за интегралните съобщителни услуги, е с определящо значение за развитието на всяка териториална общност. По-голямата част от територията на областта има покритие от мрежите на мобилните оператори.

5. ОБРАЗОВАНИЕ В ТУРИЗМА

В Бургаска област има два университета – Бургаски свободен университет (частен) и Университет „проф. д-р Асен Златаров“ – гр. Бургас (държавен), като само в държавния има специалност „Туризм“ с образователна степен „Професионален бакалавър“ и „Бакалавър“.

Същевременно Бургаска област е най-големият работодател в областта на туризма. В нея са около 13% от регистрираните туроператорски и туристически агенции, а също така на нейна територия работят над 90% от чуждестранните туроператорски фирми в България.

Категоризирани туристически обекти в Бургаска област представляват около 30 % от тези в страната. Тук се намират най-големият туристически комплекс в България – Слънчев бряг, ВС Елените, ВС Дюни, множество хотели, заведения за хранене и развлечение, атракции и най-разнообразни места за настаняване от Обзор до Резово. В тази връзка недостигът на квалифицирани туристически кадри тук е най-сериозен.

Както в цялата страна, така и в област Бургас развитието на специализираната туристическа инфраструктура изпреварва значително развитието и подготовка на кадрите, работещи в туризма. И тук е налице основният проблем, който **е липсата на кадри**. Наблюденията и резултатите от някои изследвания за страната показват, от една страна, недостиг на квалифицирани кадри, а от друга – недостиг на професионални и

личностни качества на специалистите и мениджърите, работещи на различни нива в туризма.

Всяка година *средните училища* в Бургаска област, специализирани в подготовката на изпълнителски кадри за туристическата индустрия, предлагат и осъществяват прием на около 440 ученици, като средната численост на паралелките в Бургас и Поморие е 29 ученици, а тази на паралелките в Несебър е 26 ученици. След завършването си по-голямата част от учениците продължават работа по специалността си, като част от тях продължават обучението си в университети по същата или друга специалност. В Колеж по Туризм към университет „Проф. Д-р Асен Златаров“ - Бургас, ежегодно се прави прием на около 200 студенти (в редовна и в задочна форма на обучение), а кандидатите за обучение тук са над 2000. Всички успешно завършили висшето си образование се реализират в професията си и не остават безработни за дълго време.

България има много добре подготвени кадри, които заради атрактивното заплащане в съседни наши държави и курорти по време на сезона напускат страната. Вече се усеща недостиг и на добре квалифициран специализиран персонал - ръководни кадри на мениджърски позиции. Преобладаващата част от предлаганата работа за тези позиции е срочната форма на трудов договор, т.е. само за сезона.

Анализът на информацията за обявените свободни работни места във връзка с туристическия сезон през 2014 г. в бюрата по труда от Бургаски регион показва, че са обявени общо 5809 свободни работни места за Южното Черноморие от 307 работодатели със свободни позиции за 127 вида длъжности.

5.1. АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ОБЛАСТТА НА ТУРИЗМА

Кадрите в туризма са един от най-важните фактори в туристическата услуга. Въпросът за *кадрите в туризма през последните години се превръща в проблем номер едно за туристически отрасъл* и за всички стопански субекти от туризма. Човешките ресурси като съвкупност от образование, знания, способности, опит, креативност, мотивация и лоялност се явява стратегически фактор за развитието на туризма. Няма друг отрасъл на икономиката, на който качеството на продукта да е така силно зависим от човешките ресурси. Тази зависимост се обяснява със същността и уникалността на туристическия продукт. Въпросът за човешките ресурси в туризма има социално-икономическо значение за страната като утвърдена туристическа дестинация.

Изследване на състоянието на човешките ресурси и нагласите на собствениците на туристически обекти в Бургаска област, проведено през 2013г. установи следните резултати:

- дефицит на квалифицирани средно ръководни и изпълнителски кадри за всички туристически дейности и професионални направления;
- в много от изследваните туристически обекти липсва стратегия за квалификация и развитие на кадрите;

- несъответствие между критерии за подбор и оценка на кадрите и предлагани условия за труд, заплащане и допълнително стимулиране на заетите в туристическите дейности;
- собствениците на туристически обекти не предлагат идеи за решаване проблема със сезонността в туризма;
- липса на система за връзки и взаимодействие между държавни и обществени организации по туризъм, учебни заведения по туризъм и собственици на туристически обекти.

Устойчивото развитие на туризма през последните години налага да се оформят приоритети и набележат конкретни мерки за подобряване състоянието на човешките ресурси. **Въпросът с кадрите естествено се свързва най-вече със системата за образование, квалификация и преквалификация.** Тя трябва да осигури необходимите знания и умения и да формира стандарти за обслужване още в процеса на обучение. **Търсенето на образовани и квалифицирани кадри е голямо.** Няма друг отрасъл на икономиката, в който да се отчита толкова голям дефицит на кадри. Налице е засилен интерес към туристическите специалности, предлагани в различните учебни заведения. Голямото търсене на специалности по туризъм и ограниченията от държавата за прием в държавните учебни заведения позволи появата на частни колежи, които предлагат обучение по туристически специалности. Качеството на обучение и квалификацията не е на нивото на потребностите на туристическата практика.

Ниската квалификация на кадрите в туризма вече е основен проблем за конкурентоспособността на туризма в България, като измества лошата инфраструктура, която доскоро беше най-голямата пречка за развитието на успешен туризъм. Ако досега основна спънка за превръщането на туристическия отрасъл във водещ за икономиката ни беше инфраструктурата и липсата на достъп до туристическите забележителности, маршрути и дестинации, то сега **липсата на високо образован персонал** в сектора пречи за развитието на успешен туризъм у нас.

Работодателите имат нужда не само от обслужващ персонал, но и от кадри за ръководни длъжности. Една нова позиция, която се появява е “Мениджър връзка с гости”. Това показва, че хотелиерите вече се замислят не само за материално-техническата база, но и за качеството на обслужване на клиентите. Търсени кадри са още аниматорите и екскурзоводите. Силният недостиг е обусловен от увеличения брой нови хотели по Черноморието.

5.2. ИСТОРИЯ НА ВИСШИТЕ УЧЕБНИ ЗАВЕДЕНИЯ В БУРГАС

Към момента Колеж по туризъм – Бургас, като част от университет „Проф. Асен Златаров” е приемник на Института по международен туризъм, създаден с постановление на Министерски съвет от 14.12.1966 г. за подготовка на кадри за развиващия се международен туризъм. Преди 45 години е първата учебна година с

прием от 200 студенти в три специалности. През 1976 г. е създаден Център за усъвършенстване на ръководни кадри по международен туризъм, който се преименува по-късно в Институт за повишаване квалификацията на кадрите в туризма и отдых (ИПККТО). Двете учебни заведения се настаняват през 1979 г. в настоящата сграда на Колежа по туризъм Бургас. Сградата е построена по програма на ООН за подготовка, квалификация и преквалификация на туристическите кадри. На разположение на учащите са: хотел, ресторант, кафе-сладкарница, дневен бар, които осигуряват реални условия за провеждане на практика и стаж. Сградата разполага със специализирани кабинети по: организация на обслужване в заведения за хранене и развлечения, барманство, стокосзнание, технология на кулинарната продукция, езиково обучение и телевизионно студио. На разположение на студентите и курсистите са: физкултурен салон, тенис кортове, три големи зали(всяка с над 100 места) за изнасяне на лекции и над 30 зали за обучение в групи от по 15-20 души. До 1989 г. тези учебни заведения се ръководят административно-стопански от БАТО, а учебно-методически от МНП. Тази система осигуряваше възможност да се изследват потребностите на кадри и да се осигури тяхното обучение, квалификация и преквалификация. Учебните заведения изпълняваха своята основна функция да подготвят необходимите за туристическата дейност кадри. Съществуваша пълноценни връзки и взаимодействия между управляващия туризма държавен орган, учебните заведения и потребителите на кадри. Учебните планове и програми се изготвяха съобразно квалификационната и образователна степен. През 1990 г. ИПККТО преминава с всички активи към Полувисшия институт по туризъм „Алеко Константинов“ (ПИТ). През 1996 г. ПИТ преминава към новосъздадения университет „Проф. Асен Златаров“. Преминането на ПИТ в структурата на университета „Проф. Асен Златаров“ се отрази негативно – бяха разрушени всички връзки между управляващия туризма държавен орган, учебните заведения и потребителите на кадри, намалиха се средствата за упражняване, учебни практики и организация и контрол на стажовете, извършиха се промени на учебните планове, които се отразиха върху качеството на обучение.

6. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

Осигуреността с болнични легла за Бургаски регион за 2012 г. е 53,6 на 10 000 души население, което е над средното за страната. Лечебните заведения за болнична помощ на територията на Област Бургас са 20 и един самостоятелен диализен център - 9 многопрофилни болници за активно лечение, в т.ч. 5 МБАЛ с държавно и общинско участие и 4 частни МБАЛ; 1 специализирана болница за активно лечение – по пневмофтизиатрични заболявания; 2 специализирани болници за активно лечение с частен капитал – една по кардиология и една болница за очни заболявания; 1 специализирана болница за долекуване и продължително лечение; 4 специализирани болници за рехабилитация; 3 лечебни заведения със стационар по профили: онкологичен, кожно-венерологичен и психиатричен; 1 диализен център с частен капитал. В област Бургас функционира Дом за медико-социални грижи за деца.

Специализираната медицинска помощ се осъществява от 466 лечебни заведения, в т.ч. МЦ – 38, ДКЦ – 5, МДЦ – 1, ДЦ – 1, специализирани индивидуални и групови лекарски практики – 367, специализирани практики по дентална медицина - 6, медико-диагностични лаборатории – 17 и медико-технически лаборатории - 31. Съществен проблем в Област Бургас е концентрацията на специализираната медицинска помощ в гр. Бургас и липсата на достатъчно специалисти в останалите общински центрове. От една страна това затруднява достъпа на пациентите до специализираната медицинска помощ и забавя диагностично-лечебния процес, а от друга страна възпрепятства извършването на профилактични прегледи. Недостатъчно ефективна е и организацията на неотложна извънболнична помощ.

Спешната медицинска помощ се осъществява от ЦСМП с 11 филиала. Извънболничната медицинска помощ се осъществява от 1072 лечебни заведения за първична медицинска помощ, за специализирана медицинска помощ и ЦСМП.

Регистрираните лекарски практики за първична медицинска помощ към 31.12.2012г. са 257, в т.ч. индивидуални – 243 и групови - 14. През годината лечебните заведения за първична медицинска помощ са намалели с 15. Броят на регистрираните лечебни заведения за първична извънболнична медицинска помощ постепенно намалява, основно за сметка на тези в отдалечените райони с неблагоприятни условия.

В общинските центрове са регистрирани 76.6% от лечебните заведения за първична медицинска помощ.

Денталната помощ се осъществява от 349 стоматологични практики, в т.ч. 327 индивидуални и 22 групови. В общинските центрове са регистрирани 94,8% от лечебните заведения за първична дентална помощ.

7. АНАЛИЗ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ РЕСУРСИ

а. Природни туристически ресурси

І Релеф

Релефът на областта е разнообразен. Преобладават низини с надморска височина до 200м и хълмисти земи. Низинният пояс е представен главно от Бургаската низина, Карнобатското и Айтоското поле - удобни за механизирано обработване на земята. Около една трета от територията е заета от хълмисти възвишения, които са удобни за отглеждане на лозя и овощки. Северните части на областта са заети от дялове на Източна Стара планина, които слабо надвишават 1000 м и не представляват съществена пречка за комуникациите с областите от Североизточна България. В южната част на областта е разположена Странджа планина с най-висок връх Градище - 710 м. височина. Планините са покрити с широколистни гори и пасища и създават условия за развитие на дърводобива, животновъдство и туризма. Релефът и богатите на хумус алувиално-блатни почви благоприятстват развитието на селското стопанство и оказват голямо влияние върху неговата специализация. Преобладаващият низинно-хълмист

релеф улеснява изграждането на селищната мрежа, на железопътната и пътна инфраструктура.

Бургаска област включва привлекателните дялове на Източна Стара планина, северните разклонения на Странджа планина, източните части на Горнотракийската низина, Бургаската низина и др. На изток включва Южното Черноморско крайбрежие, което е най-атрактивно за развитието на туризъм.

Разчленената брегова линия създава добри възможности за изграждането на пристанища. Широката и дълга плажна ивица, малките острови и полуострови, лагуни и лимани и пясъчните дюни благоприятстват развитието на морския рекреативен туризъм. Изключително атрактивни са плажните ивици по Южно Черноморско крайбрежие, клифовете и заливите. В областта е включен най-големият залив на Черно море - Бургаският, както и множество малки, закътани заливчета по крайбрежието - Созополски, Каваците, Света Параскева, Зигра, Стомолу, Дяволски и др.

II Климат

Климатът на Бургаска област се обуславя от съвместното влияние на Черно море, Стара планина и Странджа. Годишните валежи са от 500 л/м² за Созопол до 927 л/м² за М. Търново. Максимумът на валежите за районите на Бургас, Карнобат, Айтос, Сунгурларе, Руен и Камено е през месеците май и юни, а за района на Странджа през месеците ноември и декември. Минимумът на валежите за цялата област е през месец август. Най-много валежи в Бургас са паднали през 1931г. - 962 л/м², а най-малко през 1945г. – 285 л/м².

Средната годишна температура на въздуха е от 11,3°C за общините Руен и Малко Търново до 13,3°C за Созопол. За района на Бургас тя е 12,7°C. За цялата област най-студено е през месец януари - от 0,5°C в Карнобат до 3,2°C в Царево. За района на Бургас средномесечната температура за януари е 1,8°C. Най-горещи за цялата област са месеците юли и август. Най-високата температура на въздуха 42,9°C е измерена в Айтос, а най-ниската –30,2°C в Средец. Зимата в областта е сравнително по-мека, в равнинната част повечето дни безснежна, а в Стара планина и Странджа снежната покривка е от 20 до 46 дни. Пролетта е хладна и настъпва по-късно. Лятото е горещо, а есента топла и продължителна.

Климатът в Бургас и региона се характеризира като средиземноморски субтропичен, със сравнително равномерни валежи през четирите сезона. Лятото е дълго и сухо с максимални дневни температури над 20 °C, зимата - влажна и мека. Средната годишна температура е 13-14 °C, което позволява топлолюбеща вечнозелена флора като морски бор, лаврови дървета, маслини, каменнен дъб и някои видове палма да се отглеждат в региона.

Климатичните условия в Бургаска област се обуславят от нейното географско положение. На територията ѝ се съчетават няколко климатични влияния, като най-

силно изразен е преходно континенталният климат. Влиянието на Черно море и Средиземноморието е осезателно. Гр. Малко Търново е обявен за климатичен курорт от национално значение от 1967 г. Изключително благоприятни за климата и морелечение са всички селища по Черноморското крайбрежие.

Свети Влас е курортно селце, разположено в югоизточното подножие на Стара планина, в непосредствена близост до плажната ивица. Слънчевите дни тук са от един до два пъти повече, отколкото по Северното българско Черноморие. Наличието на въздушни течения между морето и планинското дефиле обуславя един забележителен природен феномен и очиства въздуха от всякакви прахови и други дразнители. Естественят аерозол на морето, съчетан с кристално чистия планински въздух са природна даденост с мощно целебно въздействие върху бронхиална астма и др. хронични белодробни заболявания.

III Води

Водите на Черно море са слабо солени, температурата на морската вода позволява морски бани от април до ноември, което прави Южното Черноморие изключително атрактивно.

В областта има термални минерални извори с различна температура и химически състав, които са важни за балнеологичния и морския туризъм.

Важен ресурс за туризма в областта са минералните извори в близост до гр. Бургас, около които са се развили балнеолечебни курорти - Бургаски минерални бани. Балнеоложкият курорт е в близост до кв. Банево, с дебит 36л/сек. и 410 t C. Препоръчва се за заболявания на опорно-двигателния апарат, неврологични, гинекологични, тромбозите и други заболявания. Използва се и лечебната кал от Атанасовското езеро. Балнеотуризмът се развива и в гр. Поморие.

Странджанският район е най-водният в цялата Тракийско-странджанска област. Формираният тук речен отток има модул от 4 до 15 дм³/с на 1 км², а в най-високите погранични части на Странджа и над 15 дм³/с. По тези места падат и максималните валежи за областта – около и над 1000 мм годишно.

Маловодието е продължително, но най-стабилно е изразено през юли – октомври, като минималният месечен отток е през август. Въпреки маловодието реките с малки изключения не пресъхват, поради значителното им подхранване с почвени води. Районът има благоприятни условия за акумулиране на обилни подземни води.

До Поморийското езеро е изграден първият в Източна Европа "Музей на солта". В южната част на езерото се добива лечебна кал за санаториумите в града, а северната се използва за традиционен солодобив, запазен повече от 2000 години. Езерото е защитена местност от 2001 г., орнитологично важно място с национално значение, Рамсарско място от 2002 г. - обявено заради своята уникалност, една от двете лагуни в района на

Черно море, превърнати в солници. Тук са установени няколко вида от Червената книга на България като тойна - най-голямо находище за страната, татарска млечка и морски пелин. Най-голямата ценност е орнитологичното богатство. Езерото посреща първите есенни прелетници по "Виа Понтика", а от дигите могат да се наблюдават прелитащите над морето пеликани и щъркели. Поморийското езеро е добър пример за съвместното съжителство на традиционни човешки дейности като солодобив и калодобив и на богато биологично разнообразие.

Бургас е ограден с три различни по своя характер езера - Атанасовско, Вая и Мандра. Те заедно с Поморийското езеро, образуват най-големият комплекс от естествени влажни зони у нас, с обща площ 9500 ха. Единствено тук в България и Черноморския басейн са запазени традиционните солници - тези на Атанасовско и Поморийско езеро. В езерата са установени 340 от всички 400 вида птици, описани за страната. Заради своята уникалност четирите езера са обявени за Рамсарски територии, а богатството на видове птици ги определя като орнитологично важни места.

Уникалното съчетание на море, езера, планина и реки, екзотична растителност и многообразие на животински и растителни видове, ведно с традициите и автентичната култура и обичаи, предоставят разнообразни възможности за развитие на туризъм.

IV Растителност и животински свят

Бургаска област е една от най-богатите на биологични видове. В следствие на изключително разнообразните климатични, геоложки, топографски и хидрогеоложки условия на нейната територия се срещат 64 вида бозайници, 298 вида птици, 18 вида влечуги, 9 вида земноводни, 190 вида черноморски и сладководни риби, приблизително 25000 вида насекоми и други безгръбначни, над 3000 висши растения и над 5000 нисши растения и гъби. Областта е сред най-богатите в това отношение в България и много над средните стандарти за регионите в Европа. Флората и фауната в областта включва значителен брой ендемични видове и подвидове. Ендемичните растителни видове съставляват около 5% от цялата флора, което е сравнително висок процент за Европа. За безгръбначните този процент е 8,8 от тези, които не са насекоми и 4,3% от насекомите. Рядко срещани видове от флората и фауната са над 600 растения, 480 безгръбначни, повече от 1400 насекоми, 25 риби, 2 влечуги, 68 птици /от които 14 са в списъка на IUCN за световно защитени видове/ и 6 едри бозайника, включително черноморския тюлен, ендемични подвидове на делфина, дивата коза, вълка и др.

Като защитени видове на територията на Бургаска област са обявени над 290 вида птици, 250 вида растения, 280 вида животни и над 800 вида дървета. Според Червената книга на България 12 вида са изчезнали, 94 са застрашени, а редки са над 280. На територията на Бургаска област са установени над 350 вида птици. От тях над 80 са включени в Червената книга.

В област Бургас е добре развита мрежата от защитени територии, като в границите ѝ попадат 1 природен парк (от общо 10 за България) – „Странджа“, 6 резервата, 3

поддържани резервата. Тук се намира първият резерват в България – „Силкосия“ (обявен през 1933 г.), 42 защитени местности, 40 природни забележителности. С това общият брой на ЗТ е 92. Област Бургас е най-богата по отношение на брой защитени територии в ЮИРП.

Със своите 1160 кв. км **Природен парк „Странджа“** е най-голямата защитена територия в страната, съхранила множество видове и хабитати, характерни единствено за този район на Европа. Това я прави една от най-значимите природни територии на континента – няма аналог в страната по броя на природните местообитания (120), от които най-значими са терциерните странджански гори с лаврововиден подлез, крайбрежни лонгози, естествените странджански води и техните естуари, редките понтийски дюни и множество пещери (които са известни с разнообразието си от много видове прилепи). Богатството от видове в парка се поддържа основно благодарение на чистите води и старите естествени широколистни гори, които заемат 61,1% от старите гори в страната. В парка са установени 1666 вида висши растения, които съставляват 47,6% от видовия състав на българската флора. От тях 63 вида са реликтни, а 7 вида се срещат единствено в този район на Европа. Фаунистичното разнообразие е представено от 41 вида риби, 9 вида земноводни, 23 вида влечуги (70% от тези видове в страната), 260 вида птици (две трети от българската орнитофауна), от които 134 вида, гнездящи в парка, 62 вида бозайници (68% от видовия състав в страната) и огромно, все още недостатъчно проучено богатство от безгръбначни животни.

В област Бургас се намират едни от най-уязвимите природни територии – влажните зони. Тук е разположен един от най-ценните комплекси от влажни зони в страната, този на Бургаските езера, който включва четири езера (Атанасовско, Поморийско, Бургаско и Мандра) с обща площ от около 9000 км², като всички те или части от тях са обявени за защитени територии. Езерата, заедно с комплекс Ропотамо (в общините Созопол и Приморско), са включени в Списъка на международната конвенция за влажните зони (Рамсарската конвенция). България е една от първите страни, които още през 1975 г. са поели ангажимент за опазването на тези места с международно значение. През 2002 година площта на Рамсарските обекти в областта беше значително разширена. Други влажни зони с консервационна значимост са реките Велека, Резовка, Силистар, Дяволска и по-малките реки, които се вливат в езерата или директно в Черно море. Най-голямата ценност на влажните зони са птиците, които се срещат тук по време на пролетната и особено на есенната миграция, по време на зимуване (декември–март) и гнездене (април–юли).

Рамсарският обект „Ропотамо“ включва 7 различни по своя статут ЗТ, които са особено важни за запазването на ценните хабитати и видове, които се срещат единствено тук (пясъчни дюни, лонгозни гори, устия и лимани, редки растителни и животински видове).

По Черноморското крайбрежие на Бургаска област преминава вторият по големина европейски миграционен път – **Виа Понтика**, което определя ролята на района за съхраняване на европейските популации на белия щъркел, осояда, обикновения мишелов и др. Оттук преминават и всички европейски видове грабливи птици.

В съответствие с изискванията на Закона за защитените територии и Наредбата за изготвяне на планове за управление (ПУ) за всяка защитена територия е необходимо изготвянето и приемането на ПУ. Това е основният документ, който регламентира действията по опазването на природата и ефективното ползване на нейните ресурси.

Бургаска област обхваща изключително разнообразни природни дадености, ценни археологически богатства и културно-исторически паметници. Тя разполага с биоклиматични и балнеолечебни ресурси, горски ресурси, пясъчно-плажни ивици и дюни за развитие на рекреационна дейност.

От специално значение за региона са горите, които покриват около 35 % от общата площ на областта. От тях над 70% са естествени гори.

Освен с голямото разнообразие на растителни и животински видове Бургаска област се характеризира и с наличието си на примери за почти всички основни хабитати в Европа. Тя притежава уникални и представителни съобщества и екосистеми, които са изключително ценни по отношение на биологичното си разнообразие и включващи ливади, мочурища, торфени блата и езера, стари дъбови гори, средиземноморски и субсредиземноморски растителни съобщества, край речни храсти и горска растителност, важни вътрешни и крайречни мочурища, пясъчни дюни и други уникални хабитати по черноморското крайбрежие, морски, приморски и бентосни съобщества в самото Черно море.

На територията на област Бургас се намира най-големият природен парк “Странджа” в страната с площ 116 136 ха., обявен в началото на 1995г. Горите на парка се стопанисват от държавните лесничейства Малко Търново, Звездец, Кости, Царево и Държавно дивечовъдно стопанство (ДДивС) Граматиково. В границите на парка се намират пет природни резервата - Силкосия, Лопушна, Тисовица, Витаново, Средока. (Биосферния резерват Лопушна е включен в книгата на ЮНЕСКО). В парк “Странджа” има 12 защитени местности и много природни забележителности (скални образувания, вековни дървета и др.)

Изключителните природни дадености на реките Ропотамо, Велека и Резовска са запазили за поколенията живописен ландшафт от девствена природа, с разнообразен и богат растителен и животински свят.

Планинските части на Източна Стара планина са обрасли с обширни смесени широколистни гори. В дървесния им състав преобладава благун, цер, зимен дъб, обикновен бук. В равнинните части все още се срещат малки лонгозни гори от ясен,

бряст и летен дъб, по стъблата на които пълзят увивни храсти, скрипка, гърбач, дива лоза, повет и хмел. Пясъчните дюни, местността Калината и нос Емине са защитени обекти с национално значение. В източната част на Стара планина защитените растителни видове са представени от: блатно кокиче, червена пираканта, червена сирина, пясъчна лилия, урумовото лале, генгер и др.

Сред природните забележителности в Бургаска Област е заливът Алепу. За защитените местности, са определени устието на р. Велека, езерото Вая и местността Пода, популярни като места за наблюдение на птиците.

Черноморското крайбрежие, плажовете с фин "златен" пясък и термалните минерални извори предоставят благоприятни условия за отпочиване и за развитието на балнеологичен и морски туризъм. Лонгозните крайречни гори по протежението на реките Ропотамо и Велека, красивите реки Дяволска и Факлийска, разнообразието от дивеч в Странджа планина и Сакар планина и природните резервати са предпоставка за развитие и на еко и ловен туризъм. Природата е запазена в много резервати и паркове като „Силкосия” (най-старият резерват в България – 1933 г.), резерват „Ропотамо” и ПП „Странджа” и др. В тези територии има изградени екопътеки, 4 посетителски центрове (Поморие, Пода, Аркутино и Ахтопол), посетителски пунктове, места за наблюдения на птици и друга туристическа инфраструктура, което е предпоставка за развитието на туризъм през цялата година.

б. Антропогенни туристически ресурси

I Културно-историческо наследство

Красивите местности в Бургаска област, кръстосани от древни пътища и осеяни от руини на крепости и манастири дават възможност за развитие на различни видове туризъм. Антропогенните туристически ресурсите в област Бургас могат да бъдат използвани целогодишно за развитие на вътрешен и международен туризъм. Част от ресурсите са обекти от праисторическите селищни могили, тракийски гробници, археологически находки от римско и византийско време. На територията на Бургаска област са регистрирани 1361 тракийски надгробни могили и 41 праисторически селищни могили. Най-ранните следи са от епохата на неолита. В Поморие се намира единственият действащ манастир по българското черноморско крайбрежие “Св. Георги”. Созопол е архитектурно-исторически и туристически резерват с ценни археологически паметници. Старинният Созопол е най-старото селище по Черноморието. Архитектурен и археологически резерват “Старинен Созопол” е обявен за град-музей с ПМС №320/07.09.1974г. В Приморско са направени проучвания на обектите: Тракийско светилище “Беглик Таш” и Средновековна църква “Св. Параскева”, които тепърва ще се класифицират за нуждите на туризма. В община Царево се намират останки от мегалитната култура на траките. Тук са руините на античните, средновековни крепости “Урдовизо” и “Ахтополската стена”. В Ахтопол има находки от тракийската древност, римската епоха и средновековието. Много

специфична е мрежата от праисторически долмени (с. Белеврен, Г. Ябълково, Граничар и др.), тракийските обекти край Малко Търново и Мишкова нива, средновековния земен вал Еркесия, дълг 120 км по трасе между Черно море и р. Марица. Село Бръшлян е обявено през 1982 г. за архитектурен и исторически резерват. Той се състои от 76 къщи – архитектурни паметници на културата, 9 от които са с национално значение, 22 – ансамбли, а останалите с местно значение, както църквата “Св. Димитър” с килийното училище и параклисът “Св. Пантелеймон”.

Бургаска област се характеризира с богато културно-историческо наследство. През епохата на античността се развиват 4 главни икономически, политически и културни центрове, разположени по крайбрежието – Месембрия (Несебър), Анхиало (Ахтопол), Дебелт и Аполония (Созопол). И днес това са едни от най-живописните и добре запазени исторически кътчета на България.

Прекият досег с красивите местности, кръстосани от древни пътища и осеяни от руини на крепости и манастири дава възможност за развитието на културен и екотуризъм на много добро ниво в Бургаска област. Ресурс за развитието на този вид туризъм са обекти като праисторическите селищни могили, тракийски гробници, както и археологически находки от римско и византийско време. Праисторически селищни и тракийски надгробни могили.

В списъка на 100-те национални туристически обекта в България са включени следните обекти в Бургаска област: Архитектурно-исторически резерват – археологически музей Несебър, Музей на солта град Поморие, Исторически музей – Малко Търново, Историческа местност „Петрова нива“, Археологически музей – град Созопол.

На територията на гр. Бургас има около 260 деклариращи недвижими културни ценности образци на парковото изкуство и ландшафтна архитектура, археологически обекти, исторически обекти, архитектурни обекти, ансамбли и комплекси, природни ценности, от които: 1 образец на парковото изкуство и ландшафтна архитектура; 13 археологически недвижими културни ценности; 7 групови недвижими културни ценности (ансамбли); 6 исторически културни ценности; около 226 единични недвижими културни ценности (архитектурно – строителни, художествени и исторически).

II Археологически обекти

Културно-историческо наследство с особена стойност са историко-археологическите и архитектурни резервати, с които областта е наситена.

1. От световно значение - Несебър - град-паметник под закрила на ЮНЕСКО

2. Национални резервати и паметници на културата

Археологически паметници от национално значение:

Праисторически селищни и тракийски надгробни могили.

Съгласно разпореждане на Министерски съвет на НРБ № 1711 от 22.10.1962 г. всички селищни и надгробни могили в България са обявени за паметници от национално значение. На територията на бившия Бургаски окръг са регистрирани 1361 тракийски надгробни могили и 41 праисторически селищни могили.

Антични и средновековни съоръжения, крепости и отбранителни валове:

- долмен край с. Белеврен, 500 м северно - Д.В. бр.35/1965 г.
- долмен “Змейова къща” край с. Г. Ябълково, м. “Асенов герен”, 4 км източно Д.В. бр.35/1965г.
- долмен “Чельов капак” край с. Г. Ябълково, м. “Пашадере”, 1 км южно Д.В. бр.35/1965г.
- два долмена край с. Граничар, 1 км южно Д.В. бр.35/1965 г.
- долмен “Змейова къща” край с. Д. Ябълково, 2 км източно Д.В. бр.35/1965г.
- долмен край с. Евренозово, 400 м западно Д.В. бр.35/1965г.
- долмен край с. Заберново, м. “Германиково”, 5 км югоизточно Д.В. бр.35/1965г. долмен край с. Заберново, м. “Тумбата”, 1,5 км северозападно Д.В. бр.35/1965г.
- долмен край с. Заберново, м. “Лътът”, 3 км северозападно Д.В. бр.35/1965г.
- долмен “Похлупени камъни” край с. Калово, 1 км северно Д.В. бр.35/1965г.
- долмен “Змейова къща” край с. Приморско, 4 км северно Д.В. бр.35/1965г.
- антична куполна гробница край гр. Поморие Д.В. бр.35/1965г.
- антично градище “Голое” край с. Лозарево с площ 22,4 дка. и определени граници със заповед на Министър на културата, 1990г. Д.В. бр.35/1965г.
- старобългарски пограничен вал “Еркесията” в запазените му участъци край с. Дебелт, Тръстиково, Сърнево Д.В. бр.35/1965г.

За граници на могилите се приемат естествените очертания на основите на техните насипи. При другите съоръжения се приемат граници на охранявана зона до 10 м в зависимост от особеностите на терена.

Археологически резервати:

1. Археологически резерват “Деултум - Дебелт” с обща площ 85,3 ха - Разпореждане на МС №9 от 28.07.1988 г/Д.В. бр.64
2. Археологически резерват Улпия Анхиалейон Палеокастро край гр. Поморие с обща площ 139,4 ха.

Исторически, художествени и архитектурни паметници от национално значение:

1. Историческо място - остров “Св. Анастасия” с църква и манастирска сграда - Д.В. бр.35/1965 г. и Д.В. бр. 39/1973 г.
2. Родна къща на поета Димитър Полянов в г. Карнобат - Д.В. бр.35/1965г.
3. Църква “Св. Св. Кирил и Методий”, гр. Бургас
4. Къща на Димитър Хараламбус, сега Радиоцентър, ул. “Конт Андрованти” 2, гр. Бургас

Паметници на културата от местно значение:

Декларирани исторически паметници и места в Бургаски регион от XIX-XXв.

1. Балюва къща в с. Бръшлян /Сърмашик/ - исторически и архитектурен паметник, свързан с подготовката на Преображенското въстание
2. Къща на Иван Цанков - поборник от националноосвободителното движение, гр. Бургас, ул.”Славянска” №7
3. Лермонтова къща /къщата на Пиперов/, гр. Бургас ул. “Лермонтов” 15
4. Гроб на генерал-майор Александър Герман, гр. Бургас, до църквата “Св. Богородица”
5. Паметник, посветен на руските освободители и гроб на съветски офицери, гр. Бургас, кръстовището на ул. “Пиротска” и ул. “Освобождение”
6. Паметник на починали руски войници по време на освободителната руско-турска война - гр. Бургас, Морската градина до Летния театър
7. Къща на Георги Кондолов, гр. Бургас, ул. “Съединение” № 5
8. Гроб на Александър Георгиев, в гр. Бургас, в двора на църквата “Св. Иван Рилски”
9. Място на сражение от Преображенското въстание 1903 г. в с. Граматиково

10. Чешма - паметник в центъра на гр. Малко Търново
11. Местност Дългата поляна - 7 км, западно от гр. Царево
12. Място на сражение от Преображенското въстание 1903 г., гр. Царево, Градската градина
13. Историческата местност Петрова нива в Странджа планина на 5 км северно от с. Стоилово
14. Място на сражение от Преображенското въстание 1903 г. в м. Свети Илия, 2 км североизточно от с. Стоилово
15. Места на сражения от Преображенското въстание през 1903 г. - с. Бяла вода, с. Визица, с. Звездец, м. Босна при разклона на шосето Бургас - Малко Търново през с. Звездец

По-важните обекти за развитието на туризма в Бургаска област са:

Римски град Деултум – с. Дебелт

Римският град Деултум възниква като тракийско селище, по римско време става колония за ветераните от VIII Августов легион. Тук се намира единствената проучена в Европа средновековна митница, в която Византия изплащала ежегодния си данък на България. От тук е преминала първата делегация, изпратена от цар Борис I до Константинопол да преговаря за покръстването на българите. Римски град Деултум е сред Чудесата на България. Той е туристическа забележителност за културно-исторически туризъм и културно-исторически паметник, част от културно-историческото наследство на България. Преди около 3000 г. тук е имало голям тракийски град – важно пристанище и тържище на име Добелт, т.е. „място между две блата”, защото вместо от крепостни стени било надеждно защитено от блата. Освен това било на кръстопът - от Черно море за проходите в Балкана и от Дунав за Византион (днес Истанбул). За известно време Дебелт бил резиденция на Филип II Македонски, по-късно, през I в. сл. Хр., римляните завладели пристанището и разбира се, построили крепост, а в околността раздали земя на ветераните от Осми Августов легион. На римските карти колонията е отбелязана като Деултум, което също значи Двублатие, независимо, че ветераните пресушили част от блатата и ги превърнали в обработваема земя. Търговията обаче продължавала с пълна сила не само по времето на римляните, но чак до края на XIV в. В града били издигнати масивните сгради на църква. Тук още през I в. сл. Хр. дошъл Апостол Андрей и основал една от първите християнски общини, по-късно епископия. И най-важното - открита е митница, единствената ранносредновековна в Европа. В края на XIII в. обаче пясъкът, нанасян векове наред от реките, които се вливат в Мандренското езеро, прекъснал връзката на езерото с морето. Дебелт престанал да бъде пристанище, западнал и изчезнал.

Остров Света Анастасия

Остров Света Анастасия се намира в Бургаския залив в Черно море. Изграден е от вулканични скали, висок 12 метра, на места 17, а площта му е близо 9 декара. Между 1945 и 1990 г. носи името Болшевик. Островът е забулен в мистерия и за него се разказват стотици легенди.

Една от най-известните легенди е свързана с пирати, които нападнали острова във времето, когато там имало манастир. Монасите се затворили в църквата и се помолили на Света Анастасия да им помогне и да ги избави от набезите. Тя чула молитвите им и изпратила страховита буря, която разцепила пиратския кораб. И до днес останките на кораба са вкаменени в скала, която може да се види от всеки посетител на острова. Вярва се, че причината за пиратските набези е заровено на острова златно съкровище, пазено от призрака на загинал пират.

Според друга история, навремето до Острова са достигали викинги. Документирани сведения за това няма, но има следи от две опожарявания. За странните сили на мястото говори и случка от преди години, когато пиян капитан на влекач оцелял като по чудо, след като паднал от 25-метрова отвесна скала. На Света Анастасия има три скални феномена, известни като Гъбата, Дракона и Вкамененият пиратски кораб. Някои вярват, че на Острова съществуват две подземия, чийто вход е много добре замаскиран и никой не може да проникне до тайните им. Досега обаче те не са открити.

Достъпност за посещение: Достъпен, целогодишно, платено посещение; осигурен достъп за хора с увреждания; налично екскурзоводско обслужване

Транспортна достъпност: Морски път, влияе се от метеорологичните условия; осигурен е регулярен общински транспорт; има условия за приставане и на частни плавателни съдове

Туристическа инфраструктура: Обособени за 5 броя стаи за настаняване; има изградени заведение за хранене тип "Бистро" и Кафене; бившата манастирска сграда е превърната в Интерактивен музей; наличен ТИЦ, разположен на Пристан "Мостика", магазин за сувенири на Острова и магазин за сувенири на Пристан "Мостика"

Антични минерални бани Акве Калиде - Бургас

На 15 км от Бургас, между кварталите Ветрен и Банево се намира античен и средновековен град „Акве калиде – Термополис”. Той е възникнал около топлите минерални извори още в тракийско време в I-во хилядолетие преди Христа. Тук било най-почитаното в древността Светилище на трите нимфи, покровителки на здравеносната сила на мин. извори. Археологическият резерват се състои от античните

и средновековни терми, християнският храм, крепостната стена и др. съоръжения към укрепителната система, тракийска гробница и др. паметници.

Археологическите ценности намерени на мястото – крепостните стени на древния град Терме (Термополис), римските бани от I век сл. хр. С топъл и студен басейн, различни средновековни помещения са достъпни за туристите чрез изградените модерни пасарелки, които улесняват преминаването и разглеждането им.

Комплексът дава възможност на туристите да посетят изцяло реставрираната баня на Сюлейман Великолепни. При възстановяването ѝ точно е спазена оригиналната визия, облицована е с мрамор и характерната за Ориента керамика. Автентичността ѝ се допълва от естествено и художествено осветление. Тя изпълнява функцията на действащ музей, в който посетителите могат да гледат филм, създаден на базата на 3D мапинга. Той повежда туристите на една виртуална разходка от времето на траките и легендата за Свещения извор на трите нимфи-изцелителки, през римската епоха, кръстоносните походи – до времето на Сюлейман Великолепни.

Комплексът разполага също с многофункционална сграда с кафене и магазин за сувенири. Цялото оолно пространство е благоустроено и превърнато в приятно място за отпих с много зеленина, паркова мебел и фонтани. Пространството пред банята е оформено като действащ амфитеатър, който събира на това мистично място почитателите на хубавата музика, киното и театъра.

Антична и средновековна крепост и пристанище Порос/Форос

Крепостта е създадена в ср. на II в от римския император Антонин Пий. Отначало е била построена кулата при отока, на лат. „Бург”, която е имала локационни функции, помагала на влизащите в езерото лодки и малки кораби да не затънат в заблатените зони на отока. На върха на кулата горял огън през нощта и в мъгливо време.

Транспортна достъпност: Туристическият обект се намира в гр. Бургас, кв. Ветрен, вилна зона "Минерални бани", на 2 км. североизточно от главен път Бургас-София. До него се достига чрез първокласен път. Може да се стигне пеша, с автомобил, с велосипед. Осигурен е регулярен общински транспорт.

Туристическа инфраструктура: В близост до туристическият комплекс функционират 2 места за настаняване и 3 броя заведения за хранене. Предвидено е създаването на ТИЦ, магазин за сувенири и кафене. В близост до комплекса работят няколко търговски обекта.

Тракийско светилище Беглик таш - Приморско

Тракийското мегалитно светилище Бегликташ се намира на 5 км северно от град Приморско, в полите на Странджа планина. То е едно от големите открития на Тракийската история на Южното ни Черноморие и Странджа. До 2003г. то остава

неизвестно за науката. Проведените проучвания доказват, че още от края на Бронзовата епоха (XIII в. пр. Хр.) тук е кипяла активна човешка дейност. Откритите материали доказват, че светилището е било посещавано изключително от траките. Свързва се с култа към плодородието, Богинята - Майка и Орфическото посвещение и обезсмъртяване на Хероя.

Светилището се състои от централна част и два кръга от по-малки структури около нея с обща площ около 6 дка. Големите скални късове са частично обработени от човешка ръка и монтирани на място, а каменните плочи и блокове са подредени в уникални форми. В плоските скали са изсечени каменни кръгове, вани и "Маркови стъпки". Жилищната сграда и култовите огнища допълват доказателствата за човешка дейност тук. Мястото е духовен център на траките. То съдържа и 16 каменни елемента, които наподобяват на тези в Стоунхендж и показват календара на траките. Това е светилище на траките СКИРМИАНИ от 2000 г. пр. Хр. Или може би и по-рано.

Достъпност за посещения: Екскурзоводско обслужване от април до октомври - на български, руски и английски език.

Транспортна достъпност: До светилището се достига по асфалтов път с дължина 5 км. Има насочващи табели. От асфалтовия път до светилището се достига по добре поддържан горски път дълъг 1300 м. Достъпно за хора с увреждания.

Туристическа инфраструктура: Налични са рекламни материали на място, хотели и ресторанти в Приморско и Туристически информационен център.

Тракийска крепост Урдовиза - Китен

В древността по земите, върху които днес се намира Китен, е имало селище, от което са запазени крепостни стени, които днес са реставрирани. Непосредствено до град Китен община Приморско може да се видят останките от крепостта Урдовиза. Съществува от времето на Троянската война 12 в. пр. н.е. Доказано е, че тук е имало пристанище, както през античността, така и през средновековието, когато крепостта е била важна българска твърдина и военноморска база.

Транспортна достъпност: Крепостта се намира в близост до гр. Китен. Достъпна е посредством автомобилен транспорт.

Митницата на Василико - гр. Царево

С името Василико гр. Царево се споменава най-рано от арабския географ Идриси през XII век. През ХГУв. срещаме името на града в документи от Генуа, в официални данъчни регистри на кааза Анхило - ХУП-ХУШ в., и върху карта на генерал Хатов от 1828 г.

Археологическо проучване през 2012г. в района на храм „Св. Успение Богородично" в стария град, показва недвусмислено, че тук е съществувало селище от много по-ранен

период. По крайбрежието на Царевска община са акостирали кораби още от I хил. Пр. Хр. През VII-У в. пр. Хр. във водите на Черно море започват да плават освен тракийски и елински кораби. По времето на Великата гръцка колонизация възникват редица гръцки градове държави, които се превръщат в търговски центрове изнасящи храни и суровини за Източното Средиземноморие. Намирайки се между две древни селища - Аполония и Агатополис, е малко вероятно човека да не засели и използва пълноценно природните дадености на красивия царевски бряг.

В района на храм „Св. Успение Богородично“ археолозите откриват култови ями от класическата и елинистическата епоха, запълнени с тракийска и гръцка керамика. Засвидетелствани са структури от У-У1в., за което недвусмислено говорят остатъците от зидове и движимите находки. Върху малък нос, източно от храма, директорът на РИМ -Бургас - Милен Николов разкрива малка постройка. Едно от предположенията е, че тук в един по-късен етап е била построена митницата на Василико. Голямата икономическа мощ, която дава морето напълно обяснява това предположение.

Намирайки се непосредствено до емблематичния за гр. Царево храм „Св. Успение Богородично“ - един от най-красивите храмове по Българското Черноморие, обектът е достъпен за посещение целогодишно.

Туристическа инфраструктура: Възможност за настаняване в хотели и къщи за гости в гр. Царево целогодишно.

Късноантична и средновековна крепост - гр. Ахтопол

Късноантичната и средновековна крепост Ахтопол е разположена на малък полуостров, на площ от около 5-6 дка. Територията на крепостта се припокрива в голяма част от съвременния град.

Ахтопол е с най-богатата антична и средновековна история от селищата в община Царево. На неговата територия се откриват следи от бронзовата и ранножелязната епоха. Историческите извори свидетелстват, че към края на Ув. пр. Хр. на това място е съществувала атинска колония.

За пръв път крепостта се споменава в IX в. във връзка с военните победи на хан Крум през 812 г. Името ѝ е изсечено и на една от колоните в Плиска. Според мирния договор, който сключва хан Омуртаг в 815 г., Агатополис остава в пределите на българската държава до 971 г.

През XII в. крепостта се споменава във връзка с един от походите на братята Асен и Петър. По-късно, по времето на Светослав Тертер, тя е гранична крепост. Завзета е от византийците през 1332 г., а цар Иван Александър я връща отново в пределите на българската държава.

В епархийските списъци Ахтопол се споменава като епископски център от IX до средата на XVII в. Предполага се, че крепостта е превзета от османските завоеватели през 1453 г. и опожарена през XVII в.

Проучванията на недвижимата културна ценност започват през втората половина на XXв. През 2014 г., при археологически разкопки, се откри проходът към една от портите на средновековния град. Изследователите са категорични, че най - близките аналогии на тази порта се откриват в ранносредновековните български градове Плиска, Преслав и Дръстър, което е свидетелство за голямото значение на Ахтопол в очите на владетелите от Първото българско царство.

Късноантичната и средновековна крепост Ахтопол е археологически паметник на културата от 1965г. Проучването на обекта продължава.

Достъпът е свободен целогодишно.

Туристическа инфраструктура: Възможност за настаняване в хотели и къщи за гости в гр. Ахтопол целогодишно.

Укрепен владетелски дом - с. Синеморец

Разположен е на естествено възвишение, до устието на река Велека, край с. Синеморец, община Царево. Представлява тракийски владетелски дом, защитен с оградна стена и кула, изграден по начин описан от Ксенофонт.

На около 200 м. от обекта се намира тракийска могила, в която през 2006 г. беше проучен един от най-богатите елинистически гробове на територията на България.

Откритите археологически материали - гръцка и тракийска керамика, монети и пр. показват, че домът е обитаван през късноелинистическата епоха - II в.пр.Хр. Предполага се, че тук е живял, заедно със семейството си, местен тракийски владетел, който е контролирал добива и търговията на рудата в Странджа.

Без да бъде сериозно разрушаван е просъществувал до началото на I в.пр.Хр., когато при определени драматични събития, до външната стена на кулата, е заровено откритото през 2012 г. монетно съкровище от сребърни тетрадрахми. Най-значимо и сензационно е присъствието на голям брой свършено редки монети на загадъчния тракийски цар Мостис. Съкровището е експонирано в Общински исторически музей - Царево.

По-късно, през османския период (XVIII-XIX в.), върху останките на дома е построена сграда. Проучването на укрепения владетелски дом продължава.

Достъп: За обекта се завива вляво при влизане в селото. Видим е и е лесно достъпен с кола и пеша.

Туристическа инфраструктура: Възможност за настаняване в хотели и къщи за гости в с. Синеморец целогодишно.

I Архитектурни резервати

Части от селищата по Южното черноморско крайбрежие са с типична възрожденска архитектура. Изключително привлекателни са Несебър, Поморие, Созопол, Ахтопол, Приморско, Царево. Селищата в ПП "Странджа" включват характерни образци на източната и средностранджанската жилищна архитектура. Периферното гранично разположение на територията е предопределило ниската плътност на селищната мрежа и на транспортната инфраструктура. По същата причина липсват основни елементи на инженерната инфраструктура. В комплексно отношение като най-значими паметници в рамките на територията се открояват архитектурно-историческият резерват с. Бръшлян и с. Българи, известно с живата традиция на нестинарството. Най-атрактивно е село Бръшлян. Странджанската къща е отражение на една епоха с много важно значение за Българската култура - Възраждането. Запазена местна архитектура има в селата в Странджа - Голямо Буково, Долно Ябълково.

Античен Несебър

Архитектурно-историческият резерват Несебър се намира в Стария град и представлява полуостров, дълъг около 850 м. и широк 350 м. Старият град е обявен за архитектурно-исторически резерват с национално значение с постановление № 243 на Министерския съвет от 18.07.1956 г. През 1983 г. ЮНЕСКО го включва в Списъка на паметниците на Световното културно наследство.

Несебър е един от най-древните градове на Европа, основан преди 3200 години. През античността градът е наричан Месамбрия, през Средновековието Месемврия, а по-късно - Несебър. За вековната история на Стария Несебър свидетелстват множеството археологически находки. Голяма част от тях могат да бъдат разгледани в Археологическия музей на Несебър, който се намира в началото на полуострова.

По време на цялото си съществуване градът винаги е бил ограждан от крепостни стени, останки от които са запазени и до днес. На територията на Стария град личи част от крепостната стена, която е обявена за архитектурно-строителен паметник на културата с национално значение в брой 41 на Държавен вестник от 1964 г.

Наричат Несебър "енциклопедия" на християнското църковно строителство. В него са открити досега 44 църкви от периода от V до XIX век. Сред тях са и най-старите в България раннохристиянски базилики.

Има запазени голям брой църкви, като две от тях – „Свети Спас” и „Свети Стефан”, са превърнати в музейни обекти.

Град Несебър се намира на 37 км североизточно от Бургас и 429 км източно от София. Между Бургас и Несебър е осигурен автомобилен транспорт. Най-бързият начин за превоз до Бургас е със самолет. Полетът от София отнема 40 мин. Летище Бургас

приема полети през цялата година. От ж.п. гарата в Бургас пътуват влакове за всички направления в страната. Градският и междуградският транспорт в общината са много добре развити. Многобройни частни компании предлагат връзка с почти всяка част на страната, а така също и линии зад граница. На територията на общината се намира пристанище Несебър, което има регионално значение. Използва се изключително за пътнически превози и развлекателни туристически пътувания. Има две корабни места и морска гара с ГКПП и ДИК.

На територията на община Несебър функционират над 150 туристически обекта с около 90 000 легла, 630 стаи и апартаменти за гости с над 35 000 легла и 1000 заведения за обществено хранене. Значителна част от тази материална база е съсредоточена в гр. Несебър, КК Слънчев бряг, ВС "Елените", гр. Обзор, селата Равда и град Свети Влас. Туристическият информационен център се намира в Стария град. В него всеки турист може да получи информация относно местата за настаняване, музея и туристическите забележителности. Освен това там могат да разберат как да стигнат до определено място в Несебър или как да отидат до Сл.бряг, Радва, Св. Влас, Кошарица, Бургас, Обзор, Варна.

Созопол - Старинен Созопол и островите "Свети Иван" и "Свети Кирик"

Созопол е основан през 610 г. пр. Хр. от преселническа група йонийски гърци. Нарича се Аполония Понтика. През VII в., пр. Хр. в Аполония Понтика е издигната 13,2 м.

бронзова статуя на бог Аполон - най голямата за времето си в античния свят. Свети Иван е най-големият от петте острова в българските териториални води на Черно море с площ от 0,66 км². Остров Свети Кирил е единственият по българското Черноморие, който е свързан с континента посредством вълнолом. Старинен Созопол е сред Чудесата на България. Той е туристическа забележителност за културно-исторически туризъм и културно-исторически паметник, част от културно-историческото наследство на България.

Преди 7500 г. хората вече са живеели на малкия полуостров в Черно море, където днес се намира прочутият град Созопол. В превод от гръцки Созопол означава „Спасения град” вероятно защото е оцелял при унищожителните нападения на варварите в началото на нашата ера.

Жителите на старинния град пристанище се движат по същите улици, както преди хилядолетия, по същия начин ловят риба в дървени лодки, а когато решат да построят нещо в изкопа обикновено намират останките от отминали епохи – глинени съдове, парчета дърво, медна руда, статуетки на божества, даже череп пълен с монети. Най-много са находките то античността, когато Созопол под името Аполония Понтика бил процъфтяващ полис – колония на малоазийския гръцки град Милет.

Но най-интересното откритие през последните години бе направено не на полуострова, в самия Созопол, а на един от близките острови - Свети Иван. Островът се нарича така, защото през Средновековието там имало голям манастир, посветен на Св. Йоан Кръстител, лятна резиденция на византийските патриарси, а по-късно и български царски манастир.

Под олтара на разрушената базилика от V в. археолозите откриха малко сандъче (мощехранителница) с частици от костите на Св. Йоан Кръстител. Но още по-интересно бе, че близо до него бе извадена друга „пътна” мощехранителница, в която някой си Тома пренесъл мощите от Константинопол до острова. Дали названието на един от близките острови Св. Тома (там някога имало параклис, посветен на светеца) е свързано с този Тома, или съвпадението е случайно, не се знае.

През 1453 г. жителите на Созопол доброволно се предават на османската армия и така запазват живота, къщите и манастирите си. Султанът дори направил града свое собствено владение, за да може да събира данъци от богатото пристанище (от мюсюлмани нямал право да взима). Това обаче не опазило прочутия полуостров от набезите на казаците пирати. През 1623 г. те ограбили даже манастира "Св. Йоан Кръстител" и той престанал да съществува. Според легендата пиратите криели съкровищата си в подводните пещери по непристъпния скален бряг на Змийския остров, както местните наричат остров Св. Тома.

Засега обаче търсачите на съкровища намират само огромен брой водни змии и останки от потъналите кораби на различни нападатели и завоеватели. Те отдавна почиват на дъното на морето, а горе - Созопол посреща хиляди търсачи на приключения и интересни истории.

Средновековен Созопол е ограден с крепостна стена и кули, строени по времето на император Анастасий около 511 година. От тези защитни съоръжения са запазени значителни фрагменти.

Археологическите проучвания доказват повече от 7 хилядолетия културна традиция. Първите селища в Созополския залив възникват в епохата на неолита в края на 6-ото хилядолетие пр.Хр. В 610 г. пр.Хр. преселници от малоазийския град Милет основават на Созополския полуостров град-държава, наречена Аполония. Още в първите векове на съществуването си Аполония претърпява забележителен разцвет. През V век били издигнати здрави крепостни стени и монументални обществени сгради. Античните автори споменават храма на Аполон Лечител с колосалната, висока 13 метра статуя на бога. През 72 г. пр.Хр. Аполония е завладяна от легионите на римския пълководец Марк Лукул. Градът е опожарен и разграбен и прочутата статуя на бог Аполон е отнесена в Рим като военен трофей.

През I век сл.Хр. градът е възстановен, а след превръщането на Тракия в римска провинция градът продължава да съществува като пристанищен център. След приемането на християнството за официална религия градът е наречен Созополис, в съответствие с новите християнски догми.

През V – VI век Созопол е опасан с нови крепостни стени, запазени днес в руини, които могат да се видят в южната и югоизточната част на полуострова. За първи път градът влиза в границите на България, когато е превзет от войските на хан Крум през 812 г. Средновековният Созопол е епископски център с повече от 20 църкви и 5 манастира. От средновековната архитектура до днес са запазени руините на манастирския комплекс на остров Св. Иван – X - XVII век, базиликата в центъра на Стария град и част от манастира „Св. Апостоли” на нос Скамний в североизточната част на Стария град.

През 2010 г. при археологически разкопки на близкия остров Св. Иван бяха открити мощите на св. Йоан Кръстител. Днес ценната реликва се пази в храм „Св. св. Кирил и Методий” в града и привлича поклонници от цял свят.

С Постановление на Министерския съвет № 320 от 7 септември 1974 г. Старият град на Созопол е обявен за музей.

Транспортна достъпност: Град Созопол е разположен на живописен полуостров в южната част на Бургаския залив, на около 35 км от Бургас. Созопол няма достъп до българската железопътна мрежа и достъпът до републиканската пътна мрежа е ограничен. Посредством републикански път I-9, който е част от европейската пътна

мрежа и в частност от път Е-87, Созопол осъществява връзка с Бургас на север и другите черноморски градове на юг.

Пристанище Созопол се намира северно от Стария град, в акваторията на Созополския залив и има регионално значение. Освен него в града има изградено яхтено пристанище и пристани за рибарски лодки

Туристическа инфраструктура: Възможностите за настаняване са разнообразни - луксозни хотели, малки семейни хотелчета, къщи за гости, бунгала. В непосредствена близост до града са и няколко къмпинга: „Градина”, „Златна рибка”, „Кавац”, „Веселие“ и „Смокиня”. Ресторантите предлагат характерна черноморска българска кухня и разнообразни специалитети.

Недалеч на юг се намира и резерват Ропотамо, обхващащ устието на едноименната река. Там се предлагат разходки с лодка по реката и наблюдение на интересни видове птици и растения.

Храмове, манастири, религиозни обекти

Куполната тракийска гробница - Анхиало

Куполната тракийска гробница край Поморие е кула и наподобява култова сграда, която археолозите отнасят към III век пр.Хр. Паметникът е от римския период при строителството, на който е използван тракийският модел на куполния свод. Гробницата се намира под насипа на надгробна могила, със западен коридор дълъг 22 метра, кръгла камера с диаметър 11,60 м. и височина 5,50 м. Съоръжението е изградено от камък и тухли, с оригинално засводяване на централното помещение. Едно от интересните неща, което се набива на пръв поглед, е централната колона, в която има врязана спираловидна стълба. Тя отвежда до горната част на гробницата и я отличава от останалите тракийски гробници, познати на археолозите. Типично за всички останали е, че те са затваряни отпред. Останалото се допълва от разказите на археолози и архитекти.

Свети Великомъченик Георги Победоносец – Мъжки Манастир гр. Поморие – Поморийски Манастир

В древния Анхиало /Поморие/ християнството прониква още в края на I век. Според Преданието св. апостол Андрей, на път за Киев, минава през черноморския град, тогава голям административен и пристанищен център в границите на Римската империя. По времето на император Диоклетиан /284 - 305/ от Фригия на Балканския полуостров идва света Севастиана, която проповядва в Анхиало и околните градове. По това време Анхиало вече е църковен център. Въпреки гоненията, още от III – IV век има сведения за епископи на града.

През V – VI век Анхиалската църква е провъзгласена за архиепископия. Християнството вече е официална религия на Източната Римска империя – Византия. Преданието сочи, че през VII век на това място вече съществува храм или манастир, посветен на великомъченик Георги.

При хан Крум в 812 г. Анхиало е превзет от българите, а по-късно, след Покръстването, към 894 г. е създадена българска църковна организация. От края на XIII век Анхиалският епископ е почетен със сан митрополит.

С нахлуването на османските турци в България обителта на св. Георги вероятно е разрушена и запустява. Временно предаден на византийците, градът отново е християнски до месец март 1453 г., когато е превзет окончателно от турците. Над Анхиало пада дългата нощ на османското владичество.

Към края на XVIII век в Анхиало се заселва турчинът Селим бей, създавайки голямо феодално владение – чифлик. По предание бейт страдал от тежка неизлечима болест. Една нощ неговият ратай дядо Нено сънува, че в чифлишкия двор тече извор с чудотворна вода. Нено не обърнал внимание на съня, докато не започнал често да му се явява красив момък, язещ бял кон – свети Георги. Разтревожен от съновидението, ратаят разкопал тайно мястото и открил мраморен барелеф на свети Георги. В същия момент от самото място започнала да извира вода. Благочестивият Нено разказал всичко на господаря си и у чифликчията се появила надежда за изцеление. По поръка на своя ратай, Селим бей повикал владиката на града, който му прочел молитва и го поръсил с водата от аязмото. С животворното действие на извора Селим бей бил чудесно излекуван. Вдъхновен от чудото, той се покръстил с цялото си семейство, приел християнската вяра и построил малък параклис. Така Селим бей поставил началото на днешната света обител. След време, според преданието, той овдовял, приел монашество и станал първият игумен, на манастира. Целият си имот от 3 800 декара земя подарил на светата обител.

През 1856 г. е изграден нов храм, а старият остава и до днес под неговия покрив. Заедно с новите постройки е издигната и 20-метрова кула – камбанария (1966 г.). В манастира днес се съхраняват много ценни образци на иконографското изкуство от XVIII и XIX век. Храмовата икона е рисувана от анхиалеца Темистокъл Диамандопуло Зограф.

И до днес всяка година на 6 май ежегодно се отслужва тържествена архиерейска св.Литургия и поклонение. Празникът е съпътстван от тридневен панаир, на който се стичат богомолци и търговци от цяла Тракия. Поморийският манастир “Св.Георги” е един от най-почитаните манастири в Източна България. Храмовият празник 6 май е празник и на град Поморие.

Голямобуковски манастир „Света Петка“ Животоприемн източник – с. Голямо Буково

Голямобуковският манастир е единствения оцелял и действащ манастир в Странджа планина. Намира се на 4 км източно от с. Голямо Буково и на 50 км южно от Бургас. Манастирът е разположен в една от най-малко посещаваните части на Странджа в един наистина див и слабонаселен район, което му придава особен чар. Манастирът е основан през 12 век върху основите на древно светилище. Съществува хипотеза, че

мястото на днешния манастир през 13 – 14 век се е намирал известния Парорийски манастир „Свети Григорий Синаит“ – люлка на исихастското движение. В него се подвизавали светците Теодосий Търновски и Ромил Видински.

Голямобуковският манастир е бил разрушен и е възстановен в периода 1873 – 1877 г., от когато датира и днешната църква. През 1903 г. монаха Гай разменил манастирско стадо овце срещу 1 000 дка обработваема земя от изселващи се турци и така обителта се сдобила с много земи в този край на Странджа. Манастирът се замогнал и били построени нови стопански постройки, двуетажен каменен метох и воденици по Бялата река.

До края на 80-те години на 20 век, жилищните сгради на Голямобуковския манастир са ползвани като пионерски лагер. Към 1990 г. манастирската църква е в руини, а сградите са превърнати в свинарници от местните жители. От есента на същата година манастира отново започва да функционира, благодарение на усилията на йеромонах Евтимий от с. Росен (Бургаско), който е превърнал възстановяването му в лична мисия. Под негово ръководство са издигнати наново църквата и жилищната сграда които са изрисувани. В олтаря на храма се намира аязмото „Животоприемният източник“, за което се смята, че лекува редица болести. На 13 април (светли петък) се отбелязва празникът на Голямобуковския манастир.

Замък в село Равадиново

От пръв поглед Замъкът е изпълнен в стила на класическите западноевропейски замъци, като смесица на стилове от епохата на Възраждането и Романтизма, но това не е така. Стилът на Замъкът е един единствен и той е „приказният“ стил. Това е тайната на магическото му въздействие - осъществяването на мечтата да построиш Замък, който го има само в приказките.

Изграден е изцяло от 20 000 тона камък, който е специално изваден от недра на Странджа планина. Камъкът е мраморизиран варовик и присъства навсякъде – в оградата, изкуственото езеро, стените и кулите, параклиса и избата. Според Геологическият Институт на БАН тези камъни са на възраст около 227 до 247 милиона години. Те съдържат следи от микродиаманти и по тази причина замъкът си променя цвета – сутрин е с оттенък на розово, през деня е бял, а по пълнолуние сияе.

I Традиции, обичаи и занаяти

Социално-познавателни обекти и събития, характерни за нашия регион оказват голямо въздействие върху туристическите пътувания. Те представляват интерес за маршрутно-познавателните пътувания на вътрешни и чужди туристи. Добре съхранени са колоритни и оригинални обреди, които се изпълняват във връзка с определени събития и празници. Те възстановяват древни традиции и поверия за здраве, плодородие,

изгонване на злите духове и др. Пресъздават се от самодейни състави в читалищата в областта.

Бургаска Област има многовековна история и култура. Нейното географско положение – на кръстопът между два континента, предопределя ролята ѝ на място за контакт и културен обмен между различни народи и националности. Тук християнството се преплита с древните езически ритуали, останали от народите живели по земите ни.

За да опознаем хората, които живеят в Бургаска област и да надникнем в техния живот, трябва да познаваме техните традиции и обичаи. За да разберем организацията на тяхното общество, трябва да разберем техния жизнен календар. Народният календар е система за организиране и определяне на времето в рамките на една година. Обикновено той се състои от няколко цикъла, зависещи от природния и стопански кръговрат. Подобна схема е характерна и за традиционния стопански календар и на българите. След официалното приемане на християнската религия и календар двойното сезонно деление на годината се осъществява от празниците в чест на свети Димитър и свети Георги. Така посредством Димитровден (празнува се на 26 октомври) и Гергьовден (празнува се на 6 май) годината се обособява в два относително затворени сезонни и трудови цикъла. Широко разпространена е поговорката "Свети Георги лято носи, а Свети Димитър — зима“.

Българската православна църква почита на 26 октомври паметта на **Свети Великомъченик Димитрий Мироточец**. Празникът е смятан за началото на зимата и студа и поради тази причина светецът се свързва със света на мъртвите и в периода около него е една от най-големите Задушници – ходи се на гробовете на починалите близки и се раздава храна в памет на покойните. В иконописта Свети Димитър е представен яздец на червен кон. Той е и господар на зимата и според поверието, от бялата брада на светеца се изсипват първите снежинки. На празника по стар обичай се правят предсказания, като по първият влязъл в къщата гост се съди за това, каква ще е следващата година. Празник е на град Айтос.

Архангеловден (8 ноември). Според традиционните народни вярвания Св. Архангел Михаил е ангелът, който се спуска при умирация и с нож или сабя изважда душата му. На Архангеловден българите колят курбан в чест на светеца-покровител на мъртвите. В дните след Архангеловден са Вълчите празници. Жените не предат, не плетат и не тъкат нищо вълнено, нито отварят ножици, за да е затворена устата на вълка.

Зимните празници започват с **Никулден**, отбелязван на 6 декември. За празника се приготвя рибно ястие (обикновено пълнен шаран). Празник на град Бургас. Никулден (или Ден на Свети Николай Мирликийски Чудотворец) – празник на всички рибари и моряци (в последно време – и на банкерите). Св. Никола Чудотворец, който е роден през 280 г. в Мала Азия, провинция Ликия, живял по времето на император Константин Велики и е бил архиепископ на гр. Мир. Той присъствал на Първият вселенски събор в Никея. Умира през 325 г., оставяйки след себе си спомена за удивителните морски чудотворства при спасяването на кораби и моряци по време на катастрофите. Смята се,

че Св. Никола имал власт над морските ветрове и течения – той има покровителство над морските бури и урагани. Затова в този ден лодките и корабите не плават в открито море. Рибарите, моряците и техните семейства участват в тържествената литургия, а след това организира буйни празненства за Никулден. Никулден заема важно място в българската празнична традиция. Според народните вярвания, когато шестимата братя светци си разделяли света, на Николай се паднали всичките води. Отредено му било по вода да ходи, кораби да води, по морета ветрове да спира. На Никулден българите приготвят богата празнична трапеза. Основното ястие на този празник е рибата. Тя се приготвя по различни начини в различните райони, но винаги от всички риби се отдава предпочитанието на шаран. Смята се, че шаранът е „слугата“ на Св. Никола

На този ден обикновено се припомня следният случай: веднъж, когато светецът в откритото море е бил уловен от бурята, и поради дупката на дъното в лодката започна да навлиза вода, той е бръкнал във водата с ръката му, извадил от там един шаран и запушил дупката с него. Оттогава, шаранът се счита за жертвена риба на трапезата в този ден. Поради това и празникът понякога го наричат „Рибен Св. Никола“. Шаранът се приготвя в тесто, пълнен с ориз, ядки и стафида – това ястие се нарича „рибник“. Също може да се приготви и печен шаран. Никулденската риба трябва задължително да бъде прясно уловена и с люспи. Първата хваната риба на този ден се изяжда от рибарите, печена на самия бряг. На 6 декември шаранът не е просто гозба, а ритуал – своеобразно жертвоприношение към светеца, благодарност за закрилата в преमेждия, надежда за добруване и радост, молитва за здраве и берекет. На масата се поставят и различни обредни хлябове и много постни ястия. Трапезата не се вдига цял ден и до късно през нощта е на разположение на домакини и гости. Костите на шарана се изгарят, закопават се в земята или се хвърлят в реката.

Българите почитат Св. Николай и като пазител на семейството, жилището и добротата. В западните райони на страната се съхраниха традициите да се празнува на този ден „такси“, „служба“ или „управител“ – специално посещение на най-старите членове на

рода в къщата на именника за „нощна служба“. Това посещение се прави от група на неженени момчета и неомъжени момичета, които обикалят домовете на роднините и ги канят на „служба“. На входа на къщата на именника, гостите обикновено казват, „Свети Никола да ни помогне!“. Най-старият мъж повдига високо над главата хляба и го благослави. След обилна трапезна вечеря по-възрастните мъже отиват към следващият именник на гости за да „празнуват службата“ и така нататък, докато не посетят всички роднини, а това много често отнема цялата нощ чак до сутринта. Към групата често се присъединяват и младите мъже, най-вече в подкрепа на по-възрастните членове на рода (които народа нарича „пияните старци“), в тази тяхна трудна „служба“ ...

Игнажден - в този ден семейството очаква първия си гост. При влизането в дома той трябва да внесе трески или слама, които слага край огнището. Благославя членовете на семейството, а те го даряват с нещо за "добре дошъл".

Рождество Христово или Коледа, се празнува в продължение на три дни - 24, 25 и 26 декември. Шест седмици преди празника се пости и е забранено да се яде месо, мляко, сирене, яйца и др. Вечерта на 24 срещу 25 декември е Бъдни вечер.

Бъдни вечер е един от най-важните семейни празници. Той е посветен на дома, огнището, но и на умрелите предци-родственици, които също се считат за част от семейството. В различните краища на страната народът я нарича Малка Коледа, Кадена вечеря, Вечерня и Неядка. Дори самото название на Рождественската нощ — Коледа, няма християнски произход. В него се откриват срички от обредите на древните тракийци и южните славяни.

По стара традиция, преди да се нареди празничната трапеза на Бъдни вечер, стопанинът на къщата запалва специален пън в огнището, наречен бѣдник. Отначало разбърква с него огъня, наричайки: „*Колкото искрици, толко пиленца, шиленца, теленца, дечица в тоя дом!*“ После поставя тънкия край на дръвчето в огъня; там то остава да тлее цялата нощ и да поддържа огъня жив. Дървото е крушово, дъбово или буково. В предварително издълбана в него дупка се сипва червено вино, тамян и зехтин за берекет. Преди да се сложи в огъня, се запечатва с пчелен восък. Така приготвен коледният бѣдник, наричан още коледник или прекладник, се смята за миросан и осветен и вече може да бъде принесен в жертва на божествата. Този обичай е отглас от стари славянски вярвания по нашите земи. Според тях, в деня, когато се очаквало да се роди дете, мъжът запалвал осветено дърво, за да прогони духовете на умрелите преждевременно бебета, покойници, зли орисници и вещици. След покръстването българският народ запазил този обичай, но палел миросаното дърво в чест на раждането на Спасителя.

По искрите от огъня пък се гадае каква ще е годината. Колкото повече са те, толкова по-богата ще е реколтата, кравите по-млечни, а прасетата — по-тлъсти. Празничната трапеза се нарежда върху слама на земята в югоизточния ъгъл на одаята под иконостаса. На трапезата трябва да има 7, 9 или 12 ястия. Това са три от свещените

числа на древноюдейската Кабала. Гозбите обаче са постни. Трапезата трябва да е отрупана с всички, което се произвежда в домакинството: варено жито, варен фасул, сърми, пълнени чушки с боб (или ориз), ошаф, туршии, лук, чесън, мед и орехи, вино. В някои краища правят също тиквеник, зелник и малка пита, в която е скрита паричка (на когото се падне, ще бъде щастлив цялата година). В четирите ъгъла на стаята се поставя по един орех. Това се прави, за да се осветят четирите краища на света. Преди да започне вечерята на Бъдни вечер, най-старият мъж в дома прекадява трапезата. По-рядко това го прави най-възрастната жена, защото като праправнучка на грешната Ева, тя се смята за нечиста. Вярва се, че таманът прогонва лакомите дяволчета от масата, а силата на баща им Сатана и неговите помощници-вещери, караконджоли, магьосници отслабва. Така тъмните сили не могат да извършат злините, замислени в навечерието на Коледа. Прекадяват се и всички помещения в къщата, кошарата, оборът.

Според езическите традиции по нашите земи в навечерието на Рождество Христово стопанката на дома трябва да залъже с погача злия бог Коледо. Питката трябва да е кръгла или завита като кравай, но замесена постна, без яйца и мляко. Ако някой е сторил в дома тежък грях през годината, отгоре ѝ се намазва малко мед за омилюване на злопамятния Коледо.

Празничният хляб в различните краища на България се нарича боговица, вечерник или коледник. На трапезата се разчупва от най-възрастния в семейството с думите: „*Ела, Боже, да вечеряме*“. В християнски времена, поканата започва да важи за раждащия се Христос. Първото парче се слага под иконата на света Богородица. Момите слагат залък от боговицата под възглавницата си, за да им се присъни момъкът, за когото ще се омъжат.

От тестото на погачата се пекат и малки кравайчета – колачета. С тях се даряват коледарите на следващия ден. Всеки трябва да опита всички ястия, за да му върви годината. Накрая по избраните орехи се гадае ще бъде ли здрав; ако орехът е пълен, няма да боледува. Докато трае вечерята, никой не трябва да става от масата. Ако все пак се наложи да я напусне за малко, върви приведен, за да не повалят караконджолите житата и да не обрекнат селото на глад. От сламата, върху която е вечеряла фамилията, напролет се сплитат венци и окачват на плодните дървета, за да раждат изобилно. Трапезата не се вдига цялата нощ, за да не избяга късметът. Вярва се, че когато домочадието заспи, близките покойници идват да вечерят.

Когато настъпи полунощ и Коледа, тогава ще дойдат коледарите, тогава ще се роди Христос, но и тогава според народните вярвания, започват Мръсните дни. Коледуването замества древните езически посвещения на младежите в зрялост. Според традицията коледарите са само момци, които са готови за женене. Коледарите се предвождат от станеник. Той носи обредното дръвче – ябълка, елха – клон със седем разклонения, на които е забучена варакосана ябълка, кравай, червени конци, зеленина, монети.

Облечени в нови дрехи, заметнати с ямурлуци, с калпаци, украсени счимширови китки, пуканки, нанизани на червен конец, сушени сливи, стафиди, коледарите обхождат всички домове. Станеникът изрича благословия, предназначена за семейството и

къщата; после дружината изпява песни и за всеки един поотделно. Стопаните даряват богато коледарската дружина — колаци, дребни пари, месо, сланина, брашно, боб, лук, вино и орехи. С част от събраното на следващия ден коледарите си устройват угощение; друга част продават и даряват парите за църквата, училището или читалището.

Вярва се, че на Коледа небето се отваря и всичко в един миг светва; това обаче могат да видят само праведниците. На Коледа човек може да си пожелае каквото поиска, желанията се сбъдват. На 25 декември през деня се коли охраненото през годината прасе и се приготвя празнична вечеря.

От Коледа започват т. нар. Мръсни дни, които продължават дванадесет дни, до Йордановден. Хората вярват, че през този период действат силите на злото. Във връзка с прогонването злите сили се провеждат специални обреди, наречени Кукерски игри. Те се изпълняват само от мъже, облечени в характерни костюми и носещи маски, представлящи овен, козел или бик. Често маските са с две лица, символизиращи доброто и злото. Най-колоритни и пищни са игрите в района на южното Черноморие. Подобни кукерски карнавали се провеждат и през пролетния цикъл, около Великденските празници. Произходът на кукерските игри се търси още в древните езически ритуали, посветени на подземните и природни сили. Въздействието на костюмите се подсилва и от звука на окачените по тях медни и бронзови звънци. Подобни обичаи могат се срещат в някои части на Италия и Испания, като се наблюдава голяма прилика в ритуалите и костюмите на участниците.

Нова Година, наричана още **Сурваки или Васильовден**, се празнува на 1 януари. На 31 декември вечерта стопанката на къщата приготвя вита баница (прави се от многолисто тесто, със сирене и яйца), в която се слагат късмети - напъпило дряново клонче, което символизира здравето и плодородието и монета, символизираща кесията с парите, тоест благоденствието. На този ден младите момичета, искащи да се омъжат, извършват различни гадания, предричащи близка или по-далечна женитба. Гадае се за социалното положение и качествата на бъдещия жених. Новогодишната трапеза е обилна и разнообразна. Основното ястие е или пуйка или свинско с кисело зеле. Подредената трапеза се прекадява, след което най-възрастният в дома завърта три пъти тавата с баницата с късметите и отчупва парче за всеки. Рано сутринта на другия ден, тръгват сурвакарите - малките момчета от селото. Всяко семейство с нетърпение ги очаква. Те са украсили дрянови клонки (сурвачки) с разноцветни конци и гирлянди от пуканки и ходят от врата на врата, честитят Новата година и леко удрят по гърба стопаните с дряновата пръчка, пеейки песни за здраве и плодородие. Всъщност сурвакането на стопанина и останалите членове на семейството е вид пожелание за здраве и благоденствие през годината. И стопаните се отблагодаряват на момчетата като им дават краваи хляб, сладки, сушени плодове и дребни пари.

На 6 януари в селото се празнува **Йордановден**. Празникът се нарича още Богоявление. Важен момент в него е вярата в очистителната сила на водата. Ето защо няколко дни

преди това свещеникът ходи да ръси със светена вода във всеки дом. Рано сутринта започва празничната процесия, в която участва цялото село и, во главе със свещеника, всички се отправят към най-близкия водоем - река, езеро, язовир, морето, ако селището е крайморско. Свещеникът хвърля във водата сребърен кръст, а момците се надпреварват да го извадят. Смята се, че който го извади ще има здраве и късмет през цялата година. Трябва да се отбележи, че младите мъже, които се хвърлят във водата за кръста на Йордановден, проявяват истинско мъжество, тъй като това са едни от най-студените дни в годината и температурата на въздуха рядко е около нулата, а рядко пада до 10 градуса под нулата.

На 7 януари се празнува **Ивановден** – денят на св. Йоан Кръстител.

На 8 януари (в някои населени места на 21 януари по стар стил) се празнува Бабинден, посветен на селската акушерка или на жената, която помага при отглеждането на бебетата. Този ден е царството на жените, ето защо мъжете трябва да си стоят в къщи. В селата се прави шествие, което се води обикновено от най-многодетната жена, а на жената, израздала децата или помагала при отглеждането им, се подаряват символично кърпа и сапун.

Антоновден - Народът в България чества Антоновден на 17 януари за предпазване от болести. Жените правят и раздават питки, намазани с мед или маджун. Това честване е свързано с народната представа за Свети Антоний като покровител на чумата и всички болести изобщо. Православната църква почита паметта на Свети Преподобния Антоний Велики на 17-ти януари. Свети Антоний е роден през 251 година след Христа в Среден Египет, в семейство на заможни и благочестиви родители. Останал сирак на 20 годишна възраст, той раздал наследството си на бедните и се заселил в изсечена в скалите египетска гробница. Починал на 105 годишна възраст, на 17 януари 356-та година. В народния светоглед на българите Свети Антоний и Свети Атанас са тясно свързани — счита се, че са двама братя-ковачи. На този ден жените и мъжете не предат, не плетат, не варят боб и леща, за да не разсърдят чумата, шарката и „синята пъпка“. Антоновден и Атанасовден 18 януари са един след друг и се честват като празници на ковачи, железари, ножари, налбанти.

На 14 февруари се празнува **Трифоновден** или Трифон Зарезан, празникът на лозарите. На този ден става подрязването на лозите. Напоследък, най-вероятно като последица от глобализацията и смесването на културите, на 14 февруари българите активно празнуват католическия светец Св. Валентин и съответно празника на влюбените.

Според народния календар истинската пролет започва от Първи Март. Природата се събужда за нов живот и се правят ритуали за здраве и плодородие. Първият ден на месеца се нарича още **Баба Марта**. Най-възрастната жена в семейството усуква бяла и червена вълнена прежда и прави мартенички, с които се окичват за здраве и хората и животните. Мартенички се връзват и на плодните дръвчета в къщата. Мартеницата се носи, докато се види първият щъркел и тогава се закача на някое цъфнало дърво. Не се очудвайте, ако сте в България през март, че всички носят брошки, гривни, медальони в

червено и бяло. Днес 01 март се е превърнал и в празник на дизайнерите, които с всяка година създават все по-нови и все по-интересни модели от тези украшения, които всеки българин закичва за здраве. А ако някъде по света видите човек, който през месец март дискретно е вързал на китката си гривна от усукани червено-бели конци, то бъдете сигурни, че този човек е българин или има приятели българи, които са го закичили за здраве. Баба Марта на първи март спохожда хората и посевите, облечена в червен сукман, забрадена с червена забрадка, обути в червени вълнени чорапи. Бялата вълна в мартеницата предвещава дълъг живот, а червената здраве и сила. Това е обяснимо, защото носенето на мартеницата е в края на зимния сезон, когато жизнените сили са на изчерпване. Стопанката връзва мартеничките на всички в дома и благославя: „Да има здраве по хора и добитък, да раждат овошките, да бягат змии и гущери от хората, да има сполука в добитъка...“ Според народния обичай мартениците се носят дотогава, докато не се види лястовичка или щъркел, докато не се види цъфнала овошка. Тогава всеки сваля своята мартеница и я закача на дърво или храст – на цъфнала слива, ябълка, праскова или пък на трендафил, та да са бели, червени, хубави и здрави хората.

На 9 март се празнува денят на Свети четиридесет мъченици – на този ден не се работи. Раздават се питки и краваи за здраве на хората и за плодородие при пчелите и животните.

Празникът **Благовещение** се отбелязва на 25 март. Благовещение е празник за всички християни независимо от традицията и църквата, към която принадлежат, и чества едно от най-големите тайнства в християнството. Според Библията на този ден Архангел Гавраил донася на Дева Мария благата вест, че тя ще роди Спасителя и сина Божи - Исус Христос. Според народните вярвания на този "благ ден" по-леко и бързо зарастват всички рани, затова най-често тогава се дупчат ушите на малките момиченца, за да им се сложат обеци.

Важно място в народния календар заемат празниците **Заговезни** – местни и сирни, които предхождат Великден и в зависимост от Великден са по различно време и са винаги в неделя. Съботата преди месните Заговезни е Голяма Задушница, когато се раздават хляб, варени яйца, вино за душите на покойните. В събота, преди края на тази седмица е Тодоровден, наричан още конски Великден, защото на този ден се правят състезания с коне. След Местни Заговезни започват Великденските пости, като все пак, за да стане преходът към четиридесетдневното постене по-плавно, в продължение на една седмица, до Сирни Заговезни може да се ядат яйца и млечни продукти. На Сирни Заговезни последно преди постите може да се ядат яйца и млечни продукти, затова на трапезата се поднасят баница, кисело мляко и варени яйца. След това почват Великите пости, които продължават 40 дни, до Великден. Празникът Сирни Заговезни е известен още като Прошка. Това е един от най-интересните празници в българската традиция, отразил народната мъдрост. На този ден всеки иска прошка от роднините и приятелите си, ако случайно ги е наранил с нещо през изтеклата година. Младите отиват на гости при по-възрастните и след "Добър ден" казват "Моля да ми простиш", а човекът

отсреща отговаря "Прощавам ти и те моля и ти да ми простиш". Без да се говори за какво точно се иска прошка и да се правят анализи какво точно се прощава. Това е една изключително мъдра традиция, която произтича от презумпцията, че всички сме грешни и че човек може да нарани близките си, без дори да си даде сметка за това. Затова българите имат един ден в годината, в който специално искат прошка от всички, като отиват на гости, а днес, разбира се, и по телефона, и я получават. Така те се пречистват от грешките и са спокойни, че не хранят задни мисли и лоши помисли по адрес на близките си.

Последната събота преди Великден е **Цветница (Лазаровден)**. Празникът е свързан с пролетното пробуждане на природата и младостта. На този ден младите момичета, искащи да се омъжат обличат празнични дрехи, накичват косите си с пролетни цветя и обикалят пеейки лазарски песни и играейки хора. На този ден стари и млади ходят на църква. След службата, свещеникът раздава благословени върбови клонки, носещи здраве и късмет, които хората закичват на вратите на къщите си. Седмицата Цветница се нарича Велика Неделя и завършва с големия християнски празник Великден, денят на Възкресението Христово. Много добре запазен е обичаят Лазаруване в с. Козичино. Този празник се чества седмица преди Великден. Лазарския обичай е свързан с настъпването на пролетта и събуждането на природата за нов живот. Лазаруването е задължителна обичайна норма за всички подрастващи момичета и се явява като преломен момент, в който момичето става мома. Лазаруването е общобългарски обичай, известен в цялата българска етническа територия, както и сред компактните маси на български заселници в чужбина – главно в Украйна и Румъния. Основни изпълнители на обичая са момичета на възраст от 5-6 до 10-12 години. Те започват да подготвят празника още от великденските пости. Подготовката се състои от изучаване на лазарските песни и игри в читалището. Сутринта на Лазаровден облечени в празнични носии, окичени с венчета с пролетни цветя в ръце с кошници – също окичени тръгват из селото. Групата от лазарки се състои от шетачки-момичета, които се шетат (танцуват) по такта на песните на певачките. Кумицата е водач на групата и е най-малка на възраст от лазарките. На следващата седмица-Великден тя кани на гости момичетата у дома си. Влизайки във всеки селски двор те пеят песен.

Великден е краят на големите пости. Пригответоленията за празника започват в четвъртък, когато се боядисват яйцата, като първото червено яйце, имащо магическата сила да предпазва от Злото, се прибира до следващия Великден. В петък се изпичат обредни подсладени хлябове - "козунаци". Късно вечерта - събота срещу неделя започва Великденската църковна служба, на която присъстват всички. Точно в полунощ, свещеникът обявява Възкресението с думите "Христос Воскресе", множеството му отговаря "Наистина Воскресе". Започва процесия, начело със свещеника и всички обикалят църквата три пъти. При обявяването на Възкресението, свещеникът изнася запалена свещ, символ на небесния огън, от която всички присъстващи палят своите свещи, които носят по домовете си. Така всеки занася в дома си небесния огън. Денят на Великден е изпълнен с празнични танци и хора.

Денят на Свети Георги Победоносец, **Георгиевден**, се чества винаги на 6 май и заедно с Великден се смята за най-големия пролетен празник. Празникът се отбелязва по три различни начина: като празник на пастирите, като празник на храбростта и воинския героизъм (т.е. празника на българската армия) и като празник на Мъдростта и Възраждането. На Георгиевден преди изгрев слънце, се закичват вратите със здравец, цъфнала клонка от плодно дръвче и люляк за здраве. Зеленината остава по вратите, докато изсъхне. Коли се агне и се прави курбан за щастие и успех през годината. Празникът завършва с вечерното великденско хоро. В сравнение със зимните и пролетните обреди и обичаи, летните са малко, защото хората са заети с работа на полето. Празин на Поморие.

В различни райони са известни различни обреди против градушка и суша.

На петдесет и първият ден след Великден се празнува Свети Дух. Прави се общ курбан на църквата, като храната се раздава на хората.

На 24 юни се празнува **Еньовден**, на който продължителността на деня и нощта се изравнява. Еньовден е и като най-магичният ден на годината, на който се правят магии и заклинания за любов. Рано сутринта на този ден се берат билки, защото се смята, че билките, набрани на Еньовден имат най-голяма лечебна сила.

На **Петровден** - 29 юни - завършват петровските пости, продължили две седмици. На Петровден се поднасят ястия от пиле.

Голяма Богородица – 15 август - православният и католическият свят почитат Успение Богородично. В България денят е най-големият летен християнски празник. Успение на Пресвета Богородица или Голяма Богородица е един от 12-те велики християнски празници, чествани и от православни, и от католици. Според Светото писание това е денят, в който Божията майка на 64-годишна възраст напуска земния живот и отива при сина си. Нейната смърт била тъй лека и блажена, че приличала на заспиване. Оттук и думата "успление"- заспиване. Църквата определя този ден да се отслужва тържествена литургия и да се прави "въздигане на хляба". Според народната традиция празникът се нарича Голяма Богородица за разлика от Малката Богородица, когато се чества рожденият ден на Христовата майка. След тържествена литургия в църквата се освещават обредни хлябове, които жените след това раздават за здраве и за умрелите. Провеждат се родови срещи, свързани с жертвоприношение - курбан за живот, за здраве, за плодородна година, против премеждия и болести. Традиционни ястия на трапезата са прясна питка, украсена с порфореи орнаменти, пиле каша, тиганици, варено жито, царевица и тиква. Непременно се яде диня и грозде. Вярващите даряват на църквата свещи, домашно тъкано платно, месал, пешкир и пари. В този ден празнуват всички, които носят благословеното име Мария. Празник отбелязва град Несебър.

Есенни празници и обичаи са свързани с подготовката за зимата, сеитбата и събирането на реколтата. На 14 септември се чества **Кръстовден**, свързан главно с гроздобера. На

този ден кръстът се вади от църквата, опява се и след това свещеникът ръси богомолците със светена вода.

Октомврийските празници започват с Димитровден (26 октомври) и Петковден (27 октомври). На Петковден обикновено става заплождането на домашните животни, известно още като овча сватба. Обработваемите земи се подготвят за приближавашата зима. В различните райони на България празниците и обичаите имат своята специфика, но навсякъде те се свързват с плодородието, здравето и вечния кръговрат на живота.

Нестинарството

Нестинарството е възникнало в Странджа и е добре съхранен обичай в с. Българи и с. Кости. То е една от най-интересните атракции в българските ресторанти, единствена по рода си, съществуваща от много векове само в България. Но в 21 век ритуала е претърпял значително развитие от своето раждане. Нестинарството - така наречено „ходене върху жар с боси крака” се е родило още преди Христа, като езически ритуал изпълняван от древните траки. С танцуване върху жарта, изпаднали в транс, те посрещали настъпващото лято, възхвалявали името на бог Слънце, който носил със себе си огъня, и го молили да ги дари със здраве, успех и плодородие през годината. Нестинарската обредност обхващала почти цялата територия на югоизточна Тракия, като това включва България – Странджа планина (село Българи, с. Резово, с. Бродилово и др.), Турция (Бунархисар) и Гърция (Кости, Агио Яни, Ургас и др.).

След покръстването на България и приемането на християнството за официална и единствена религия, ритуала замира анатемосан от църквата, забранен като ерес. Минават векове и хората ходещи върху жар, на които по ходилата им няма и следа от изгаряне, потънали в забрава в митовите и легендите. През 18 век (след Христа), България е превзета от Турция и поставена под турско управление. Населението на

България е било насилствено претопявано, селата и градовете опожарявани и по-късно те изчезвали. Такава е съдбата и на българското селце Българи в Странджа планина, където случайно или не се е смятало, че е столица и най-важното за нестинарите място. След като турците нападнали и разграбили с. Българи го подпалили. Една възрастна жена видяла, че заедно с къщите гори и параклиса. Със сетни сили тя влязла боса и раздърпана, взела единствената оцеляла и недокосната от огъня икона на „Св. Константин и Св. Елена“, и я изнесла преминавайки и поклащайки се сякаш изпаднала в транс през пламтящите въглени. За изненада на хората, които я видели по нея нямало и следа от изгаряне. От тогава нестинарството се възражда. Като покровители и пазители на нестинарите се смятат Св. Константин и Св. Елена, като обредния ритуал се извършва основно на техния празник – 21 - 22 май (по старо) или на 3 - 4 юни (по ново).

Поверието е че: огъня който се пали гони зли духове, болестите и нещастieto, пречиства и опрощава греховете на присъстващите на обряда, като ги прави по-силни и по-спокойни. Нестинарите пренасят на ръце през жаравата болни, за да се излекуват, деца и млади за дълголетие. Смята се че нестинарството е Харизма, а не наследствена дарба и както нестинарите вярват, тя сама намира избрания и достойния човек. Те казват: ”За да можеш да танцуваш върху жаравата, трябва да го искаш, за да играеш и да не се изгориш трябва да те изберат и закрилят Св. Константин и Св. Елена. Когато усетиш, че музиката те обзема, тъпана отмерва пулса ти на сърцето, усетиш, че политаеш и тялото ти отмалява, и всичко около те изчезне, ти няма и да разбереш кога си започнал да танцуваш омагьосан своя древен и мистериозен танц върху искрящите въглени.

• Културни прояви и събития, празници

На територията на област Бургас се организират ежегодно разнообразни **културни спектакли, прояви** - фестивали, семинари, концерти и други подобни изяви. Ресурсите от културния туризъм са обособени в годишен календарен план и се предлагат на туристическите фирми. Развиват се международните, национални и летни прояви, които популяризират миналото, настоящето и бъдещето на областта.

Гр. Бургас е най-важният културен център в Югоизточна България, с дългогодишни културни традиции в сферата на музиката, поезията, театъра и изобразителното изкуство, наследени през вековете. Активният сезон в града с най-много събития и инициативи е летният. Множеството фестивали, провеждани ежегодно привличат хиляди туристи на територията на града. Най-важните събития с туристически интерес са:

Международен Фолклорен Фестивал – Бургас

Провежда се ежегодно през месец август с участие на състави от цял свят. Концертите са в жилищните комплекси Меден рудник, Славейков, на Сцена на открито Охлюва,

пред сградата на Община Бургас, Културен дом на нефтохимика, Флора, пред Летен театър. В Летен театър Бургас има концерти всяка вечер в рамките на фестивала.

Фестивал Spirit of Burgas

Spirit of Burgas е най-мощното музикално събитие в България, на което всяка година свирят най-големите имена от световната музикална сцена. Фестивалът се провежда от 7 години през месец август на Централен плаж в Бургас.

Фестивал на пясъчните скулптури Бургас

Провежда се ежегодно от юли до септември в Парк Езеро Бургас. Всяка година се изграждат мащабни фигури от пясък на различни теми.

Международен детски фестивал „Слънце – Радост – Красота“ – Несебър

Международният фестивал на детското творчество се провежда с участието на детски и юношески творчески колективи от България и други страни. Организира се ежегодно на 15 юни в гр. Несебър.

Международен фестивал „Съзвездия в Несебър“

Фестивалът се провежда в град Несебър, като едно своеобразно съчетание на история и съвременност. Организиран е за първи път през 2011 г.

Международен фестивал на меда Несебър

Всяка година в Несебър се провежда Фестивал на меда от 30 август до 7 септември на площад Месамбрия в Стария град. В рамките на фестивала има изложение, провеждат се дискусии, избира се Царица на меда.

Всяка година през месец юли Община Поморие и Читалище "Просвета" организират Национален рецитал-конкурс по творби на Яворов в рамките на ***Поетичните празници "Яворови дни" в Поморие***. В него участват любители, изпълнители на художествено слово от всички възрасти. Допускат се до участие само изпълнения по творби на Яворов (поезия, проза, драматургия).

В гр. Поморие се организират и ежегодни ***празници "Море от вино"***. Те се организират от Община Поморие и "Черноморско злато" АД. В центъра на града по традиция се предлагат безплатни дегустации на най-новите продукти на винарната за всички жители и гости на града. Празниците на виното се съпътстват от богата културно - развлекателна програма. Месецът на виното в Поморие е изпълнен със забавления за малки и големи. Празниците на виното се закриват с ритуал по награждаване на винопроизводителите на грозде и официално откриване на кампанията по гроздобера в региона, след което градусът на настроението се определя от вечер на откритата сцена на площада, където се изявяват известни звезди, както и местни таланти и гости от чужбина. Всяко лято през август "Черноморско злато" АД осигурява

много добро настроение, с празниците "Море от вино". За ценителите на божествените елексири на Черноморско злато, винарната открива оригинален винен павилион, където могат да се купят най-добрите вина от региона и прочутите ракии Поморийска и Бургас 63.

Във връзка с традиционните *празници на изкуствата Аполония*, в края на август и началото на септември в град Созопол се събира културният и интелектуален елит на България. Интересът към събитието е голям - идват хора от цялата страна. Със сигурност на туристите тук ще им хареса, ако са изкушени от театъра, кукленото изкуство, фотографията, изобразителното изкуство, поезията, класическата музика. Всеки, който цени изкуството, може да намери по нещо за себе си, както и да се потопи в магията на старинния амфитеатър.

Всяка година в *Приморско* се провежда *национално оф-роуд състезание*, което се организира съвместно и под патронажа на Кмета и Общинския съвет на Община Приморско. Удобното транспортно положение на Приморско, традиционността на мероприятиято и съчетанието на Събора с прекрасната природа на черноморското крайбрежие са предпоставки тук да се събират между 8000 и 10000 посетители. По традиция се прави и рок-концерт, както и множество конкурси - за най-добре тунингован джип, за майсторско шофиране, състезание за теглене на джип, демонстрации по майсторско шофиране и др. Всяка година в Приморско се организира и *Международен фестивал на народното творчество*.

Преобладаващата част от културните сгради в град Бургас са концентрирани в обособения център, близо до основните комуникации, имат удобен пешеходен достъп и са елементи, формиращи т.н активна градска среда (операта, театър Адриана Будевска, филхармонията, Регионален музей Бургас, летен театър, културен център Морско казино, Младежки културен център, Дом на нефтохимика, Регионална библиотека, читалища, училища и детски градини).

Регионален музей Бургас ежегодно провежда: Великденски народен празник с обредна трапеза, великденски люлки и игри, фолклорни изпълнения, Експериментално ателие за традиционни занаяти, Автентични български празници от летния календар, Никулден - празник на гр. Бургас - обредна трапеза и фолклорни изпълнения и други прояви. В Регионалния музей са разработени програми за представяне на културното наследство, фолклор и традиционни занаяти, които се реализират в Община Бургас, Средец, Созопол, Малко Търново, Приморско, както следва: Програма "Живият музей" с реализиране на изложби, целогодишно представяне в Бургас на автентични обичаи и календарни празници; организиране на общи културни маршрути - "Морските манастири", "Тракийските светилища", и др.; организиране на летни образователни ателиета по български занаяти и фолклор с кулминация базар и демонстрации по време на МФФ в Бургас.

В Етнографския комплекс на Регионалния музей в Бургас се осъществява Проект “Лятно училище по интереси”. Проектът цели съхраняването и подчертаване културната, образователна и социална значимост на българските традиционни занаяти допринасящи за съхраняване на националната идентичност и обогатяване на Европейското културно наследство. Проектът включва демонстрационно изработване, обучение и представяне на продукти на традиционните български занаяти и извършване на услуги. От 1 юли до 15 септември се осъществява представяне и обучение по два занаята - грънчарство и рисуване на текстил. През м. август се включва дърворезба. В дните на ежегодно провеждания в Бургас Международен фолклорен фестивал на територията на Етнографския комплекс бяха демонстрирани още тъкачество, медникарство, звънчарство, плетене на рогозки, предене, изработка на накити от мъниста, забрадки и шалчета, плетене на дантели и рибарски мрежи. Представено бе и гайдарското изкуство от майстор-гайдар със саморъчно изработени гайди. Организирана бе борса за продажба на произведения на автентични народни занаяти. В лятната образователна школа са включени и демонстрации и обучение по фолклорните танци. Проектът има широка популярност сред местното население, особено сред младежите и децата. Интерес проявяват наши и чужди туристи. Ежедневно в двора на Етнографския музей се провежда обучението от квалифицирани преподаватели. Завършилите школите получават грамоти.

От културните институти най-голям е броят на **читалищата**. Те са основната клетка на подсистемата в областта. Такива обекти има в почти всички населени места на областта. По-голямата част от тези културни институти разполагат със самостоятелни сгради, най-често със салон и библиотечен фонд. По-големите разполагат и с клубни и кръжочни зали. Читалищата са единствените обществени сгради в селските населени места, в които се извършва социално-културна дейност и все още не са загубили културно-просветната си значимост.

• Галерии, музеи, исторически местности, центровете за изкуство и занаяти

Важен туристически ресурс са музеите, където по определена тематика са съсредоточени преносими културни и исторически паметници. От една страна, те имат по-висока познавателна стойност, а от друга по-добре се осигурява тяхното опазване и изследване.

Музеи и Музейни сбирки има в по-големите градове. Повечето от тях са историческо-етнографски. В тях се съхраняват много ценни експонати от античността и средните векове. Музейното дело също е изправено пред финансови проблеми, които в една или друга степен затрудняват развитието му и опазването на музейните единици.

В областта има 9 бр. музеи. Под контрола на Регионален Бургаски Музей са следните експозиции:

гр. Бургас - Археологическа експозиция, Етнографска експозиция, Историческа експозиция и Природонаучна експозиция; Къща - Музейна сбирка "Петя Дубарова" - Община Бургас

Област Бургас - Общински исторически музей – Средец, Исторически музей - Община Карнобат, Къща - музей "Димитър Полянов" – Карнобат, Общински музей - Малко Търново, Музейна сбирка "Петрова Нива", Музейна сбирка с. Бръшлян, Археологически музей -- Община Созопол, Художествена галерия - Община Созопол, Археологически музей - Община Несебър, Исторически Музейна гр. Поморие, Музей на солта - гр. Поморие, Къща "Лазар Станев" - гр. Айтос, Музейна сбирка - гр. Айтос, Музейна сбирка на Лозарството - с. Сугурларе, Музейна сбирка - гр. Каблешково, Музейна сбирка - с. Ясна Поляна

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ - ДИРЕКЦИЯ

8000 гр. Бургас, ул. Славянска 69
Тел: +359 56 82 03 44, +359 56 84 25 82
Факс: +359 56 84 25 88
email: main@burgasmuseums.bg

ЕТНОГРАФСКА ЕКСПОЗИЦИЯ

8000 гр. Бургас, ул. Славянска 69
Тел: +359 56 84 25 87
email: ethno@burgasmuseums.bg

Етнографската експозиция към РИМ-Бургас предлага най-богата етнографска сбирка в Югоизточна България. Тук се представя историческото ядро на стария Бургас с неговата традиционна култура и бит. Експозицията е разположена в известната в Бургас Бракалова къща, принадлежала за емблематичния общественик и патриот Димитър Бракалов, два пъти кмет на гр. Бургас. Къщата е построена през 1873 г. и по архитектурния си план принадлежи на типа "балканска" градска къща от XIX век - единствената запазена такава в град Бургас. Тук се намира най-атрактивната колекция

от български народни носии на етнографските групи в областта, вкл. на българските преселници от днешна Гърция и Турция. В експозицията могат да се видят женски накити - сребърни, златни, с мъниста, които са неотменна част от празничните облекла.

АРХЕОЛОГИЧЕСКА ЕКСПОЗИЦИЯ

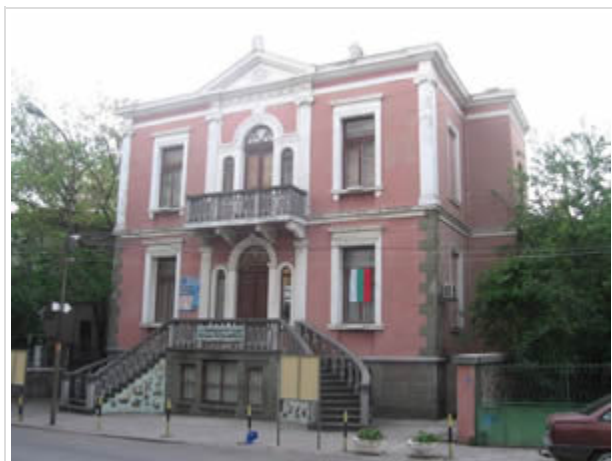
8000 гр. Бургас, бул. Алеко Богориди 21

Тел: +359 56 84 35 41

email: archeo@burgasmuseums.bg

В Археологическата експозиция към РИМ-Бургас са изложени колекции от археологически находки, свързани с древна Тракия, гръцките колонии по Черноморието и времето на Римската империя. Уникални експонати показват най-ранната история на корабоплаването по Черно море, както и развитието на проспериращите южночерноморски пристанища в България през Средновековието до падането на страната под Османско владичество в края на 14-ти-средата на 15-в.

ПРИРОДОНАУЧНА ЕКСПОЗИЦИЯ

8000 гр. Бургас, ул. Фотинов 3

Тел: +359 56 84 32 39

e-mail: priroda@burgasmuseums.bg

Природонаучната експозиция на РИМ-Бургас е единствената по Югоизточното Черноморие. Тя представя геоисторическото развитие и съвременното природно разнообразие на Югоизточна България и съдейства за запазването на уникалната природа. Експозицията разполага с уникалните колекции "Магичният свят на камъка", "Флора и фауна на планината Странджа", "Птичи ресурси на бургаските влажни зони". Множество образователни програми използват богатата информационна база на бургаската Природонаучна експозиция. Тя предлага на младите хора модерен начин да се запознаят с биоразнообразието в Бургаския край чрез снимков и видео материал. За най-любопытните се предлагат еко-клуб, лятно еко-училище и състезание за Купата на Природонаучния музей.

ИСТОРИЧЕСКА ЕКСПОЗИЦИЯ

8000 гр. Бургас, ул. Лермонтов 31

Тел: +359 56 84 18 15

email: history@burgasmuseums.bg

В Историческата експозиция към РИМ-Бургас са показани оригинални експонати, снимки и документи от събития и личности, свързани с историята на града. Иконната зала предлага поглед върху високостойностни произведения на майсторите от Българското Възраждане. Историческият музей е и предпочитано място за интересни гостуващи изложби.

Бяха изградени общински исторически музей в гр. Царево и Общински исторически музей в град Приморско.

Исторически музей - град Приморско

Историческият музей е разположен в централната част на града, реализиран със средства по европейска програма. Представените археологически експозиции се състоят от експонати открити при разкопки на територията и акваторията на община Приморско като: надгробна могила в местността „Ченгер“, тракийско светилище „Бегликташ“ и долмените на територията на общината, крепостната стена „Урдовиза“-гр.Китен.В него има гостуващи археологически експозиции от НИМ - София и археологически музей- гр.Созопол. Музеят разполага и с етнографска сбирка, която представя бита на хората от Черноморска Странджа през миналия век. Тя се състои от народни носии, предмети и съдове от ежедневието.

Достъпност за посещение: Целогодишно; наличие на екскурзоводско обслужване на български, руски и английски език; достъпен за хора с увреждания. Работно време през сезона: от 10.00ч. до 13.00 ч. и от 14.00 ч. до 19.00 ч., без почивен ден.

Транспортна достъпност: Музеят се намира в центъра на града; до него се достига по асфалтов път.Обектът е видим и лесно достъпен.

Туристическа инфраструктура: В непосредствена близост - хотели, заведения за хранане, детски площадки.

Постоянна археологическа изложба – „Тайни от морското дъно” гр. Китен

Експозицията е открита през 2006г. Изложени са находки от потънало праисторическо селище, потънал кораб и котви. Пресъздадена е историята на град Китен от създаването му до наши дни. В изложбата са показани артефакти, намерени при археологическите проучвания на крепостна стена „Урдовиза”.

Достъпност за посещения: През летния сезон, входна такса, екскурзоводско обслужване на български език.

Транспортна достъпност: Намира се в центъра на град Китен.

Туристическа инфраструктура: До пощата, в близост има места за настаняване, заведения за хранене, магазини.

В град Бургас има повече от 10 художествени галерии. Безспорен лидер е галерията "Петко Задгорски". Експозицията ѝ е уредена в някогашната еврейска синагога, сега обявена за културен паметник. Галерията съдържа произведения от български класици, някои съвременни бургаски художници, както и най-богатата колекция от икони в региона на Странджа.

Археологически музей Несебър

Археологическият музей в Несебър е създаден през 1956 г. и първата му експозиция е уредена в църквата „св. Йоан Кръстител“ В новата си сграда, строена специално за музей, той се премества през 1994 г. Тук е уредена експозиция „Несебър през вековете“, в която са представени многобройни паметници на културата, илюстриращи историята на античната Месамбрия и средновековния Несебър. Експозиционната площ на музея обхваща фойе и четири зали.

Достойно място във фойето заема Дипломата, удостоверяваща вписването на Стария Несебър в Списъка на паметниците на световното културно наследство. Това става на 9 декември 1983 г. на VII сесия на Комитета за световно наследство, проведена в гр. Флоренция, Италия.

Археологически музей Созопол

Археологическият музей на Созопол е разположен в старата част на града. Музеят се помещава в сградата на храма „Св. св. Кирил и Методий“, както и в няколко зали, предоставени от културния център на град Созопол. Археологическият музей представя историята и хилядолетната културна традиция на град Созопол от края на VI хил. пр. Хр. до XVII век сл. Хр. Най-забележителни са колекциите от каменни и оловни котви и щикове - II - I хил. пр.Хр., древногръцки рисувани вази - VI - V в.пр.Хр. и антични и средновековни амфори - VI в. пр.Хр. - XIV в. сл.Хр. Музеят е структуриран в две направления: археология (V хилядолетие пр.Хр. – XVII в. сл.Хр.) и християнско изкуство (XVII-XIX век). В Археологическия музей може да бъде видяно алабастровото

ковчеже, в което векове са били съхранявани мощите на св. Йоан Предтеча, и малката кутийка с надпис на гръцки език, която разказва за пътя на мощите до Остров Свети Иван. Мощите на светеца бяха открити при археологически разкопки на близкия Остров Св. Иван през лятото на 2010 г. Днес ценната реликва често гостува в други градове, а когато е в Созопол, може да бъде видяна в храм „Св. св. Кирил и Методий“ в града.

• Театри, кина, читалища, културни институции

Оперно - филхармонично дружество Бургас е създадено с постановление на Министерския съвет през 2000 г. То обединява два основни музикални института - Бургаска опера и Държавна филхармония - Бургас. Като държавен институт Бургаска филхармония съществува от 1947 г. Тук се представят премиери и почти всички произведения на български композитори.

Смесеният хор в Бургас е сформиран през 1972 година, когато Бургаска опера става държавен музикален институт. Хорът при Оперно-филхармонично дружество Бургас участва в реализацията на опери, оперети и детски спектакли.

Бургас е един от малкото български градове със собствен оперен и балетен театър. Репертоарът му включва класически и български произведения, както и оперетна класика. Бургаската опера която се използва и от филхармоничния оркестър, е с авангарден дизайн и отлична акустика.

Драматичният театър "Адриана Будевска" носи името на една от най-известните български театрални актриси. В дългата си история той е дал на България безценна плеяда от имена на големи режисьори, актьори и постановчици. Бургаският театър е един от най-ярките символи на града и е част от магнетичната му същност. Теоретично активният сезон в Бургас е от октомври до май, но на практика той продължава през цялата година, като през лятото голяма част от националния културен живот се премества в курортните центрове. Гостуващи спектакли се играят в залите на Гарнизонния Военен клуб и Културния дом "Нефтохимик".

Държавен куклен театър - Бургас е професионален театър за деца, основан през 1954, а 1962г. придобива държавния си статут. От тогава до днес героите на много български и световни класически произведения за деца са оживели под светлините на рампата на театъра. Със своите над 250 реализирани постановки, над 10 000 изиграни представления пред близо 3 000 000 зрители, задгранични турнета в Европа, Азия, Африка и Америка, множество индивидуални и колективни награди от Национални прегледи и Международни фестивали, ДКТ-Бургас се е утвърдил като един от водещите в страната. Трупата поддържа репертоар от минимум 20 заглавия, като всеки сезон се създават 4 нови постановки и се изнасят близо 300 представления. Театъра разполага с модерна озвучителна и осветителна техника и 200 места.

Народно Читалище "Пробуда 1880" г. Бургас е културно - просветно сдружение, създадено през 1880 година. Читалището има богата история и е първоосновател на много професионални културни институти в града. Разполага с библиотека, любителски формации, школи за изучаване на чужди езици и школи по изкуствата.

БИБЛИОТЕКАТА е образователен, социален, културен и информационен център, част от цялостната визия на читалището и обединител на другите звена, работещи към него. Тя разполага с изключително богат фонд от 100 024 тома, от които 97 011 книги, 1088 периодични и др. издания.

АНСАМБЪЛ "АТАНАС МАНЧЕВ"- Създаден е през 1945 година. Той обединява любители на танцовия фолклор от различни възрасти и социални групи. Осъществява целогодишно обучение, реализира самостоятелни концерти и участва в общи прояви на читалището с други културни и образователни институти, в инициативите на Община Бургас, гастролира в региона, в страната и зад граница. Популяризира народното танцово изкуство и богатството на българския фолклор на международни и национални фолклорни фестивали. Той е осъществил успешни турнета в Русия, Турция, Гърция, Румъния, Сърбия, Македония, Хърватска, Италия, Белгия, Холандия, Индия, Индонезия, Шри Ланка, Сингапур, Афганистан и др. В партньорство със социалните институции на територията на общината работи по програма за интерграция и рехабилитация на деца и възрастни в неравностойно положение. Към ансамбъла функционират: Детски танцов състав, Средношколски танцов състав, Представителен танцов състав, Танцова формация на ветераните и Оркестър.

КЛУБ "СЕЗОНИ"- Създаден през 1996 година като вокална студия, той включва млади изпълнители на възраст от 4 до 19 години с доказани успехи в различни музикални конкурси и фестивали, като има дава възможност да представят таланта си и да участват активно в културната програма на читалището, празниците на други образователни и културни институции и Община Бургас. Възпитаниците на клуба участват в национални и международни конкурси, носители са на многобройни награди и призови места.

СТУДИО "ПРИКАЗЕН ТЕАТЪР" възражда една стара, но изключително необходима за града ни традиция. То обединява талантиливи деца, младежи и техните родители, като създава възможност за дискусии, обсъждания и представяне на театрални постановки.

ШКОЛИ - Школите към читалището работят основно с подрастващи в ученическа възраст, организирани в групови и индивидуални занимания по утвърдени програми. Те провеждат учебни занятия и продукции, участват в конкурси, пленери, изложби, състезания. Школите са за изучаване на английски език - деца и възрастни, школа по математика, по български език и литература, по изобразително и приложно изкуство.

Редица от читалищните прояви, провеждани през годините, имат своя постоянна публика - "Никулденски чудеса", "По стъпките на великденския заек", "Раклата на баба", "Автограф", "Под коледната елха", както и многобройните концерти на любителски състави.

Народно Читалище „Любен Каравелов 1940“ гр. Бургас - На 18.02.1940 г. Щерю Тодинов, Димитър Добрев, Елена Сидерова, Маринка Градева и др., по искане на хора от квартала до Старата гара, подават молба до Община Бургас да се разреши откриване на читалище. На 3 март с.г. се поставя началото на новото читалище, на което дават името на Любен Каравелов, като го свързват с това, че учредителното събрание се

провежда в една от стаите на едноименното училище. Жители на квартала даряват парични суми и 300 книги, с които се поставя началото на библиотечния фонд. През годините читалището развива богата и разнообразна художествено-творческа, образователна и културна дейност. Тук още през 1957 г. се създава езикова детска градина за изучаване на руски, немски и френски език, която продължава съществуването си до 2002 г. Читалищните членове и децата имат възможност да посещават езикови курсове, кръжоци по фотография, художествено слово, изобразително изкуство и литературен клуб. С голяма популярност се ползват Театърът на приказката, школата по графика, дуо "Матич" - състав за илюзии, кръжокът по композиране. Към настоящия момент наличният библиотечен фонд наброява 47 800 бр. библ. единици, в читалнята на разположение са 12 периодични издания. Читалището е организатор на традиционни културни прояви: Международния литературен конкурс "Изкуство против дрогата", вечерта на славянската литература "Свято слово", в която са участвали автори от Русия, Македония, Полша, Хърватска, Сърбия, Поетично кафене, посветено на Международния ден на поезията и др.

Към читалището от 1991 г. съществува ФФ "Тракийче", носител на десетки награди от регионални и национални конкурси и фестивали: "Орфеево изворче", Копривщица, Божура, "Радост на брега" и др.

Литературно студио "Митични птици" е създадено през 1993 г. от Роза Боянова - поетеса и арт педагог. Стиховете, сътворени от младите хора в Студиото, са познати в страните на Европа, в САЩ и Япония. Студиото е издало вече 16 книги - сборници и дебютни книги на своите членове, носители на десетки национални и международни награди. Негов кръстник е известният български поет Любомир Левчев.

Групата за стари градски и шлагерни песни "Морски бриз" се създава през 2007 г. Носител е на призови места от национални конкурси в Пловдив /2008, 2009 г./ Нейни ръководители са Хачо Сърабян, Ани Маркова, Емануил Арнаудов. В читалището работи и музикална школа с класове по пиано и китара - преподаватели Ангелина Попова и Яким Якимов.

Народно читалище „Асен Златаров 1940“ гр. Бургас - На 24.11.1940 година в квартал "Александър Георгиев Коджакафалията" /днес к-с "Братя Миладинови"/ директорът на училището Тодор Нейков провежда в една от класните стаи събрание, на което се учредява читалището под името "Александър Георгиев". Сред учредителите личат имената на известни личности в различни области на културния живот на града. На 03.03.1945 година на Общо събрание Управителният съвет преименува читалището на името на бележития наш учен проф. Асен Златаров. От тази дата във всички документи то носи това име. Читалището премества своята база на ул."Александровска", № 147 през 1956 година и от тогава то обслужва район в центъра на града с жители около 30 000 души. Към него се създават: танцов и фолклорен състав от млади ентузиазирани танцьори и певци, кръжок по изобразително изкуство и кукловодство, руска полудневна детска градина, състав за модерни танци, група за автентичен фолклор, камерен ансамбъл за църковно-славянско песнопееие "Йоан Златоуст". Сега към читалището работят вокална група за стари градски песни "Ретро-Бургас"- носител на много национални награди и Школа по батик - известна далече зад границите на

България. Годишно се организират множество мероприятия, провеждат се два литературни конкурса - "Магията на словото" - посветен на 24 май и " Бургас-моят град"- посветен на Деня на Бургас - Никулден.

Богата по съдържание и разнообразна по форми е културно-просветната дейност през годините- празници, срещи, утра, музикални програми. В летописната книга са вписани имената на творци, гостували по покана на читалищното настоятелство.

Читалищната библиотека започва с 400 тома литература и 100 читатели. Днес нейният библиотечен фонд наброява над 43 000 библиотечни единици. Библиотеката е оборудвана с компютри с интернет, работи с библиотечен софтуер "АБ", има богат справочен фонд и добри условия за работа в читалня.

Народно Читалище "Фар 1946" - Бургас е създадено на 10.12.1946 година от културната организация "Иля Еренбург" на евреите в Бургас и се е казвало "Шалом Алейхем"- името на известен еврейски поет. През 1952 год. по инициатива на сем. Мария и Петър Златеви се преименува на "Фар", а от 2010 год. на "Фар 1946". НЧ "Фар 1946" е разположено в подблоково пространство. То разполага с библиотека за възрастни, детски отдел и читалня. Книгите са около 40000 тома литература. Библиотеката е компютризирана и се обслужва от компетентни и квалифицирани библиотекари. В читалището има салон със 100 места, където се извършва културно - масовата дейност. Това е единственото читалище в града, което притежава собствен салон. "Фар" представлява истински духовен и културен център в Бургас. Всяка седмица се провежда най-малко по едно събитие в салона. Читалищните дейци работят успешно с два клуба "Кръгът на барда" и "Морски таралежи". В продължение на четири години се провежда национален фестивал "Солени ветрове" - изключителен празник на бардовете. През тези дни Бургас става столица на поетите с китара. Пеят се нови песни, със съвременни текстове и мелодии.

Клуб "Морски таралежи" е създаден през 2002 година. В него участват над 40 поети и писатели, които творят хумор и сатира. Издадени са няколко алманаха и пет вестника, които отразяват дейността на клуба.

Народно Читалище "Изгрев 1909" - Бургас е правопреемник на основаното през 1909 година читалище в село Атанасово. То е носител на орден "Кирил и Методий" I- ва степен. Има следните дейности - Образователна в четири основни направления: "Краезнание", "Време е за четене", "Природа и човек", "Здравословен начин на живот"; Културно - развлекателна. Организира и провежда концерти, празници и тържества по различни поводи; Библиотечно -информационна. Библиотечен фонд - 34200 тома, чуждоезикова сбирка - английски, немски и руски език около 1500 тома, интернет център с три потребителски места. Услуги: набор и печат, копиране, скенер, безплатен достъп до интернет.

Народно читалище "Пенчо Славейков 1983"- Бургас функционира на територията на комплекс "Славейков".Приоритетна дейност е библиотечната. Книжният фонд е над 33 000 библиотечни документи; средногодишно постоянните читатели са около 1000, посещенията 11 000; раздадената литература - 29 000 тома.Половината от читателите са на младежка възраст.Връзката на читалището с учебните заведения на територията на

комплекса е традиционно добра и дава положителни резултати в областта на образованието и творческите изяви на ученици и студенти.

Читалището подпомага развитието на любителското творчество, организира концерти, изложби, срещи с творци и дейци на културата, отбелязва дати и годишнини на събития и личности от историческия и културен календар. Работи се по дългосрочен проект "Будители". С решение на настоятелството носители на наградата "Будители" са личности с принос в развитието на читалището като Ваньо Вълчев, Борис Бухчев, Желязко Тойчев, Иван Крачолов, Никола Странджански, Величка Сейменлийска. Наградата е плакет с образа на Пенчо Славейков, дело на скулптора Ненчо Русев.

Народно Читалище "Христо Ботев" е учредено през 1937 година като традиционен културно - просветен център с основни цели: Развитие и обогатяване на културния живот; Запазване на обичаите и традициите, Разширяване знанията на гражданите и приобщаването им към ценностите и постиженията на науката, изкуството, културата; Интеграция и социализация на подрастващите. За постигане на тези цели читалището извършва следните дейности: Поддържа и развива публична библиотека с над 3000 библиотечни единици, читалня, интернет, допълнителни услуги - копирни, компютърни, принтерни, ламиниране и др. Развива любителското творчество чрез: Вокална група "Песъчинки", основана през 1998 год. Децата са участвали в много концерти и конкурси, отличени са с награди и с грамоти; Приложен кръжок "Фантазия" - основан през 2005 год. В неговата дейност е заложено изучаването на народното творчество, където малките приложници показват своята фантазия и умение. Те печелят награди и активно продължават да участват в конкурси.

Читалището има разнообразна културна програма, в която са залегнали утвърдени празници- Ден на самодееца, "Шарени вълшебства", Банго Васил, Курбан байрям, Рамазан байрям, международен ден на ромите, международен ден на Детето, Деня на Бургас, бележити дати и събития.

НЧ "Христо Ботев 1937" се намира в квартал "Победа" - район с население от различни етноси - българи, роми, турци, украинци и др. По-голяма част от населението е безработно и с ниска грамотност. Невъзможността му да се справя само насочва читалището да разработва и внедрява допълнителни услуги на населението като попълване на молби, бланки и др. Техническата база е напълно обновена.

Народно Читалище "Св. св. Кирил и Методий 1985" се намира в комплекс "Меден рудник". Създадено е през 1985 година. Основните му дейности са в унисон с потребностите на общността и се развиват в четири посоки: библиотечно - информационна, обучения, културни събития и прояви, услуги. "Св. св. Кирил и Методий" е второто в страната читалище, което от 2003 година предлага на хората със зрителни увреждания равен достъп до информация чрез съвременните технологии. Към компютрите за ползватели в библиотеката, обновени по програма "Глоб@лни библиотеки" на Бил и Мелинда Гейтс, е инсталиран и специален т.н. четящ софтуер Jaws. Към момента в читалището работят: Библиотека, която е автоматизирана, с фонд 26000 тома на традиционни и електронни носители; Литературно студио "Златни перца" с арт-педагог поетесата Калина Телъянова - занимания с литературно творчество за развиване мисленето на децата и създаване вкус към литературата; Арт - школа -

групови занимания по декоративно изкуство за деца и възрастни; Музикална школа - клас пиано - индивидуално обучение по солфедж и пиано; Вокална група за руски песни и романси - за любителите на хубавата руска песен с ръководител Евгения Савова; Курсове за деца и възрастни: интерактивно обучение по английски език, начални компютърни умения за възрастни. През летните месеци за всички деца, които искат различно преживяване на ваканцията, читалището предлага почасови занимания с изкуства - рисуване, рисуване с природни материали и восък, музика и караоке, драматизация в лятната академия на изкуствата.

Организирант се множество културни събития. Визитните картички на читалището са: Национален литературен конкурс "Море", ежегодната изложба на гоблени "Цветно възмъжество", а от 2012 година - фестивалът "Шарено котле - култура и традиции на местните общности".

Културният календар на НЧ "Св. св. Кирил и Методий 1985" - Бургас обхваща и различни прояви като празнични концерти с базари на открито за Великден, Никулден, Деня на детето, Коледа и др. през цялата година, които радват жителите на най-големия жилищен комплекс в града.

Читалището е член на Съюза на народните читалища, Асоциация "Съвременни читалища" и Платформа АГОРА.

Народно читалище „Паисий Хилендарски 1928“ Бургас - Читалището е учредено през 1928 година и обслужва зона "В" и "Г" на най-големия комплекс в Бургас - Меден рудник. В района има основно училище и професионално - техническа гимназия. Основните дейности на НЧ "Паисий Хилендарски 1928" се развиват в три приоритетни области - библиотечно - информационна, любителско-художествено творчество и културно - образователна. Дейностите са свързани с организиране на масови информационни мероприятия, съхраняване на народните обичаи и традиции, утвърждаване на музикалната школа, обогатяване фонда на библиотеката с книги, участия във фестивали и общински мероприятия, срещи с писатели. Чрез определяне на приоритетните области се цели да се постигне всеобхватност при осъществяване на целите и задачите за превръщане на читалището в информационен център и място за осъществяване на комплексни дейности и програми, основани на реалните нужди на местната общност. Основните дейности са: библиотека - В развитото гражданско и информационно общество библиотеката на читалище "Паисий Хилендарски 1928" се е наложила като посредник между потребителите и информацията - книги, периодика, аудио - визуални материали, интернет. Фондът и надхвърля 26000 тома. Поддържат се тематични картотеки по литературознание, краезнание и др., в които са описани публикации от вестници, списания, интернет. Има възможност за копиране, сканиране на части от книги, принтиране на материали от интернет; любителско творчество - Музикалната школа на читалището е утвърдена база с класове по пиано, акордеон, гайда и кавал. Обучението е индивидуално, преподавателите са високо квалифицирани. Кукерската група е създадена през 1972 година. Като традиция тя участва в Международния фестивал на маскарадните игри "Сурва" в Перник и в Симитли. Гостувала е на празници в Калюфер, Веселиново, Средец и в почти всички селища в района на Бургас. Детска фолклорна група "Звъника" съществува от 2010 година. Тя

разучава и съхранява автентичния странджански фолклор.; културна и образователна дейност - С организирането на прояви, търсени от младите хора, се дава възможност за развиване на творческите им заложби. Инициират се празнични концерти на открито за Великден и Никулден. Провеждат се кукерски игри, коледуване по къщите, възстановяват се обичаи и традиции. Организирант се срещи - разговори с писатели и видни личности, представят се книги и литературни четения, осъществяват се мултимедийни презентации на различни теми, както и тематични вечери, викторини, посветени на бележити дати и събития. Работи се активно по проекти. Читалището непрекъснато се насочва към нови, по-съвременни форми на работа - разработва собствени проекти и участва като партньор в други.

НЧ "Паисий Хилендарски 1928" предлага компютърни услуги, копиране, принтиране на документи и материали.

с. Материална база за отдих и туризъм, туристическа инфраструктура и услуги

По черноморското крайбрежие преобладава база, която е собственост на частни предприемачи. Във вътрешността преобладава малък семеен бизнес.

Бургаска област предлага необичайна комбинация от масов морски туризъм и алтернативни видове туризъм в един район с изключително биологично разнообразие. Българските инвеститори са предимно съсредоточени по Черноморското крайбрежие, като това се отнася както за малкия, така и за едрия бизнес, търсещ нови възможности. Специфична съществуваща туристическа практика са предлаганите разходки с лодка по река Ропотамо, река Велека, езерото Вая.

Черноморските общини са с най-голям потенциал за развитие на туризма и поради това изградената специализирана туристическа инфраструктура, която обслужва посетителите е съсредоточена именно на тяхна територия.

Материалната база на туризма е съсредоточена основно в селищните територии и курортите по крайбрежието. Това е следствие както от естествените урбанизационни процеси на територията, така и от целенасочена политика на планиране. По крайбрежието преобладават курортните комплекси, частният квартирен фонд, семейните пансионати и почивни бази.

Докато частният квартирен фонд е сравнително нов и донякъде пригоден за нуждите на индивидуалния отдих, т.н "лека ваканционна база", която включва къмпингите е морално и физически износена. Причините са основно в неизяснената собственост и липсата на начален капитал в реституираните имоти.

Местата за настаняване и средствата за подслон на територията на областта са разположени главно в района на Черноморското крайбрежие - в курортните комплекси "Слънчев бряг", "Елените", "Дюни", ММЦ - Приморско, ваканционно селище

"Лозенец", къмпинги "Юг", "Оазис", "Арапя", "Нестинарка", "Делфин", "Корал", "Каваците".

Броят на средствата за подслон в област Бургас е 1 176 бр. - 86% от всички средства за подслон в Югоизточен район за планиране (ЮИР). Средствата за подслон в к.к. „Слънчев бряг” възлизат на 118 бр., като по този показател той заема първо място от деветте курортни комплекса в страната. През 2011 г. в областта се реализират 94,2% от всички приходи от нощувки в ЮИР. Само в курортен комплекс „Слънчев бряг“ се реализират приходи от нощувки в размер на 141 358 095 лв., което е 53,1% от тези на ЮИР и 19,3% от приходите от нощувки за страната.

В община Бургас са категоризирани общо 182 хотела, апарт хотели, хостели и къщи за гости в Бургас, но също и в кварталите Сарафово, Краймorie, Ветрен и парк Росенец. Хотелите са в различна категория, като един е 5-звезден, 4 са 4-звездните, 42 – 3-звездни, а останалите са в различни по-ниски категории.

В гр. Бургас (вкл. кв. “Крайморие” и кв. “Сарафово”) се предлагат множество квартири с леглова база около 400 легла. В живописния парк "Росенец" се намира хижа “Странджа” със 100 места за подслон, дискотека и ресторант.

Ускорените и мащабни застроявания по Черноморското крайбрежие с нова хотелска база, ваканционни селища и курортни зони довеждат до свръхнатовареност на комунално-битовата инфраструктура, инженерните съоръжения, транспортната и екологичната инфраструктура и оттук до забавяне на темпа на развитие на съвременен вътрешен и международен туризъм с по-високи приходи и рентабилност за регионалната и местните икономики. Единствено най-южните територии на Черноморието, са максимално съхранени в своя естествен вид и са предпазени досега от урбанистично туристическо развитие.

7.3.1. Туроператорска и туристическа агентска дейност

В Регистъра на регистрираните туроператори (ТО) и туристически агенти (ТА) към Министерство на Туризма в Република България (<http://tourism.egov.bg/registers/TORRegister.aspx>) са регистрирани:

Община Айтос – 1 фирма

Община Бургас – 199 фирми

Община Несебър – 99 фирми

Община Поморие – 42 фирми

Община Созопол – 35 фирми

Община Приморско – 12 фирми

Община Царево – 6 фирми

Община Карнобат – 2 фирми

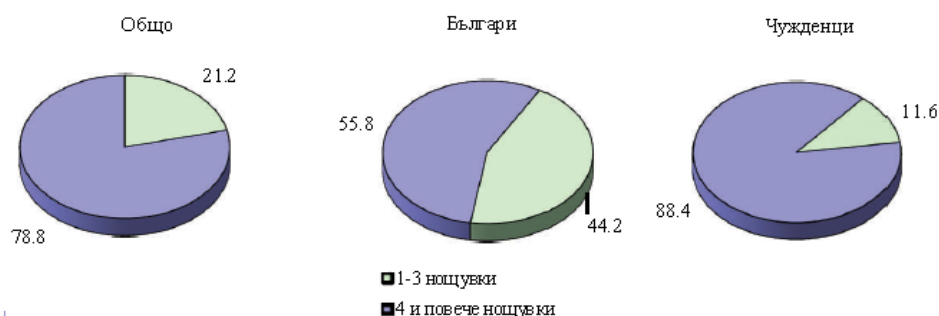
В Бургаска Област се намират 13% от регистрираните туроператорски и туристически агенции в страната. Тук работят над 90% от чуждестранните туроператорски фирми в България.

7.3.2. Хотелиерство и ресторантьорство – туристически обекти

Данните за реализирани нощувки в Област Бургас, отразени в Областната стратегия (2015 – 2020) са отразени в таблиците и фигурите по-долу:

	Общо	В т.ч.	
		1-3 нощувки	4 и повече нощувки
Общо	1071602	226854	844748
Българи	313895	138877	175018
Чужденци	757707	87977	669730

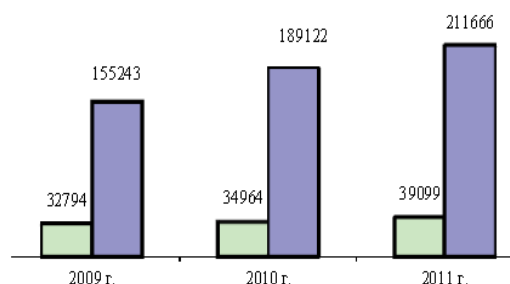
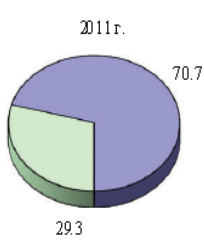
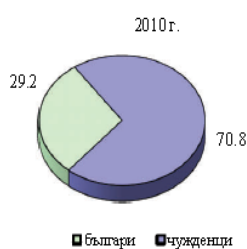
Таблица. Пренощували лица по продължителност на престоя в средствата за подслон през 2011 г.

Фиг. Структура на нощувките и гражданството на пренощувалите лица за 2011 г. в област Бургас

СТРУКТУРА НА ПРЕНОЩУВАЛИТЕ ЛИЦА
В СРЕДСТВАТА ЗА ПОДСЛОН - %

ПРИХОДИ ОТ НОЩУВКИ
(хиляди левове)

Фиг. Структура на пренощуващите лица в средства за подслон и приходи от нощувки

7.3.2.1. Места за настаняване - хотели, мотели, апартаментни туристически комплекси, вилни селища, туристически селища и вили; семейни хотели, хостели, пансиони, почивни станции, къщи за гости, стаи за гости, апартаменти за гости, бунгала и къмпинги; туристическите хижи, туристическите учебни центрове и туристическите спални, туристически столови, туристически бюфети;

Регистърът на категоризираните туристически обекти към Министерство на туризма в Република България (<http://tourism.egov.bg/registers/Register.aspx>) дава информация за местата за настаняване и заведенията за хранене и развлечение, категоризирани от МТ.

Материално техническата база (МТБ) в туризма е концентрирана по черноморските общини: Несебър, Поморие, Бургас, Созопол, Приморско и Царево.

Основните видове средства за настаняване на територията на област Бургас са: хотели, мотели, апартаментни туристически комплекси, вилни селища, туристически селища и вили; семейни хотели, хостели, пансиони, почивни станции, къщи за гости, стаи за гости, апартаменти за гости, бунгала и къмпинги.

Данни на НСИ за 2013 г. сочат водещото място на Бургаска област в туризма в страната. В Бургаска област са категоризирани 111 843 легла или 37% от тези в страната. Пренощуващите лица са 1 268 312, или 22% от тези в страната. От тях чужденците са 908 408 или 32% от тези в страната. Общият брой нощувки реализирани в Бургаска област са 8 009 789 или 37% от тези в България, като нощувките, реализирани от чужденци са 6 548 214, или 46% от тези в национален мащаб. Приходите от нощувки са 340 703 674 лв. или 38% от тези в страната.

Основните видове средства за настаняване в град Бургас са хотели. В гр. Бургас (вкл. кв. "Крайморие" и кв. "Сарафово") се предлагат също множество самостоятелни стаи и апартаменти. В живописния парк "Росенец" се намира хижа "Странджа" със 100 места за подслон, дискотека и ресторант, както и малки хотели и почивни бази.

В община Несебър туристическата база е съсредоточена в основно курортен комплекс "Слънчев Бряг", ваканционно селище "Елените", градовете Несебър, Обзор и Свети Влас и село Равда. В к.к. Слънчев Бряг има също множество ресторанти, атракционни и битови заведения, барове и дискотеки. Спортни развлечения и атракции има за възрастни и деца. В.с. "Елените" разполага с хотели, дву- и триетажни комфортни вили кацнали на морския бряг, живописно вписани в красивата природа. Ваканционното селище предлага също ресторанти, кафе-сладкарници, дневни и нощни барове, курсове по водни спортове, терени за тенис на корт, волейбол, футбол, мини-гольф, плувен басейн, сауни, анимационна зала, детска градина и т.н. Равда предлага удобства на своите туристи в множество семейни хотели и квартири. Свети Влас предлага

уникалното съчетание на планински и морски климат. Комфортни хотели и кокетни ресторантчета са част от непрекъснато модернизиращата се база. Средствата за настаняване в Обзор са съсредоточени в комфортни хотели, самостоятелни стаи и семейни пансионати.

Базата за почивка в Община Поморие е съсредоточена в 4 и 5 звездни хотели, семейни хотели и квартири, оборудвани комфортно и многофункционално. Тук са изградени едни от най-модерните хотели в областта – Балнеохотел Поморие, Сейнт Джордж хотел и спа, Сън Сет Ризорт, Феста хотел и др.

Основните туристически центрове на територията на Община Созопол са гр. Созопол, и гр. Черноморец. Средства за настаняване са основно хотели и семейни пансионати с общ В близост до Созопол се намира вилно селище “Дюни” с общ капацитет 1 140 легла в хотели и вили.

Основните средства на община Приморско за настаняване са концентрирани в Приморско и Китен - в хотели, къмпинги, бунгала, семейни пансионати, квартири, почивни станции. “Албена” АД клон ММЦ - Приморско разполага с общо 2 705 легла.

В общините Малко Търново и Царево най-голям е броят на почивните бази и частните квартири, а най-малък е броя на категоризираните хотели. Във вътрешността на Природен парк “Странджа” средствата за настаняване и подслон, в частност легловата база също е развита.

В община Средец има изградена зона за отдых в местността “Божура”. В нея са построени почивни станции, бунгала, хижи. Използва се за краткотраен отдых, спортни лагери и ловен туризъм.

В държавните лесничейства в областта има изградени бази, които се ползват за ловен туризъм.

7.3.2.2. Заведенията за хранене и развлечения (самостоятелни и прилежащи към места за настаняване) - ресторанти, заведения за бързо обслужване, питейни заведения, кафе-сладкарници и барове;

В Бургаска област са регистрирани различни видове заведенията за хранене и развлечения (самостоятелни и прилежащи към места за настаняване) - ресторанти, заведения за бързо обслужване, питейни заведения, кафе-сладкарници и барове. Голяма част от тях са сезонни във връзка с летния туристически сезон. В регистъра на Министерство на туризма в Република България има списък на обектите, които са с висока категория (над 3 звезди) и техния капацитет. <http://tourism.egov.bg/registers/Register.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>

Заведенията за хранене и развлечения с по-ниска категория се категоризират от кмета на всяка община.

**7.3.2.3. Самостоятелните и прилежащите към места за настаняване
балнеолечебни (медикул СПА) центрове, СПА центрове, уелнес центрове и
таласотерапевтични центрове;**

Бургаска Област е богата на балнеологични ресурси – минерални води и лечебна кал, които са се използвали още в древността. С най-голямо значение са находищата с лиманна, торфена и минерално-изворна кал. В непосредствена близост до тези находища вече повече от 100 г. функционират специализирани лечебни заведения и балнеохотели, които предлагат пелоидотерапия с цел профилактика и рехабилитация на редица заболявания на опорно-двигателния апарат, на периферната нервна система, на женската и мъжка полова система, кожни заболявания. Предимството на българското калолечение е не само ценните видове кал, с доказан лечебен ефект, но и възможността за провеждане на комплексно лечение с много други природни дадености – благоприятен климат, море, слънце, минерални води и топла морска вода, просторни плажове със ситен и чист пясък. Съчетанието на пелоидотерапията със съвременните преформирани физикални фактории/физиотерапия, лечебна физкултура, масажи/ повишава изключително терапевтичната им ефективност. Дългогодишните научни проучвания показват, че България притежава практически неизчерпаеми количества калолечебни ресурси с разнообразен състав и произход.

Крайморски /лагунно-лиманни/ калонаходища - Тези калонаходища са разположени по Черноморското крайбрежие на дъното на солени езера, наречени лимани. Лиманите са в непосредствена близост до морето и ги отделя тясна, няколко метра коса, през която се просмуква солена морска вода. От север на юг са разположени следните езера с калолечебни находища: Поморийско езеро и Атанасовско езеро. Лиманната кал /mud, Schlamm, fangi/ е еднородна, гъста, пластична маса с черен цвят с миризма на сероводород. Образуването е изключително бавен процес по 1 мм на година при подходящи условия. Тя е с предимно неорганичен състав. До голяма степен нейният лечебен ефект се определя от физичните и физико-химичните ѝ свойства. С подобни физико-химични свойства е калта в Израел, Мъртво море /с по-голяма соленост/, в Румъния, Текир гьол на Черно море и на Кримския полуостров, Украйна.

Поморийско езеро - средно сулфидна кал, с добри физични показатели, запаси 1448000т. Калта се използва в Специализираната болница за рехабилитация /МЗ/ и базата на Военно –медицинска академия, както и още 4 балнеохотела.

Атанасовско езеро - калта е средно сулфидна с добри физични показатели, запаси 60000т., използва се в Специализираната болница за рехабилитация в с. Ветрен /Бургаски минерални бани/ и в 3 балнеохотела. Наличието на минерална вода позволява комбинирането и за питейно и външно приложение с калолечение.

На територията на гр. Поморие работят целогодишно следните заведения за лечение и възстановяване: Филиал Поморие към “Специализирани болници за рехабилитация -

Национален комплекс” ЕАД София (калните бани); Болнична база по балнеология рехабилитация и профилактика “Св. Георги Победоносец” - Поморие (военен санаториум); Национален център за социална рехабилитация, младежки център “Св. Георги”- Поморие.

Бургас е един от най-известните морски курорти у нас, разположен на Южното Черноморие. Освен с красиво море и просторни плажове, Бургас ще ви изненада и с чудесни възможности, които се предлагат в района за балнеолечение и Спа на открито, чрез вземане на кални бани. Чудодейната луга и кал действат като магнит за българи от цялата страна, които се събират край солниците в Бургас, за да се порадват на уникалното въздействие на тези природни дарове. Не е тайна, че лековитите свойства на калта са били известни още в древни времена и са се правили процедури с нея за разкрасяване и подмладяване. Египтяните са известни с това, че са намазвали цялото си тяло с кал и след това са се излягали на слънце, за да засъхне. След това постепенно отмивали калта от тялото си и се радвали на уникалното ѝ действие върху тялото. Калта действа благоприятно при ставни, кожни и гинекологични проблеми. Противопоказно е обаче да се правят кални бани от хора със сърдечно-съдови заболявания. Лугата е другото природно чудо, което се използва като болкоуспокояващо и за тонизиране.

В близост до града са разположени и Бургаските минерални бани. Намират се на 15 км. в северозападна посока и са изградени сред зеленина и спокойствие. Това е един от най-старите балнеоложки центрове у нас. Минералната вода, която блика там е подходяща за лечение и профилактика на заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система, хронични гастрити и пиелонефрити и т.н. Водата действа благотворна и за укрепване на общото състояние на организма. Температурата на термалната вода е около 41 градуса, бистра и без цвят, слабо минерализирана с общ дебит 36 л/сек.

7.3.3. Туристическите информационни центрове; посетителските центрове за представяне и експониране на местното природно и културно наследство;

Природата на Бургаска област предоставя изключителни възможности за обогатяване на туристическия продукт с нови видове туризъм. Създадената мрежа от 1 природен парк - ПП “Странджа”, резервати и природни забележителности създават условия за различни видове специализиран туризъм, фотосафари, наблюдение на птици и растения, скално катерене, алпинизъм, спелеоложки туризъм и др. Планините Странджа и Стара планина имат добра проходимост. Изградена е първата екопътека в областта гр. Средец - Язовира - местност Божура. Тя представлява сравнителна новост за региона. Изградена е с естествени материали сред атрактивна природна среда, с висока степен на природно разнообразие.

Ценен ресурс за развитието на екологичния туризъм и възможност за разнообразяване на туристически продукт са **Природозащитните центрове**, специализирани в изследване и опазване на редки видове, информиране за природното разнообразие и

туристически маршрути, провеждане на обучителни програми. В Бургаски регион функционира Природозащитен център "Пода" /разположен в Бургаския залив - на главния път Е 87- Бургас - Созопол/ изграден с цел наблюдение и опазване на птичето разнообразие в района; Укритие за наблюдение на птици - Бургас, разположено на Атанасовско езеро - на главния път Бургас - Слънчев бряг; Посетителски Център "Ропотамо" - открит през 2003 г. на територията на защитената местност; Музей на солта - Поморие - открит през 2002 г. и разположен на Поморийското езеро. Възможности за краткотраен отдих на населението от Бургас - парк "Росенец", Бургаски минерални бани.

Защитените територии са особено привлекателни за посещение през всички сезони. Уникалните растителни и животински видове привличат не само специалисти и изследователи, но и обикновени туристи. Чистата околна среда стана най-търсеният компонент на туристическия продукт през последните десет години. Въпреки вложението на средства за съхраняване, опазване и поддръжката на голям брой ЗМ и ПЗ в горския фонд, те не се рекламират достатъчно в туристическите маршрути.

В Бургаска област има изградена мрежа от добре функциониращи туристически информационни центрове. Най-важните от тях са:

1. Туристически информационен център, гр. Бургас

Адрес: гр. Бургас, ул. "Христо Ботев" (подлез на операта)

Тел.: +359 56 825 772; +359 56 841 542

E-mail: info@gotoburgas.com

Сайт: www.gotoburgas.com

Предлагани услуги:

В "Туристически информационен център" – гр. Бургас се поддържа детайлна база данни за всички налични природни, културни, архитектурни и исторически забележителности на територията на Община Бургас.

Центърът осъществява координация между различните предприемачи за формирането на възможно най-богат туристически продукт, разработва рекламни материали и представя Община Бургас на регионални, национални и международни туристически борси и изложения. В ТИЦ се получава информация за:

- природни забележителности;
- музеи и исторически паметници; културни институти;
- културни и спортни прояви и събития;
- туристически маршрути;

- хотели и други места за настаняване в Бургас и околностите;
- заведения за хранене и развлечения;
- места за спортуване;
- туристически агенции и туроператори;
- транспорт и комуникации;
- здравни заведения;
- банки и финансови институции.

2. Туристически информационен център, гр. Малко Търново

Адрес: гр. Малко Търново - 8162, Площад "Преображение"

Тел.: 05952/ 30 17; 0886 647 201

Факс: 05952/ 31 28

E-mail: tic_mtarnovo@mail.bg

Сайт: www.malkotarnovo.org; www.malkotarnovo.yes.bg

Предлагани услуги:

- Основната цел на центъра е да допринесе за пълноценното използване на богатия ресурсен потенциал на общината, подобряване и разнообразяване на туристическото ѝ предлагане и популяризирането ѝ на вътрешния и международен пазар.
- Центърът поддържа детайлна база данни за всички налични природни и културни туристически забележителности и атракции, както и за предлаганите съоръжения и услуги. Той осъществява координация между различните предприемачи за формирането на възможно най-богат туристически продукт, разработване на рекламни материали и представят туристическото предлагане на общината на регионални, национални и международни туристически борси.

3. Туристически информационен център, гр. Несебър

Адрес: гр. Несебър, ул. "Месамбрия" №10

Тел: 0554 42-611; 0554 29-346

Факс: 0554 29-347

E-mail: visitnessebar@abv.bg;

Сайт: www.visitnessebar.org

Предлагани услуги:

Предоставя:

- информация за общата визия на Община Несебър: териториално устройство, природни и културно-исторически забележителности, транспортна инфраструктура;
- информация за транспортни и превозвачески услуги:
 - вътрешно-общински транспорт – разписания, цена на билет и местоположение на автобусните спирки;
 - разписания на полетите на летище Бургас; разписание на пристигащи и заминаващи влакове от жп гара Бургас;
 - разписание на пристигащи и заминаващи автобуси от автогари Бургас-юг и запад;
 - разписание на автобусните линии за страната с последна (първа спирка гр. Несебър или к.к. "Слънчев бряг");
 - разписание на международните автобусни линии, преминаващи или започващи от гр. Несебър или к.к. "Слънчев бряг";
- информация за телефонна връзка и местоположение на: бърза помощ, противопожарна охрана, полиция, общинска администрация, държавни институции, туристически браншови сдружения, регистрирани туроператори и туристически агенти и категоризирани туристически обекти на територията на Община Несебър;
- културна програма на Община Несебър – фестивали, тържества, чествания, празници;
- продажба на туристически карти, плакати, пътеводители, рекламни и исторически книги на Община Несебър и Република България.

4. Туристически информационен център, гр. Обзор

Адрес: гр. Обзор 8250, ул. "Иван Вазов" №2

Тел.: 0556/ 35124

E-mail: obzor_info@mail.bg

Предлагани услуги:

- Предоставя информационни материали;
- Предоставя информация за: общата визия на града; транспортни връзки; природни забележителности и историческо наследство; културни, спортни събития, чествания, спектакли, различни прояви и др.

5. Туристически информационен център, гр. Поморие

Адрес: 8200 гр. Поморие, пл. "Кирил и Методий"

Тел.: 0596 2 22 78;

Е-mail: tourism@pomorie.org

Предлагани услуги:

- туристическа информация за общата визия на община Поморие - териториално устройство, природни и културно-исторически забележителности, транспортна инфраструктура;
- туристическа информация за транспортни и превозвачески услуги - вътрешно-общински транспорт, разписание и местоположение на автобусните спирки, разписание на автобусните линии за страната с последна/първа спирка град Поморие;
- туристическа информация за условията в центровете за лечение и рехабилитация.

Работно време:

през зимния сезон:

понеделник - петък:

10:00-12:00

13:00-18:00 ч.

събота: 10:00-15:00 ч.

неделя: почивен ден

през летния сезон:

всеки ден 9:00-20:00 ч.

6.ТИЦ Приморско

7. ТИЦ Царево

7.3.4. Други видове - конните бази за любителска езда и маршрути за конна езда; аквапарковете, водните атракционни и приключенските паркове; атракционните и тематичните паркове; голф игрищата; местата за наблюдение на диви животни и птици;

В регистъра на туристическите атракции към Министерство на туризма (<http://tourism.egov.bg/registers/TARegister.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1>) са вписани атракциите за всяка община в Бургаска област:

Община Айтос – Лесопарк Славеева река, Зоопарк – Айтос и Архитектурно Етнографски комплекс Генгер;

Община Бургас – Туристически Комплекс Акве Калиде, Природозащитен Център Пода, Еко Зона Вая, Еко Зона Форос, Фестивал на пясъчните скулптури,

Археологически музей, Исторически музей, Етнографски музей, Природонаучен музей, Къща-музей Петя Дубарова, Художествен галерия Петко Задгорски, Къща-музей Георги Баев и остров Света Анастасия;

Община Карнобат – Къща-музей Димитър Полянов, Археологически музей - Карнобат и Средновековна крепост Маркели;

Община Малко Търново – Пещери и извори на река Младежка – с. Младежко, Долмени с. Калово, Параклис Света Троица върху пещера - с. Визица, Православен храм Успение Богородично - гр. Малко Търново, Нестинарско светилище Голямата аязма и одъри в м. Влахов дол – с. Граматиково, Пещера Светилище – с. Сливарово, Култов комплекс в местността Мишкова нива – до Малко Търново, Исторически музей Професор Александър Фол – Малко Търново, Врх Голямо Градище – до Малко Търново, Могилен некропол в местност Пропада – комплекс от Гробищни съоръжения от различни епохи – гр. Малко Търново, Скално светилище в местност Камъка - гр. Малко Търново, Скално оброчище в местност Индипасха – светилище с аязмо - с. Сливарово, Архитектурен резерват село Бръшлян – 76 къщи са архитектурни паметници на културата – 9 с национално значение, останалите – с местно, Килийно училище с. Заберново, Църква Свети Димитър - с. Бръшлян, Килийно училище - с. Бръшлян, Балювата къща - с. Бръшлян, Братанова пещера - с. Бръшлян, Долмени и римска гробница - с. Евренозово, Вековни дървета - с. Заберново, Източнокатолически храм Света Троица - гр. Малко Търново, Църква Свети 40 мъченици - с. Граматиково, Църква Свети Илия - с. Стоилово, Църква Свети Атанас - с. Звездец, Църква Света Троица – с. Визица, Църква Свети Георги - с. Калово, Църква Свети Лука - с. Заберново, Църква Свети Пророк Илия – с. Бяла Вода, Църква Свети Пантелеймон – с. Сливарово;

Община Несебър – Църква Свети Тодор, Църква Свети Спас, Църква Свети Христос Пантократор, Църква Свети Йоан Кръстител, Църква Свети Йоан Алитургетус, Църква Свети Климент Църква Света София, защитена природна местност Иракли, защитена природна местност Калината, защитена природна местност Ортото, защитена природна местност Смриките, Църква Света Параскева, Църква Свети Свети Михаил и Гавраил, Археологически музей – Несебър, природна забележителност нос Емине, Църква Свети Стефан, природна забележителност Пясъчни дюни Слънчев бряг, природна забележителност Пясъчни дюни Несебър, Архитектурен резерват Старинен Несебър;

Община Поморие – Исторически Музей – Поморие, Музей на солта – Поморие, Праисторически енеолитно селище Козарева могила – Каблешково, паметник на Пейо Яворов – Поморие, Къща-музей на Пейо Яворов – Поморие, Народно читалище Просвета 1888 - Поморие, Народно читалище Светлина 1939 - Поморие, Църква Рождество на Пресвета Богородица – Поморие, Църква Преображение Господне – Поморие, Църква Света Параскева Римлянка – с. Каменар, Мъжки манастир Свети Георги, защитена местност Чаирите село Горица, Защитена зона Поморийско езеро, естествени скални образувания Добровански гъби, Антична куполна гробница,

Ансамбъл Стари Поморийски къщи, Мотописта село Порой, Изложбена експозиция Следи от миналото – град Каблешково;

Община Приморско – Делтапланеризъм, Разходка и пикник с яхта, Фестивал на екстремните спортове, Аквапарк, Тракийско светилище Беглик таш, Постоянна археологическа изложба Тайни от морското дъно – гр. Китен, Музейна сбирка Българската Ясна Поляна – гр. Приморско, Резерват Ропотамо, Разходка с лодка по река Ропотамо, Дайвинг;

Община Созопол – Храм Свети Мъченик Мина – с. Атия, Църква Света Богородица – гр. Созопол, Църква Свети Георги Победоносец – гр. Созопол, Църква Свети Зосим – гр. Созопол, Църква Свети Свети Кирил и Методий – гр. Созопол, Църква Свети Никола – гр. Черноморец, Храм Свети Илия – с. Индже Войвода, Археологически музей – Созопол, Художествена галерия (сграда на старото училище) – Созопол, Етнографска сбирка – Созопол, Къща-музей Александър Мутафов – Созопол, Параклис Свети Атанасий – Созопол, Параклис Света Марина Созопол, Музейна сбирка Южна Крепостна стена и кула, Късноантична крепост на нос Акин в местността Акра, Средновековен християнски комплекс – Созопол, Музейна сбирка Свети Никола гр. Черноморец, Манастир Свети Йоан Предтеча на остров Свети Иван, Храмов комплекс остров Свети Свети Кирик и Юлита, Манастирски комплекс Св. Апостоли на нос Скамний, Параклис Свети Никола – Созопол, Параклис Свети Николай Чудотворец – Созопол, Параклис Свети Димитър – Созопол, Параклис Свети Свети Константин и Елена – Созопол, Параклис Света Богородица Магриотиса – Созопол, Параклис Христос Спасител – Созопол, Параклис Свети Йоан Кръстител – Созопол, Параклис Свети Иван Рилски – Созопол, Параклис Света Неделя – Созопол, Параклис Свети Пантелеймон – Черноморец, Къща на Мариета Стефанова – Созопол, Къща на Креаноолу – Созопол, Къща на Тодор Загорев – Созопол, Параклис Свети Георги – Созопол, Къща на Куртиди – Тракийски хан – Созопол, Къща на Димитър Ласкаридис – Созопол;

Община Средец – Национален Археологически Обект „Античен и Средновековен Град Деултум“ с. Дебелт, Етнографски комплекс Карабунарска къща – гр. Средец, Мегалитна култура Странджа тракийско светилище Големият камък (природна забележителност от 1973 г.) – между с. Долно Ябълково и с. Белеврен, Долмен в местността Лозята – до с. Белеврен, Долмен в местността Кирякстояновата къшла – с. Белеврен, Долмен в местността Къшли – с. Белеврен, Долмен в местността Корубата с. Кирова, Двойка долмени в местността Капаците с. Грънчар, музеен обект Байлова Къща – гр. Средец;

Община Царево – Православен храм Света Марина с. Изгрев, Крепостна стена на Ахтопол, Гръцко училище гр. Ахтопол, Паместник Местност Дългата поляна – Царево, Находище на каспийска блатна костенурка – местност Наково кладенче до Ахтопол, Частна етнографска сбирка – с. Българи, Православен храм Свето Възнесение Господне – Ахтопол, Музей История на Котвата – Ахтопол, Исторически музей – Царево, Църква

Свето Успение Богородично – кв. Василико, Царево, Статуята Морски фар на Пристанище Мичурин, Открит Музей Кораб Горянин – Царево, Църква Свети Цар Борис Михаил – Царево, Парк Фонтан - кв. Василико, Царево, Паметник Преображенци гр. Царево, Църква Свети Пантелеймон с. Бродилово, Тракийска гробница местност Св. Богородица, с. Бродилово, Археологически разкопки Дом на тракийски владетел местност Певтич, с. Бродилово, Параклис Свети Пантелеймон с. Бродилово, Параклис Света Богородица – на 3 км южно от с. Бродилово, Параклис Света Петка – с. Бродилово, Параклис Свети Свети Константи и Елена – с. Бродилово, Параклис Свети Яни – на около 1,5 км от с. Бродилово в северна посока, Ботаническа градина Серафимови – с. Велика, Музей на нестинарството – с. България, Резерват Силкосия – между селата Българи и Кости, Защитена местност и екопътека Марина река – между селата Изгрев и Българи, Голяма могила Тумбата – в местност Шумяка, южно от с. Българи, Църква Свети Свети Константи и Елена – с. Българи, Параклис Света Елена – с. Българи, Параклис Свети Илия – на 1,5 км източно от с. Българи, Параклис Света Богородица – на 3 км северно от с. Българи, Стара крепостна стена и останки от базилика Градището – на 4 км северно от с. Българи, водопад Скокът – на 5 км от с. Велика, Православен храм Свети Пророк Илия – с. Велика, Църква Свети Свети Кирил и Методий с. Кости, Биосферен резерват Узунбоджак – до с. Кости, Странджански дъб – местност Свети Илия с. Кости, Пещера Махарата – до с. Кости, Находище на растението пирен – на 4 км североизточно от с. Кости, Защитена местност Кълката – с. Кости, югоизточна посока, покрай р. Велека (опазване гнездото на двойка бухали), Параклис Света Петка – на 1 км северно от с. Кости, Параклис Свети Костадин – на около 1,5 км западно от с. Кости, Параклис Свети Димитър – на около 1 км западно от с. Кости, Параклис Свети Илия – на около 2 км западно от с. Кости, Параклис Света Богородица – на 3 км в югоизточна посока от с. Кости, най-старият бук в Странджа на 800 години – с. Кости, над местност Света Богородица, Резерват Тисовица – до с. Кондолово, Останки от крепост Мързовско кале – с. Кондолово, Параклис Свети Пантелеймон – на 1 км северно от с. Кондолово, Параклис Свети Константин – с. Кондолово, Скално образование Сфинксът – с. Синеморец, устието на р. Велека, най-големият параклис в Странджа Света Петка – с. Кондолово, Православен храм Свети Георги с. Кондолово, Православен храм Свети Йоан Предтеча с. Синеморец, Защитена местност Устие на река Велека – с. Синеморец, Крайбрежна влажна зона Силистар – до с. Синеморец, Археологически разкопки Елинистически гроб – с. Синеморец, Съкровище от късноелински монети – с. Синеморец, Археологически разкопки Тракийски могилен некропол – местност Селски дол, с. Резово, Останки от Крепост Кастрицион на нос Кастрич – с. Резово, залива Кастрич, Православен храм Свети Йоан Кръстител – с. Резово, Забележителни геоложки обекти Попова скала – с. Фазаново, Православен храм Света Марина – с. Фазаново, Морски плаж Корал – с. Лозенец, Архитектурна забележителност Кръста на рибарското пристанище с. Лозенец, Православен храм Свети Георги с. Лозенец, Православен храм Света Варвара с. Варвара,

7.3.5. Ловни стопанства по Закона за лова и опазване на дивеча

Ловно стопанство „Странджа“ се намира в Странджа планина на територията на ДГС „Звездец“, на 40 км от Бургас. Надморската височин от 400 м /средно/ дава възможност за уникален биотоп, спокоен лов и разнообразен дивеч – дива свиня, сърна, елен, вълк и др. Вековни гори, комбинирани с множество дивечови ниви, удобни чакала предлагат успешен лов на дива свиня /гонка, чакало/, сръндак /чакало, на ход/, елен /подборно/ и хищник – вълк, лисица, чакал;

Ловен дом „Ковач“ се намира в Странджа планина, на 60 км от Бургас. Дава възможност за лов на дива свиня, сърна, елен, вълк и др. Разполага с три ловни полета: ловно поле „Смрадлоков баир“ с територия 1566,3 хектара, ловно поле „Овощна градина“ с територия 1851 хектара, ловно поле „Каленото кладенче“ 1378 хектара. Ловен дом „Ковач“ се намира на брега на река Велека, която е най-голямата и най-дългата странджанска река (147 км). Извират от вр. Демиркалу в Турция и навлиза в България с красиви проломи. В горното си течение е силно зашумена, със скалисто дъно, много бързеи и прагове. Тук тя пресича карста. Бреговете са урвести, с канари и пропасти. Тази част на реката е достъпна за туристи откъм местностите Ковач и Петрова нива и с. Стоилово. След с. Звездец изменя облика си – успокоява се, речната долина се разширява, наклонът ѝ спада рязко, появяват се красиви меандри. Тук тя приема по-големите си притоци Младежка река и Мечи дол. Във Велека са установени 32 вида риба – балканска пъстърва, лупавец, речен кефал, лещанка, кротушка, кримска мряна, резовска брияна, говедарка, горчишка, речна змиорка, плоскоглаво попче и др. При Ловен дом Ковач се развива любителски риболов.

Държавно ловно стопанство „Несебър“ е разположено в най-източните склонове на Стара планина (Еминска Стара планина). Обхваща територията на общините Поморие, Несебър и част от Руенска община. Намира се на около 400 км от София, 40 км от Бургас и 80 км от Варна, където са и най-близките летища. Надморската височина е от морското ниво до около 450 м, като релефът е съставен от стръмни, пресечени дерета и заравнени била. Въпреки относително ниската надморска височина, теренът е тежък, почти изцяло планински. Ловната площ на стопанството е 24 391 хектара. Основните видове дивеч са благороден елен *Cervus elaphus*/, елен лопатар *Cervus dama*/, сърна *Capreolus capreolus*/, муфлон *Ovis musimon*/, дива свиня *Sus scrofa*/, бекас *Scolopax rusticola*/, пъдпъдък *Coturnix coturnix*/. На територията на ДЛС „НЕСЕБЪР“ са изградени няколко бази за интензивно стопанисване на дивеча – съоръжения за увеличаване и обогатяване на дивечовото разнообразие, където е приоритетно постигането на по-висока гъстота с цел задивечаване на околните райони, както и висока ефективност при групов лов на дива свиня, без да се безпокоят останалите видове дивеч. Съобразявайки се с българското законодателство и особеностите на района, ДЛС „НЕСЕБЪР“ предлага целогодишно различни възможности за практикуване на ловния спорт. През цялата година може да се ловува на хищници, трофейно на муфлон и глиган, както и селекционно на дива свиня.

Ловно стопанство „Бяла река”, горско стопанство Звездец, се намира в Странджа планина, на 40 км от Бургас по новият международен път за Република Турция. Разположено е на надморската височина от 400 м. между местността Босна, с.Младежко (150 м надм. височина) и пътя за с. Близнак и дава възможност за уникален биотоп (пространство с относително еднородни условия на живот), за спокоен лов и разнообразен дивеч – дива свиня, сърна, елен, вълк и др.

В Ловно стопанство „Бяла вода“ се предлагат основните видове лов, практикувани на територията на България, които са одобрени от Министерството на Земеделието и Храните. Лова е перфектно организиран и разписан и се спазват всички изисквания за безопасност.

Ловно стопанство „Бяла река” е изцяло разположено в най-голямата защитена територия в България – Природен парк „СТРАНДЖА”, която предлага уникалния шанс да видите най-големия съхранен широколистен горски комплекс на Европа. Единствено тук на континента са запазени типичните за края на Тerciера (отпреди 2 млн. години) гори на умерения климат с вечнозелен лавровиден подлез. Горите покриват 80% от площта на Парка. Вековните гори са 30% от горите в защитената територия – 3 пъти повече от средното за страната! В естествените масиви от стари гори – най-ценните консервационно значими местообитания – често се срещат дървета от източен горун, благуна, източен бук и странджански дъб с диаметри от 1.5 – 2.0 метра и възраст над 500 години.

Ако ловният уикенд, фотосафари или туристическа разходка с водач Ви доведе в ловно стопанство „Бяла река”, то тук Вие ще можете да се запознаете с най-голямото видово разнообразие на земноводни и влечуги, на птици, бозайници и висши растения в страната и Европа, да се натъкнете на останки от тракийски гробници, да се порадвате на цъфналите редки растения през м. май, да нагазите в кристално чистите реки – Бяла река, Младежка, Велека, да се насладите на архаични фолклорни обичаи и традиции, оцелели от древността и съхранени с любов в странджанските селища (уникалното с. Брашлян), да се насладите на река Велека в месността „Ковач”.

Недалеч от Босна е разположен Ловен заслон „Бяла река” където може да отморите и се насладите на красивата странджанска природа, обградени от възхитителния птичи концерт. Стопанството е живописно заградено от каньоните на реките Младежка, Близнашка и Бяла река. Тук са и изворите „Бяла вода”, природната забележителност – местността „Еленина дупка” и непресъхващия кристално бистър водоскок „Сини вир”. Тук ще Ви предложим да преживеете незабравими ловни мигове в ловния ни район, срещи с големи трофейни животни (глигани, благороден елен, сръндак), както и всички видове хищници и дребен дивеч. Някои от тях се срещат изключително само в нашето ловно стопанство, тъй като им е осигурена превъзходна хранителна база – професионално обработени ниви, ливади и поляни, вода (реки и извори, които се намират и извираят на нашата територия), както и осигуреното им спокойствие за размножаване и живот.

Зелените площи около реките Бяла река и Младежка дават възможност за лов на бекаси, поляните – за лов на заек, сръндак, сърна ...Осигуреното спокойствие за живот на дивеча, богатата хранителна база през цялата година е сигурен знак, че при нас ще

срещните трофеи, достойни за златен медал. По време на лов на ход, варда - многобройните овощни дървета на цялата територия дават възможност от неочаквани срещи със всички тях. Пусията в закритите чакала дава възможност да се отстрелят най-добрите трофеи, като прекараното в тях време ще Ви остави незабравим спомен за фауната и флората на този незабравим кът на България – Странджа планина. Посрещането на изгрева или залеза на Странджа планина при лов на ход, варда, открито или закрито чакало, оставят траен отпечатък в съзнанието на всеки ловец – спомен, който го свързва с нас за цял живот, и го връща при нас всеки нов ловен сезон.

Държавно Ловно Стопанство „Ропотамо“ е разположено на 45 км южно от Бургас. Територията на ловното стопанство попада в североизточния район на Странджа планина. Заема площ 16610 ха. Характеризира се с нискохълмист релеф – връх „Лободово кале“ е с 315 м надморска височина е най-високата точка. Близостта на Черно море обуславя мекия и влажен климат. Зимата е сравнително топла, средните температури рядко падат под нулата. Тези условия осигуряват един продължителен вегетационен период за растителността и са благоприятна предпоставка за добро развитие на дивеча. Популацията на благородния елен е местна от най-древни времена. Характерно за странджанския елен е голямото тегло на тялото – до 350 кг за мъжките екземпляри, масивните рога, обсипани с много перли, а също така и тъмният им цвят. Теглото на трофеите достига 14 кг. Рекорд за стопанството е трофей оценен за 250 точки по СИС. Еленът лопатар е аклиматизиран в района през 1951 г. Днес популацията му се развива отлично. Дивата свиня обитава повсеместно целия район на стопанството. Теглото на глиганите достига 250 – 300 кг, а дължината на трофеите 28 – 30 см. Рекордният трофей е оценен на 150 точки по СИС с дължина на глигите 29 см. Благодарение на добрите климатични условия, отлично се е аклиматизирал и развива муфлонa. Най-добрият трофей от този вид е оценен на 212 точки по СИС с дължина 93 см. От хищниците се срещат вълкът, чакалът, който е особено разпространен, лисицата, дивата котка, язовецът, бялката, катерицата, порът и невестулката. Над територията на ДЛС Ропотамо преминава източно-черноморския прелетен път на птиците „Виа понтика“, Това обяснява присъствието на пасажи от различни диви патици и гъски и особено на горския бекас – любим обект за лов на много чуждестранни туристи, посещаващи района през есенните и зимни месеци.

Държавно горско стопанство „Средец“ е разположено върху северозападните разклонения на Странджа планина с обща площ 43 667 хектара. Районът на стопанството представлява добра база за развитието на интензивно ловно стопанство със значителни дивечови запаси и видово разнообразие – благороден елен, сърна, дива свиня, заек, яребица, фазан и др. От хищниците с повсеместно разпространение и значителна численост са вълк, чакал, лисица, дива котка, бялка, пор, язовец, невестулка. Богато е видовото разнообразие на птиците в общината, особено по време на сезонните миграции – срещат се около 380 вида птици. Река Факийска, река Средецка, река Господаревска, язовирите и микроязовирите, намиращи се на територията на стопанството, предлагат добри условия за провеждане на любителски

риболов.

7.3.6. Винарски изби

Сред добрите примери за развитие на подотрасъла са “Винпром - Черноморско злато“ в Поморие, както и предприятието на “СИС Индъстрийс” в Карнобат. В Поморие, Сунгурларе и Карнобат се произвежда над 20% от продукцията на винената промишленост в България. “Черноморско злато” АД е най-големият производител на винено бренди в България. Неговото производство присъства на пазарите на Русия, Естония, Литва, Латвия, Англия, Белгия, Холандия, Германия, САЩ, Украйна и др. Друг представител на подотрасъла в Бургас е фирма “Бойар” ООД. Компанията “СИС Индъстрийс” край Карнобат произвежда и бутилира над 40 вида високоалкохолни напитки. В основата на цялата продукция е чистият зърнен спирт, произвеждан от рафинерия “ВИНС”. Рафинерия “ВИНС” е единствената рафинерия за зърнен спирт и дестилати на територията на Балканския полуостров. Капацитетът на рафинерията позволява задоволяването на нуждите на вътрешния пазар. В община Средец има две винарни - една в град Средец и една в с. Росеново - изба “Странджа - Шато - Росеново” АД. Последната произвежда продукция за износ и изнася почти 50% от своята продукция в Русия и бившите ОНД страни. Винената промишленост е водеща също и за община Сунгурларе, където функционира компанията “Винекс - Славянци” АД, която има производства в с. Славянци и град Сунгурларе, както и в гр. Карнобат - филиал на “Винекс” - Славянци - “Агрошанскомерс” ЕООД. Компанията преработва годишно 30 000 т. грозде.

8. ТУРИСТИЧЕСКО ПРЕДЛАГАНЕ - ВИДОВЕ ТУРИЗЪМ В ОБЛАСТ БУРГАС

Проучване на разработени туристически продукти и дестинации, свързани с рекреационен (морски) туризъм; спа-туризъм; еко туризъм; селски туризъм; винен туризъм; ловен туризъм; екстремн туризъм и други видове туризъм, свързан със свободното време – голф, спорт и уелнес.

Анализът на туристическите ресурси показва, че Бургас има потенциални възможности за развитие на следните видове туризъм:

8.1. МОРСКИ РЕКРЕАТИВЕН ТУРИЗЪМ

Черноморското крайбрежие на Бургаска област е чудесно място за лятна почивка. Нос Емине е мястото, където Стара планина свършва на морския бряг и това място условно дели Черноморието на северно и южно. Голяма част от тях са обширни, други са малки и сгушени в живописни морски заливи. Плажовете и морето предлагат условия за практикуване на различни видове водни спортове (сърфинг, водни ски, гмуркане, подводна археология) и риболов (в т.ч. подводен). Със син флаг са плажовете в Дюни, Елените, Поморие (източен плаж), Харманите (Созопол), Св. Влас (централен плаж и плаж Венид), Слънчев бряг (северен и южен плаж). Солеността на Черно море е ниска

(в крайбрежните води – 16-17‰), а приливите и отливите са незначителни. През лятото средната температура на водата е 22-24°C, а в плитките части до 26°C, което я прави особено приятна за къпане.

През последните години част от елитните ни морски комплекси и курортни градчета се сдобиха с яхтени пристанища. Възможности за яхтен туризъм по южното Черноморско крайбрежие има в Бургас, курорта Св. Влас, Несебър, Созопол, Дюни.

Освен съчетание на слънце, пясък и море, черноморските курорти предлагат пешеходен, вело и конен туризъм, еко туризъм, фотосафари, посещение на природни, културни и археологически забележителности.

Някои от българските реки се вливат в Черно море. Устията им са заобиколени от гъсти и прохладни влаголюбиви гори. Част от реките са плавателни (Ропотамо, Велека) за малки моторни лодки и предлагат на туристите незабравими разходки по течението. Уникалните лонгозни гори на реките Ропотамо и Велека са подходящи за любителите на природата. На Южното Черноморие пък можете да се докоснете до прохладата на Странджа и до вековните традиции в селата, сгушени в планината. Туристите могат да се насладят и на прекрасните черноморски езера: Алепу, Аркутино, Атанасовско езеро, Бургаско езеро, Поморийско езеро и крайморски езера (лагуни и лимани) се срещат множество редки растения и животни, разкрити са и находища на лечебна (лиманна) кал, на базата на която се провежда калолечение - Поморийско езеро, и Атанасовско езеро.

По крайбрежието има и минерални извори и комбинацията от тези природни дадености причина за успешното съчетаване на СПА, балнео и уелнес туризъм с морска почивка. Туристите имат възможност и за посещение на черноморските острова - Света Анастасия, Св. Иван (където са открити мощите на св. Йоан Кръстител), Св. Петър, Св. Кирик и Юлита, Св. Тома.

Курортите, разположени на Черно море, са подходящи както за семейна ваканция, така и за индивидуална почивка и развлечение - Обзор, „Елените“ и „Дюни“ са предпочитани най-вече от семейства с деца. Младите туристи предпочитат „Слънчев бряг“, Приморско, Китен, Лозенец заради големия брой клубове, барове и възможностите за развлечения. „Слънчев бряг“ е най-големият курортен комплекс в страната и често е домакин на партита на световноизвестни DJ и изпълнители. Созопол и Несебър (включен в списъка на ЮНЕСКО) са известни с комбинацията от красива крайбрежна природа и исторически забележителности. Тези два града с хилядолетна история привличат романтично настроените летовници.

Отлични условия за почивка предлагат и курортите Св. Влас, Равда, Ахелой, Поморие, Черноморец, Царево, Ахтопол и Синеморец. Българските черноморски курорти предлагат различни възможности за настаняване - от луксозни 4-5-звездни хотели до малки романтични семейни хотелчета, които отговарят на световните стандарти. Част от хотелите в черноморските курорти работят целогодишно и предлагат възможност за

конгресен туризъм, провеждане на различни събития и инсентив мероприятия. Посетителите на българското Черноморие имат възможност да се насладят и на многобройните културни събития, включващи Аполония, Spirit of Burgas, Бургаски международен фолклорен фестивал, фестивал на църковната песен – Поморие, нестинарски игри и др.

8.2. КУЛТУРЕН ТУРИЗЪМ

Като район с хилядолетна история и наследство, оставено от древни цивилизации, Бургаска област има какво да предложи на своите гости, които имат интереси в областта на историята, културата, етнографията, религията, архитектурата и изкуството. По територията на цялата област са пръснати уникални археологически открития – древни селищни могили от епохата на неолита, тракийски светилища и гробници, останки от римски градове, византийски и средновековни крепости, архитектурни резервати, етнографски комплекси, църкви и манастири и много други. Като емблематични за Бургаска област може да се посочат паметниците, включени в Списъка на ЮНЕСКО - Старинен град Несебър, етнографския комплекс „Бръшлян” – Малко Търново.

Бургаска област има и изключително богат фолклорен календар. В него са включени много традиции и обичаи, чрез които туристът може да се докосне до българския бит и култура - Сурва (Васильовден), Йордановден – Богоявление, Ивановден, Антоновден, Трифон Зарезан, Баба Марта (Мартеници), Сирни заговезни, Кукеровден, Тодоровден, Благовещение, Великден, Гергьовден, Голяма Богородица, Димитровден, Голяма задушница, Бъдни вечер, Коледа.

В много български села са запазени древни традиции и обичаи, които се практикуват и до днес. Такива са Лазаровден, Цветница, кукери, коледари, нестинари и много други. Изключително атрактивни са и фолклорните фестивали и събори - Международен фолклорен фестивал (Бургас), и много други.

В Бургаска област функционират и няколко музея - Музеят на солта в гр. Поморие е единствен по рода си в Източна Европа.

Календарът в Бургаска област изобилства от културни прояви – фестивали, конкурси. Културният туризъм включва следните видове:

Културно-исторически, с интерес към историята и свързаните с нея паметници, обекти и места в посещаваната дестинация. Включва посещения на архитектурни, художествени, археологически, исторически и религиозни паметници, архитектурно-етнографски резервати и комплекси, музеи и галерии (на открито) и др. Културно историческото наследство на Община Бургас е представено в Регионалния бургаски музей в четири експозиции: археологическа, историческа, етнографска и природонаучна. Средновековен и възрожденски морски манастир на остров “Св. Анастасия”,

Събитие и фестивален, с интерес към традиционни или съвременни възстановки на културни събития (празници, фестивали, чествания и др.) както и участие в тях. Най-често тези събития и фестивали са подчинени на определени видове изкуства. Могат да включват още традиционни производства, посещения на панаири, базари, а също така и различни спортни празници.

Бургас е известен в България като град на фестивалите - фестивал на българската популярна песен "Бургас и морето", „Спирит ъв Бургас“, фестивал на пясъчните фигури, Международен фолклорен фестивал, Бирен фест, Фестивал на българската рок-музика "Рок- експлозия", Блус- фестивал, Театрален фестивал "На брега", Есенни литературни празници, международната изложба базар "Флора - Бургас".

Религиозен, с интерес към религията(ите) на посещаваната страна, с посещение на свети, култови и поклоннически места. Включва още запознаване с религиозните канони, ритуали, обреди и традиции (процесии, шествия и др.); разглеждане на религиозни сгради и паметници с историческа, архитектурна, художествена и културна стойност.

Обекти на религиозното наследство - "... такива, които посещават същите обекти предимно поради техните културни и исторически интереси, а не толкова поради религиозното им значение." – манастири – Поморие, Голямо Буково, Люляково и др.; църкви, параклиси, джамии; мощите на Йоан Предтеча;

Религиозни празници – Великден, Коледа (25 декември), Никулден (06 декември), Гергьовден (06 май) и др.

Православните храмове в България са повече духовни и културни центрове, отколкото религиозно -обредни сгради. В Бургас такъв център, а едновременно с това и образец на православното изкуство, е катедралният храм Св. Св. Кирил и Методий. Останалите черкви са по-малки, но по своето вътрешно оформление са интересни образци на църковното изкуство, което в този край на страната има ясно изразено гръцко влияние. В храмовете се влиза свободно. В Бургас има и действащи католически и протестантски храмове.

Манастир „Св. Георги“ – Поморие - Манастирът „Св. Георги“ е действащ мъжки православен манастир. През 1856 г. се изгражда нов храм, като старият остава и до днес под неговия покрив. Заедно с новите постройки била издигната и 17 – метрова кула – камбанария /1964 г./. В манастира днес се съхраняват много ценни образци на иконографското изкуство от XVIII и XIX век. Храмовата икона е рисувана от анхиалеца Темистокъл Диамандопуло Зограф.

В Созопол се намират следните исторически паметници: Архитектурен и археологически резерват Старинен Созопол - С Постановление на Министерския съвет № 320 от 7 септември 1974 г. Старият град на Созопол е обявен за музей. Около 180 жилищни сгради от средата на XVIII и началото на XIX в. оформят облика на резервата. Къщите в стария град са изградени от камък и дърво и принадлежат към т.н.

черноморския архитектурен тип къщи. Сред по-известните са: “Къща на Мариета Стефанова”, “Къща на Креаноолу”, “Къща на Тодор Загорев”, “Къща на Куртиди”, “Къща на Димитри Ласкаридис” и други.

Тракийски крепости в района на Бакърлъка - Усамотен планински рид, опасващ като дъга полетата и ниските хълмове около Созопол. Още през XIII – XII в. пр. Хр. траките изграждат (от ломен камък без спойка) отбранителна линия, състояща се от крепости по почти всички високи върхове на ридата. Най-интересни са крепостите на връх Атия, вр. Бакърлъка (ок. 4 дка площ на най-високото място, 376 м), „Лободово кале“ (ок. 1,5 дка) и „Малкото кале“ (ок. 4 дка, единствената, където са проведени редовни археологически разкопки – 1973-1977 г. в рамките на програмата “Странджа–Сакар”. Тракийски надгробни могили - По височините на Меден рид и хълмовете около крайбрежието са разположени множество могили – следи от погребалните ритуали на траките. В миналото общият им брой е бил около 1500. До днес са оцелели по-малко, като някои от тях са археологически проучени.

Антични некрополи - Интересът към старините на Созопол датира още от средата на XIX век. Изследователите насочват усилията си предимно към проучване на некрополите и материалите, откривани в тях. Днес по-известните некрополи на античната Аполония Понтика са тези в Морската градина и местностите “Харманите”, “Буджака” (частични спасителни археологически разкопки) и “Калфата” (тук ежегодно се провеждат археологически разкопки от българо-френски екип). Крепостни стени VI–XIV век - Средновековен Созопол е ограден с крепостна стена и кули, строени по времето на император Анастасий, ок. 511 година. Те са използвани и през следващите векове, като на много места са престроявани и доизградени. Днес от защитните съоръжения са запазени значителни фрагменти, достигащи височина до 3–4 метра.

Несебър е включен в списъка на ЮНЕСКО за световно културно наследство от 1983 г. Културното наследство на Несебър е запазено в пет музейни експозиции. В старата част на града е имало около 42 църкви, от които по-малко от половината са открити от археолозите и консервирани, а действаща в момента е само една. Другите по-запазени са превърнати в картинни галерии. Провлакът, свързващ старата част с новата, е дълъг около 400 метра. По средата на провлака се намира старата мелница на града, която не функционира като такава, а е само туристическа атракция. В началото на квартала, в новата част на Несебър, се намира истинската мелница на града, която за съжаление сега е вградена в хотел.

Музеи - В Несебър се намира забележителност №7 от Стоте национални туристически обекта на Българския туристически съюз - Архитектурно-исторически резерват с Археологически музей - Музей „Старинен Несебър“ Църкви: „Света София“ (Старата митрополия), развалини на църква от 4 век; „Света Богородица Елеуса“, църква от 6 век; „Свети Стефан“ (Новата митрополия), църква от 10 век; „Свети Йоан Кръстител“, църква от 11 век; „Свети Димитър“, църква от 11 век;

„Свети архангели Михаил и Гавраил“, църква от 13 век; „Света Параскева“, църква от 13 век; „Христос Пантократор“, църква от 13 век; „Свети Теодор“, църква от 13 век; „Свети Йоан Алитургет“, църква от 14 век; „Свето Възнесение Господне“ („Свети Спас“), църква от 17 век; „Свети Климент“, църква от 17 век; „Света Богородица“ („Успение Богородично“) - действаща църква от 1873 г.; Археологически, с интерес към археологията на страната, посещения на археологически обекти, места на разкопки, участие в археологически експедиции и др. - древния град Акве калиде – Термополис, Деултум, Маркели, Русокастрон

Етнографски, с интерес към етноса на народа(ите), обектите, предметите и явленията на етническата култура, бита, традиционни облекла, език, фолклор, традиции, обичаи, етническо творчество и др.

Художествените галерии в Бургас са повече от десет. Безспорен лидер е Градската художествена галерия. Експозицията ѝ е подредена в бивша еврейска синагога, построена в началото на 20-ти век по проект на италиански архитекти. Днес тя е обявена за паметник на културата. Галерията притежава произведения на всички български класици, на съвременни бургаски художници и най-богатата сбирка от икони от странджанския край.

8.3. ЕКОТУРИЗЪМ

Изключително богато биоразнообразие, природен парк „Странджа“, уникални природни забележителности, пещери, езера, уникални речни устия – трудно е с няколко думи да се опише колко разнообразна и прекрасна е природата на Бургаска област. Тук всеки любител на красивите гледки и на близостта с природата може да открие своя рай. В областта са създадени отлични условия за всякакви екологичносьобразни дейности – разходки, планински преходи, наблюдение на птици, животни и растения, посещение на природни забележителности и много други. Основна и водеща обаче винаги е мисълта за съхраняване и опазване на природата.

В долните течения на реките Ропотамо и Велека са развити лонгози. В Бургаски влажни зони и Поморийско езеро има изградени 2 природозащитни центъра и няколко укрития за наблюдение на птици. Резерватът Узунбоджак е обявен за биосферен по програмата на ЮНЕСКО „Човек и биосфера“. Два от резерватите са обявени за важни влажни зони по Конвенцията за влажните зони с международно значение (Рамсарска конвенция) – „Аркутино“ и „Атанасовско езеро“. 4 обекта са обозначени от Birdlife International като важни ареали на птици в Европа - Природна забележителност блато Алепу, Резерват „Атанасовско езеро“, Бургаско езеро, Нос Емине, Мандренско езеро. За достъп до много от скритите съкровища на българската природа са създадени стотици километри маркирани екопътеки – в ПП Странджа, в Източна Стара планина. През територията на Бургаска област преминава международния туристически маршрут - финалната отсечка (Ком - Емине) на европейския туристически маршрут Е-3.

Природен Парк „Странджа“ е най-голямата защитена територия в България предлага

уникалния шанс да видите най-големия съхранен широколистен горски комплекс на Европа. Единствено тук на континента са запазени типичните за края на Трциера гори (отпреди 1 млн. г.). Горите покриват повече от 80% от площта на Парка. Средната им възраст е с 30 години по-висока от средната за страната, а старите гори с възраст над 100 години са 30% от горите в защитената територия - три пъти повече от средното за страната! В естествените масиви от стари гори – най-ценните консервационно значими местообитания - често се срещат дървета от източен горун, благуи, източен бук и странджански дъб с диаметри от 1.5 – 2.0 м и възраст над 500 години. В Природния парк можете да се запознаете с най-голямото разнообразие на земноводни влечуги в Европа, да се натъкнете на останки от тракийски гробници, да се порадвате на цъфнала зеленика през м. май, да нагазите в кристално чисти реки, да се насладите на архаични фолклорни обичаи и традиции, оцелели от езическата древност и съхранени с любов от хората навсякъде из планината. Цялото това удивително природно и културно-историческо богатство се разполага в Природния парк “Странджа”, част от все още девствената планина.

8.4. СЕЛСКИ ТУРИЗЪМ

Селският туризъм е най-добрият начин за опознаване на традициите в България. Чрез престоя в селска къща туристите могат да се докоснат до традиционния бит и култура на страната. Гостоприемството на българите, уникалната местна кухня, съхраненият фолклор, обичаи и занаяти, селищата архитектурни резервати и красивата природа превръщат този вид туризъм в предпочитан начин за прекарване на ваканцията. Обикновено гостите се посрещат в автентична къща, строена през XIX или XX век, а част от преживяването е храната, която домакините приготвят от екологично чисти продукти – домати, краставици, чушки, набрани приземи от градината, или пък ароматни подправки, събирани от близките гори и полета. На село има много интересни занимания – можете да помогнете на домакинята в приготвянето на някое специално ястие по стара рецепта, да се включите в селскостопанската работа, да наемете кон и да се разходите из близките забележителности, да съберете букет от ароматни билки и кошница с горски ягоди или гъби, да обиколите селските пътища с планински велосипед и много други. Туристите имат възможност да участват в ръчно доене и косене, квасене на мляко, производство на домашно сирене и кашкавал, приготвяне на сладка и др. В почти всяка селска къща се приготвят домашна ракия и вино. На територията на страната съществуват и много винопроизводители с европейска и световна известност.

Изключително атрактивни са и селата в Странджа планина – Българи, Граматиково, Кости, Бръшлян и други. Предлагат се разходки до старинни мелници, тепавици, езда на магаре и разходки с магарешки каруци. Тук туристите могат да наблюдават автентичния нестинарски танц върху жарава.

Посетителите на големите черноморски курорти имат възможност да посетят намиращите се в близост села и да усетят гостоприемството на причерноморските села. В Бургаска област най-популярни са с. Бръшлян, с. Кости, с. Бродилово, с. Козичино, с. Медово.

8.5. БАЛНЕО, СПА и УЕЛНЕС ТУРИЗЪМ

Ясно е, че много хора са все по-загрижени за своето физическо, социално и психологично благосъстояние в ежедневието си живот, но те също така са готови да пропътуват големи разстояния, за да преживеят различни форми на уелнес туризъм. Те варират от потапяне на тялото в лековити води на минералните бани в търсене на духовно просветление или дори козметични процедури чрез хирургическа намеса или разкрасяваща терапия. Основни центрове за този вид туризъм в Бургаска област са калните бани в Поморие и Бургаски минерални бани.

Бургаски минерални бани - Основен лечебен фактор на курорта е минералната вода – характеризира се като гореща (41° C), слабоминерализирана (0,604 г/л), хлоридно-хидрокарбонатно-натриева, с висока алкална реакция (pH 9,95), силициева (94 мг колоидална мета силициева киселина в л.). Бистра, безцветна, без мирис и с много добри питейно вкусови качества, за което допринася много малката водна твърдост (т.нар. “мека” вода). Показания за лечение - лечение на възпалителни и дегенеративни заболявания на опорно-двигателния апарат, състояния след фрактури на костите, заболявания на периферната и централна нервна система, както и за обща профилактика и укрепване на организма при здрави посетители на хотела – за закаляване срещу простудно инфекциозни заболявания и за повишаване на физическата и психическа издръжливост.

Балнеокурорт Поморие - Минералната вода принадлежи към един от особено рядко срещаните видове, защото при сравнително невисоката си минерализация съдържа значително количество магнезий, който е особено ценен за редица важни физиологични функции на организма. Температурата на водата от сондажния източник е 20°C. Лечебната лиманна кал се черпи от лагунното езеро и има особено ценни физико-химически качества. Тя е черна, пластична, с фина структура, богата на сероводород и хуминови киселини, средно минерализирана, със силикатно-карбонатен скелет, както и с леко алкална реакция. Курортът е обект на многогодишни медицински проучвания и неговият профил включва на първо място заболяванията, които се повлияват особено добре от калолечението: заболявания на опорно-двигателния апарат – хронични дегенеративни и възпалителни ставни заболявания: остеоартроза с различна локализация, ревматоиден полиартрит, инфекциозни артрити; миалгии, миозити, лумбаго; остити и периостити, състояния след костни фрактури; периартрити, бурсити, тендовагинити; състояния след травми на ставите и на меките тъкани; гинекологични заболявания, както и безплодие; заболяване на мъжките полови органи, остатъчни явления след оперативни интервенции и леки степени на

стерилитет.

Добри лечебни резултати се получават и при някои заболявания на периферната нервна система – хронични невралгии, неврити, плексити, радикулоневрити, дископатии, невровегетопатии, невро-фибромиозити, следтравматични състояния на периферните нерви, а така също и при някои кожни заболявания – хронични екземи, псориазис, невродерматити.

От друга страна морско-климатичните фактори широко се използват и за лечение на някои заболявания на дихателните органи – хронични бронхити, ринофарингити, синусити, трахеити, леки форми на бронхиална астма, функционални разстройства на нервната система, както и хипертонична болест; други индикации – затлъстяване, подагра, състояния на възстановяване след тежко боледуване и оперативни интервенции, вторична анемия. Курортът функционира целогодишно Спа туризъм - Туризм, който поставя акцент върху отмората и лекуването на тялото чрез лечение с вода, като басейни, парни стаи и сауни. Ударението се поставя по-скоро върху отмората, лечението и разкрояването, отколкото върху духовните аспекти на някои упражнения като йога. Заобикалящата среда обикновено е луксозна и сцени, които и подхождат. Много хотели в морските курорти са се възползвали от спа пазара, а най-известните спа центрове в Бургаска област са: балнеохотел „Поморие” в Поморие, Гранд хотел „Приморец” в Бургас.

8.6. ЛОВЕН ТУРИЗЪМ

Ловът и риболовът са все още популярни форми на специализирания туризъм, въпреки загрижеността на природозащитниците и еколозите, че те са пагубни за екосистемите. В момента Бургаска област е добре известна с ловния си туризъм и се нарежда на второ място в света по качеството на ловните си трофеи (напр. елени, диви прасета и рисове). Над 2500 ловци годишно могат да отседнат в ловните хижи и къщи. Има ловни резервати, които са под контрола на Министерството на Земеделието и храните. Ловните райони в Бургаска област са в Странджа, Източна Стара планина, Ропотамо.

8.7. БИЗНЕС ТУРИЗЪМ

България се описва като популярна дестинация за бизнес света, тъй като предлага всички необходими съоръжения за конгреси, симпозиуми, конференции, двустранни и международни срещи. Хотели за бизнес туризъм се предлагат в Бургас, Поморие, Слънчев бряг. Все повече предлагането на казина и спа съоръжения вероятно ще насърчи пътуващите по бизнес да изберат Бургаска област като дестинация за конференции, срещи и други форуми.

8.8. КЪМПИНГ ТУРИЗЪМ

В Бургаска област има добре оборудвани къмпинги, които привличат туристи от страната и чужбина, търсещи алтернативна почивка в досег с природата. Те са разположени главно по Южното Черноморието, в непосредствена близост до някои от най-красивите български плажове. Такива са къмпинг „Арапя” – култово място за

привържениците на ваканциите под звездите, „Градина”, „Златна рибка”, „Юг”, „Делфин”, „Силистар”, „Ахелой”, „Смокиня”, „Корал”, „Зора”, „Оазис”, „Каваци”, „Китен” и др.

8.9. КУРОРТНИ СЕЛИЩА В БУРГАСКА ОБЛАСТ

На територията на област Бургас са обявени следните курорти:

- **9 климатични морски курорта от национално значение** - гр. Ахтопол - РМС 224 от 1972 г.; гр. Бургас - ПМС 741 от 1953 г.; с. Китен - ПМС 89 от 1967 г.; гр. Мичурин - РМС 89 от 1967 г.; гр. Несебър - РМС 179 от 1954 г.; с. Обзор - РМС 89 от 1967 г.; гр. Поморие - ПМС 741 от 1953 г.; гр. Приморско - РМС 89 от 1967 г.; гр. Созопол - РМС 89 от 1967 г. - за България 12;
- **7 климатични морски курорта от местно значение** - с. Ахелой - Зап. 464 на МНЗСГ; местност „Козлука” и с. Влас - Зап. 2620 на МНЗСГ; с. Лозенец - Зап. 4484 на МНЗ от 1969 г.; с. Равда - Зап. 2620 на МНЗСГ от 1963 г.; устието на р. Ропотамо и местността около блатото „Аркутино” - Зап. 464 на МНЗСГ от 1963 г.; с. Синеморец - Зап. 2620 на МНЗСГ от 1963 г.; с. Черноморец - Зап. 2620 на МНЗСГ от 1967 г. - за България 16;
- **2 климатични планински курорти от местно значение** - гр. Малко Търново - Зап. РД-15-778 на МНЗ от 1981 г. и местността „Факъдере” - с. Драчево - Зап. 3493 на МНЗ от 1973 г. - за България 48;
- **1 балнеолечебен курорт от национално значение** - Бургаски минерални бани (ПМС 549 от 1950г.) (от 19 в България);

Най-посещаваните курорти в областта са:

Ваканционно селище ЕЛЕНИТЕ – морски курорт

Елените е ваканционен комплекс, разположен на морския бряг, по южния склон на най-източната част на Стара планина. Курортът се намира в красив залив непосредствено до нос Емине, на 4,5 км източно от Свети Влас и на 8.5 км от Слънчев бряг. Международното летище на град Бургас е разположено само на 40 км от Елените. Комплексът е проектиран така, че изложението му да е изцяло южно. Състои се от вили и хотели, разположени сред прохладната растителност на Стара планина и предлага на своите гости спокойствие и лукс, съчетани с красива природа и чист въздух. Курортът предлага разнообразни възможности за спорт на открито – сърф, яхтинг, кану, плажен волейбол, водна топка и др. Настаняването, което се предлага в Елените, включва различни опции, включително и All Inclusive. В комплекса има няколко ресторанта, барове и нощни заведения. Аниматори се грижат за доброто настроение на децата с разнообразни мероприятия и шоу програми. В комплекса има медицинска служба, детска градина, бюра за обмен на валута и интернет клуб.

Ваканционно селище ДЮНИ - морски курорт

Морският курорт Дюни се намира в община Созопол, на 7 км южно от Созопол, на 40 км от Бургас и на 10 км северно от резервата Ропотамо. Климатът тук е умереноконтинентален, като средните юлски температури са +23-24° С. Построен е през 1987 г. и привлича туристи, търсещи спокойствие и почивка, лукс и изисканост. Архитектурата му е съчетание от стилове, които се допълват. Преобладават средиземноморски и типично български елементи. Комплексът има голяма плажна ивица, с дължина 4,5 км и ширина над 100 м, покрита с фин златист пясък. Тя се намира по протежение на главния път за Царево и блатото Алепу. В северната част на плажа се образува тих залив, в който се намира курортът Дюни. Морето тук е кристално чисто и постепенно става дълбоко. Вече няколко години подред, включително и през 2011 г., плажът на Дюни печели международната еконаграда Blue Flag (Син флаг) за чиста околна среда, сигурност и качествено управление. За гостите на Дюни е осигурено богато разнообразие от забавления и атракции. По плажа може да се практикува уиндсърф и други водни спортове. Курортът се състои от три комплекса, всички от които са петзвездни.

Западно от Дюни, на около 6 км, се намира построената от траките през VIII в. пр.н.е. крепост Малкото кале, разположена на връх Калето (314 м надморска височина). Крепостта е разположена на обща площ от 4000 кв. км. Оградена е с крепостна стена. Предполага се, че входът ѝ е бил между две високи 6-метрови морени. На 7 км от Дюни е общинският център Созопол, който привлича туристите с многобройните си забележителности – старинните възрожденски къщи, малките тесни улички с калдъръмена настилка, археологически останки и др. Най-голямата забележителност на Созопол в момента са мощите на св. Йоан Кръстител, които се пазят в храма „Св. св. Кирил и Методий“ в града. Недалеч са и плажовете Алепу и Аркутино - привлекателни с красотата и девствената си природа.

Град НЕСЕБЪР - морски курорт, културен туризъм, религиозен туризъм

Днес старата и новата част на града са разделени от тесен провлак. Старият град е разположен на малък полуостров. Заради изключителното си културно и историческо богатство Несебър е обявен за музеен, туристически и курортен комплекс от международно значение с постановление № 243 на Министерския съвет от 18.07.1956 г. През 1983 г. ЮНЕСКО вписва Стария Несебър в Списъка на паметниците на Световното културно наследство.

Повече за историята и развитието на селището туристите могат да научат в Археологическия музей, който се намира в началото на полуострова. Там са изложени находки, открити при археологически разкопки. Следите от минали исторически епохи са навсякъде. На територията на Стария град личи част от крепостната стена, която е

обявена за архитектурно-строителен паметник на културата с национално значение в брой 41 на Държавен вестник от 1964 г. Има запазени голям брой църкви, като две от тях – „Свети Спас” и „Свети Стефан”, са превърнати в музейни обекти.

Голяма част от къщите в старата част са от епохата на Възраждането (XVIII-XIX в.). Интересна е архитектурата на къщата на Москояни, в която е разположена експозицията на Етнографския музей на града. В музея може да научите много за бита и културата на жителите на Несебър, показани са много предмети от бита и традиционни носии.

През лятото в античния театър на Стария Несебър се провеждат концерти и различни по вид събития. Зад него е и морската гара на Несебър, където през активния летен сезон често могат да бъдат видени круизни кораби, акостирали за посещение на града на ЮНЕСКО. Ако искате да усетите духа на Стария Несебър, можете да отседнете именно там - предлага се разнообразно по вид и цена настаняване - семейни хотели, частни квартири. В района има и множество ресторанти, предлагащи превъзходни морски ястия.

Освен че свързва стария и новия град, провлакът е любимо място за разходки на гостите и жителите на Несебър. От двете му страни, в близост до морето, има пешеходни алеи. Един от символите на града е и вятърната мелница, която се намира по средата на провлака.

Новата част на Несебър също предлага разнообразни възможности за настаняване. Там се намират и сградите на администрацията и други институции. Северният и южният плаж на Несебър се намират от страната на новата част на града. Плаж има и в Стария Несебър, но той не е голям. Търсещите повече адреналин и развлечение могат да направят обиколка над Несебър с хеликоптер, по плажовете се предлагат още разходки с лодки, разнообразни водни спортове. Заведенията в града са изключително разнообразни като категория и цени. Романтичните натури предпочитат ресторантите в Стария град, а младите хора търсят забавления в новата част на града и в близкия курорт Слънчев бряг.

През лятото между двата курорта и други дестинации в района има удобен градски транспорт. В близост са още курортите Свети Влас, Елените и Равда.

Празника си град Несебър отбелязва на 15 август. Денят на града е съпроводен с множество събития – изложби, концерти на няколко сцени, религиозно шествие (15 август е Денят на Голяма Богородица).

Град ПОМОРИЕ – морски курорт, балнеотуризм, религиозен туризм

Град Поморие се намира в южната част на българското Черноморие, на 22 км от Бургас и около 400 км от София. Населението на града е около 14 000 души. През Поморие преминава и главен път Е87, който свързва Северното и Южното Черноморие. Чрез

пристанището на Поморие се достига до Варна, Бургас, Созопол и Несебър. Градът е разположен и съвсем близо до международното летище на гр. Бургас.

Поморие е сред най-популярните дестинации през летния сезон - средната юлска температура на въздуха и водата е 23,6°C, слънцегреенето достига до 2360 часа годишно, а плажът е дълъг около 5 км. Зимата е мека, с минимални валежи.

Освен това още от миналото районът е бил прочут с лечебните свойства на калта, добивана при производството на сол в Поморийското езеро. Известни са и лечебните качества на минералната вода в града. Особено характерно е бавното изстиване на морската вода. Сутрин, преди изгрев слънце, въздухът е богат на озон и отрицателни йони, на ултравиолетови лъчи и йод, отделен в газообразно състояние от морските водорасли.

Най-ранните следи от човешка дейност в Поморие са от новокаменната епоха (VI хил. пр.Хр.), има следи от каменно-медната епоха (V хил. пр.Хр.), бронзовата епоха (III - II хил. пр.Хр) и желязната епоха (края на II хил. пр.Хр.). През II в. пр.Хр. името на Поморие е било Анхиало. През 45 г. Анхиало става част от Римската империя. През II в. градът се разраства, когато е построен на ново място (в местността Палеокастро). Докато е част от Римската империя, Анхиало преживява силен разцвет. Израз на икономическото и политическо развитие на града е фактът, че сече монети.

По това време е силно разпространен и култът към нимфите, това са така наречените „анхиалски нимфи” - според местните хора това са три момичета, които населявали планините, горите и реките. Били считани за богини - закрилници на изворите. Този култ е свързан с разположените в близост минерални бани - Аква калиде - днешните Бургаски минерални бани, които в миналото били наричани Анхиалски. Градът е бил посещаван лично от владетелите на Римската империя, като за посещението на император Диоклециан на 28 октомври 294 г. били устроени пищни тържества.

И през Средновековието градът заема важно стратегическо положение. Районът често е поле на тежки сражения между българи и византийци и територията му в различни периоди е ту в български, ту във византийски ръце. През 1453 г. Анхиало пада под османско владичество. През втората половина на XVIII в. и първата половина на XIX в. морският град е административен център. Градът е освободен от османско владичество на 26 януари (7февруари - нов стил) 1878 г.

Анхиало продължава да се развива и след Освобождението - местните хора се занимават с лозарство, винарство, риболов, солодобив. Производството на сол в района на Поморие винаги е имало голямо значение за града. Риболовът също е важен за препитанието и икономиката на града. Развиват се занаятите и търговията, осъществяваща се главно по море. Анхиало се преименува на Поморие през 1934 г.

В Историческия музей на Поморие са изложени голяма част от находките, открити при археологически разкопки в района. Археологическата експозиция е разпределена в няколко зали. Основната част от находките в зала „Праистория” са от каменно-медната епоха (V хил. пр.Хр.) и са намерени в Козаревата селищна могила. Голяма част от предметите в зала „Античност” са извадени от дъното на морето, а римският и средновековен град Анхиало е представен с находки от разкопките в местността

Палеокастро. Специална зала в музея е посветена на монетите. Най-старите изложени модели в зала „Нумизматика” са от различни гръцки полиси по крайбрежието, монети на тракийските и македонските царе (V - I в. пр.Хр.). Централно място е отделено на бронзовите монети на Анхиало, сечени през римската епоха, и на средновековните български монети.

На втория етаж на музея посетителите могат да видят традиционната уредба на градски дом в Анхиало - гостна стая и спалня и различни предмети. Изложени са традиционни носии, женски накити на етнографските групи в региона. Историята на България от 1878 г. до наши дни е представена в два други отдела чрез богат снимков и документален материал.

През 2002 г. на брега на Поморийското езеро е открит Музей на солта, който представя развитието на този толкова важен за града и региона отрасъл както в миналото, така и днес. Това е единственото място в България, в което са запазени действащи солници по старинна технология. Едновременно с добива на сол се получава и поморийската луга, лекуваща заболявания на костната система и кожата. В експозицията на музея има богат снимков материал, оригинални инструменти и други експонати. Едновременно с това посетителите могат да се разхождат из действащите солници.

В близост до морския бряг, на източния край на Поморие, се намира резерват „Стари поморийски къщи”. Сградите представят характерната архитектура на черноморските къщи. Разхождайки се из Поморие, не пропускайте да влезете в някои от християнските храмове - манастир „Свети Георги Победоносец”, църквата „Свето Преображение Господне” - най-старата постройка в града, храм „Св. Рождество Богородично” и др.

Вдясно по пътя от Поморие за Бургас се намира Поморийската куполна гробница. Тя впечатлява с архитектурата си и е единствена по рода си на Балканския полуостров. Според някои гробницата е служела за мавзолей на богатата анхиалска фамилия. Голяма част от находките, открити в нея, са изложени в залите на Историческия музей. Обявена е за архитектурно-строителен паметник на културата в брой 35 на Държавен вестник от 1965 г.

Поморие е популярна туристическа дестинация и предлага на своите гости разнообразни възможности за настаняване. Заведенията и ресторантите в града също са многобройни.

Заради лечебните свойства на калта Поморие е популярен балнео и СПА курорт, посещаван през летните и зимните месеци. В близост са още Несебър и Созопол, прочути с археологическите си находки и древна история. Наблизо е и курортът Слънчев бряг, който предлага денонощни забавления.

Град СОЗОПОЛ – морски курорт, религиозен туризъм културен туризъм

Град Созопол е разположен на живописен полуостров в южната част на Бургаския залив, на около 35 км от Бургас. Градът е с население около 5000 души. Той е един от най-старите градове по българското Черноморие и един от най-популярните морски

курорти в страната. Красивият Стар град и романтичната му атмосфера привличат много туристи от цял свят.

Археологическите проучвания доказват повече от 7 хилядолетия културна традиция. Първите селища в Созополския залив възникват в епохата на неолита в края на 6-ото хилядолетие пр.Хр. В 610 г. пр.Хр. преселници от малоазийския град Милет основават на Созополския полуостров град-държава, наречена Аполония. Още в първите векове на съществуването си Аполония претърпява забележителен разцвет. През V век били издигнати здрави крепостни стени и монументални обществени сгради. Античните автори споменават храма на Аполон Лечител с колосалната, висока 13 метра статуя на бога. През 72 г. пр.Хр. Аполония е завладяна от легионите на римския пълководец Марк Лукул. Градът е опожарен и разграбен и прочутата статуя на бог Аполон е отнесена в Рим като военен трофей.

През I век сл.Хр. градът е възстановен, а след превръщането на Тракия в римска провинция градът продължава да съществува като пристанищен център. След приемането на християнството за официална религия градът е наречен Созополис, в съответствие с новите християнски догми.

През V – VI век Созопол е опасан с нови крепостни стени, запазени днес в руини, които могат да се видят в южната и югоизточната част на полуострова. За първи път градът влиза в границите на България, когато е превзет от войските на хан Крум през 812 г. Средновековният Созопол е епископски център с повече от 20 църкви и 5 манастира. От средновековната архитектура до днес са запазени руините на манастирския комплекс на остров Св. Иван – X - XVII век, базиликата в центъра на Стария град и част от манастира „Св. Апостоли“ на нос Скамний в североизточната част на Стария град.

С Постановление на Министерския съвет № 320 от 7 септември 1974 г. Старият град на Созопол е обявен за музей. Около 180 жилищни сгради от средата на XVIII и началото на XIX в. оформят облика на резервата. Къщите в Стария град са изградени от камък и дърво и принадлежат към т.н. черноморски архитектурен тип къщи. Сред по-известните са: Къща на Мариета Стефанова, Къща на Креаноолу, Къща на Тодор Загорев, Къща на Куртиди, Къща на Димитри Ласкаридис и други.

За туристите интересни обекти за посещение са Археологическият музей и Художествената галерия. През 2010 г. при археологически разкопки на близкия остров Св. Иван бяха открити мощите на св. Йоан Кръстител. Днес ценната реликва се пази в храм „Св. св. Кирил и Методий“ в града и привлича поклонници от цял свят. Старинният Созопол с мощите на Йоан Кръстител бе победителят в класацията "Чудесата на България" през 2011 г.

Едни от най-големите събития в Созопол са Празниците на изкуствата Аполония (1 – 10 септември) и посрещането на Джулая (30 юни – 1 юли).

В Созопол има два плажа – централен и Харманите, а недалеч са плажовете на къмпингите „Златна рибка” и „Каваците”. Градът се дели на стара и нова част. Старият град е предпочитан за романтични разходки заради калдъръмените си улички и старите къщи. В новата част на града са концентрирани много хотели и заведения за хранене и забавления.

Възможностите за настаняване са разнообразни - луксозни хотели, малки семейни хотелчета, къщи за гости, бунгала. В непосредствена близост до града са и няколко къмпинга: „Градина”, „Златна рибка”, „Кавацци”, „Веселие“ и „Смокиня”. Ресторантите предлагат характерна черноморска българска кухня и разнообразни специалитети.

По плажовете може да се практикуват различни видове морски спортове – каране на джет, сърф, плажен волейбол, разходка с лодка, риболов.

Недалеч на юг се намира и резерват Ропотамо, обхващащ устието на едноименната река. Там се предлагат разходки с лодка по реката и наблюдение на интересни видове птици и растения.

Град ПРИМОРСКО – морски курорт

Курортът Приморско е разположен на малък полуостров в югоизточната част на Черноморското крайбрежие. Намира се на 50 километра от Бургас и на 450 километра от столицата София. Населението на града е 2800 души, а през летните месеци броят на хората се увеличава неколкостранно заради многобройните туристи, които избират Приморско за своята лятна почивка. Климатът тук е умереноконтинентален с черноморско и средиземноморско влияние, характерен с мека и къса зима и продължително лято. Средната юлска температура е 23-24° С.

Около Приморско са открити 4 светилища, 12 долмена и 10 могилни некропола. Най-голям интерес сред туристите предизвиква светилището „Беглик таш”, което олицетворява култа към слънцето. Скалното светилище край Приморско е едно от най-големите открития за тракийската история на българското Южно Черноморие и Странджа. То е разположено в централната най-висока част на нос Беглик таш, с надморска височина 128 м и обхваща площ от около 6 дка. Най-добре проучена е централната му част, където върху голяма скална тераса, леко издигната над околния терен, са разположени в кръг с диаметър 56 м отделни скални елементи от ритуалното пространство. Създадено е в средата на II хил. пр.Хр. и е разрушено в началото на IV в. сл.Хр.

Край Приморско е разположен резерватът „Ропотамо”. На територията на резервата се намират множество интересни и уникални природни обекти - лиманът на река Ропотамо, блатото Аркутино, лонгозни гори, които на тази географска ширина се срещат много рядко, различни скални феномени, мочурища, блата и други. Резерватът е част от по-голямата защитена зона „Рамсарско място Ропотамо”. Лиманът на река

Ропотамо е една от основните туристически забележителности в резервата. Тук се предлагат атрактивни разходки с лодка по течението на реката.

Известен с чистата си природа и редките растения е резерватът „Аркутино” или Мечешкото блато в община Приморско. Тук расте пясъчна лилия. Разполага с чиста и дълга плажна ивица.

Северно от Приморско, в зоната между лагуната Стамополу и плажната ивица, се намира един от най-добре запазените дюнни комплекси по Черноморието. Някои дюни достигат до височина 19 м и са изключителна гледка за посетителите. Това е природната забележителност „Пясъчни дюни-Перла”.

Град Приморско е предпочитана дестинация заради благоприятния климат, прекрасната си природа, историческите и културни паметници, гостоприемното местно население и различните атракции, които предлага. В района около града има 4 плажа – северен, централен, южен и „Перла”, които предлагат различни атракции – волейболно игрище, фитнес, водни ски, водни колела, сърф, разходки с лодки, скутери, както и детски съоръжения.

Настаняването в Приморско е доста разнообразно – от частни квартири, вили, семейни хотелчета до хотелски комплекси. Ресторантите в града предлагат традиционна българска кухня, рибни деликатеси, а в много от тях и жива музика.

КИТЕН – морски курорт

Курортното градче Китен е разположено на черноморския бряг, само на 5 км от град Приморско и на около 55 км южно от гр. Бургас. Населението на града е едва 1000 души, но през летните месеци тук оживлението е голямо заради многобройните туристи, избрали Китен за лятната си ваканция. Средната юлска температура тук е 23-24° С., а едно от богатствата на Китен е уникалното съчетание на море и планина (Странджа). Другото богатство са двата прекрасни морски заливи – Караагач и Атлиман, и обширните плажни ивици. Северният плаж, известен като Атлиман, се намира в дъното на едноименния залив и включва красиви пясъчни дюни. Южният залив Урдовиза е разделен на два плажа - „Китен-юг“ и „Къмпинг Китен“.

В древността по земите, върху които днес се намира Китен, е имало селище, от което са запазени крепостни стени, които днес са реставрирани. Днешното селище е основано през 1932 г. Името Китен идва от факта, че погледнато от далеч, селището наподобявало китка цвете.

При археологически изследвания от южния залив са извадени многожество находки - оръдия на труда от камък, кост и керамични съдове, които в момента могат да бъдат видени в музея в град Созопол.

Легендата разказва как през първите години от завладяването на България от Османската империя в крепостта Урдовиза се прочула с хубостта си девойка на име Стана Урдовизка. Тя била толкова красива, че османският султан бил пленен от нейната хубост и ѝ предложил да се омъжи за него. Девойката се съгласила, при условие че изпълни едно желание – колкото земя в родния ѝ край може да обиколи ездач на „хвърковат“ кон от изгрев до залез слънце, да бъде освободена от всички данъци. Владетелят се съгласил. Една ранна утрин девойката потеглила на своя кон и цял ден обикаляла гористите странджански баири и долове. Привечер, когато ездачката обиколила почти цяла Странджа планина, препуснала по посока на черноморския бряг. Когато стигнала до залива, конят ѝ се строполил мъртъв. Умряла от умора и красивата урдовизка девойка. Местното население било освободено от данъци, а заливът бил наречен Атлиман (Конски залив).

Днес Китен е приятен курорт, в който всеки може да намери своето място в многобройните частни хотели, квартири, почивни станции и къмпинги. Уникалното съчетание на море и планина, просторни плажове с разнообразни атракции, възможностите за риболов предлагат незабравима ваканция. Заведенията за хранене и развлечение са многобройни и разнообразни – ресторанти, пицарии, таверни, барове и дискотеки.

Близостта до Приморско увеличава възможностите за настаняване и забавления. Наблизо се намира и резерватът „Ропотамо“, а по устието на река Ропотамо се предлагат атрактивни разходки с лодка. На плажовете на Китен и Приморско никой не скучае – тук можете да карате сърф, да наемете джет, да се гмуркате, да играете плажен волейбол или друг спорт или просто да събирате слънчевите лъчи. Реката, която се влива в морето до Китен – Караагач, е богата на риба и е любимо място на почиващите в курорта риболовци.

Град БУРГАС – културен туризъм, балнеотуризъм

Бургас е един от най-големите градове в страната. Разположен е на брега на Черно море, в Бургаския залив, на 400 км от София и 130 км от Варна. Бургас е административен център на едноименната област. Населението на града е над 230 000 души.

Бургаското пристанище е най-голямото товарно пристанище в страната. На 10 км североизточно от града се намира летището, което извършва международни полети.

Климатът на Бургас, силно повлиян от морето, е умереноконтинентален, със средни летни температури от 26.4 С, а средната температура на морската вода през лятото е 24,7 С.

Близостта до морето и равнинният характер на района е причина той да е населен още от древността. Най-ранните находки в региона се отнасят към бронзовата и ранната желязна епоха. Много са и археологическите находки от тракийския период (IV в.

пр.н.е). В района на Бургас са се водили едни от големите битки на българската държава с Византийската империя. Победите на хан Тервел (VIII в.) при Анхиалското поле през 708 г. и на хан Кардам (управлявал 777 г. - 802 г.) при карнобатската крепост Маркели през 792 г. утвърждават българската държава.

По време на османското владичество градът се развива като просветен и духовен център. През XVIII в. пристанището на Бургас вече се е превърнало в най-голямото на юг от Стара планина. Бургас е освободен от османско владичество на 6 февруари 1878 г. Градът претърпява силно индустриализиране и модернизиране в началото на XX в.

Наред с добрите си транспортни връзки, излаза на море, развита промишленост и едновременно с това съхранена история, Бургас днес е и привлекателна дестинация за туристите. Градът и регионът предлагат разнообразни възможности за туризъм - морски, културен туризъм с множеството музеи и културни обекти, балнео и СПА, орнитоложки, винен туризъм и др.

Повече за историята на града и други любопитни факти туристите могат да научат в експозициите на Регионалния исторически музей на Бургас, които са разположени в няколко сгради. В историческата експозиция са изложени снимки, документи за най-новата история на Бургас - след 1878 г. до 70-те години на XX в. В археологическата експозиция на бул. „Алеко Богориди” № 21 са изложени археологически находки от Праисторията и Средновековието. Със специална колекция експонати е представена историята на корабоплаването по Черно море още от средата на II хил. пр.Хр. Тук посетителите ще научат повече за историята на Бургас по време на Първото и Второто българско царство и падането на града под османско владичество.

Катедралният храм „Св. св. Кирил и Методий” също е сред най-посещаваните обекти в града. Храмът е строен в периода 1897-1907 г. по планове на италианския архитект Рикардо Тоскани (1857-1929). На стъклописа на главния вход са изобразени братята Кирил и Методий. Църквата е обявена за архитектурно-строителен паметник на културата с национално значение в брой 18 на Държавен вестник от 1979 г.

До катедралния храм „Св. св. Кирил и Методий”, в къща от средата на XIX в., е разположена етнографската експозиция, представяща културата и бита на Бургас в миналото. В музея се намира най-богатата колекция от традиционни костюми от всички етнографски групи в Бургаско, показани са уникални ритуални костюми от XIX в., характерни за Бургаския край. Тук посетителите могат да научат повече за традиционни български ритуали като коледуване, лазаруване, нестинаство и др. Близо до храма е и площад „Тройката” - също приятно място за разходка.

Разнообразието на птици в бургаските езера и настоящото състояние на флората и фауната по Южното Черноморие е представено в природонаучната експозиция.

В къща музей „Петя Дубарова” посетителите могат да се докоснат до живота и творчеството на най-младата поетеса на България. Петя Дубарова е родена на 25 април 1962 г. в Бургас и въпреки че прекъсва живота си, когато е на 17 години, остава в

историята на българската литература с невероятния си поетичен талант. Родната ѝ къща е превърната в музей, който отваря врати за посетители на 7 август 1995 г. В музея е направена възстановка на стаята на младата поетеса - изложени са ученическата ѝ униформа, бележникът ѝ, както и богат снимков материал. Музеят играе ролята и на културен институт. От 1984 г. съществува литературният конкурс на името на поетесата, като в него могат да участват млади творци от всички жанрове. От 2003 г. се провежда летен workshop, в който участват най-добре представилите се на литературния конкурс, канят се и лектори. Музеят е домакин на множество изложби, литературни четения, представяния на книги и др.

Бургас е културен център на региона, което личи от активната дейност на Бургаската опера, драматичния театър „Адриана Будевска“, и Държавния куклен театър - Бургас. Многобройни са и галериите в града. В реставрираното Морско казино край морската градина също се провеждат множество културни мероприятия. Морската градина е подходящо място за разходка и отмора. Тук се намира и летният театър на града, където се провеждат разнообразни концерти и постановки.

Мостикът на Бургас е едно от любимите места за разходка на жителите и гостите на града. Изграден е през 1936 г. и се намира в близост до казиното.

В парк „Езеро“ (на входа на морската градина) е изграден велопарк с три различни нива на трудност, а за търсещите повече адреналин е изградено специално трасе за т.нар „dirt jumping“ - дисциплина в колоезденето, при която се преодоляват изкуствено направени от земна маса скокове (бабуни), като във въздуха се изпълняват редица атрактивни фигури.

През летния сезон Бургас се превръща във фестивален център. От няколко години в града се провежда Фестивал на пясъчните фигури - скулптори от цял свят се включват в направата на пясъчните фигури, за които се използват тонове пясък. Фигурите са обвързани с темата на фестивала, която всяка година е различна.

Spirit of Burgas е безспорно фестивалът, донесъл международна известност на Бургас и България. Фестивалът се провежда от 2008 г. през август месец и събира на няколко сцени световноизвестни музиканти от различни стилове.

Градът е домакин и на множество литературни, музикални и фолклорни фестивали, като кулминацията им традиционно е през летния сезон.

Като голям икономически, културен и туристически център, в Бургас могат да се намерят разнообразни възможности за нощувка – луксозни хотели, малки уютни семейни хотелчета, квартири, къщи за гости. Нощният живот, особено през летния сезон, също предлага много възможности – дискотеки, барове, казина. Освен по централните улици на Бургас, заведения има по крайбрежието и в Морската градина. Близо до Бургас са други морски градчета като Черноморец, Поморие, Несебър и Созопол, в района има и множество къмпинги.

Повече информация за забележителностите на града и възможностите за настаняване можете да получите от Туристическия информационен център.

Село СИНЕМОРЕЦ – морски курорт, екотуризъм

Синеморец е село, разположено в най-южната част на Българското черноморие, недалеч от границата с Турция. Селото се намира на брега на морето, непосредствено до живописното устие на река Велека. На 6 км северно от Синеморец се намира курортният град Ахтопол, а на 11 км южно е разположено село Резово.

Синеморец привлича многобройни туристи заради девствената природа и красивите плажове. Непосредствената близост на природен парк „Странджа” предлага прохлада в горещите дни, както и многобройни възможности за пешеходни преходи до различни природни и исторически забележителности.

В селото има два плажа – единият е „Бутамята”, а другият е при устието на Велека. Недалеч се намира и един от най-живописните плажове по Българското черноморие – Силистар.

За любителите на водните спортове тук се предлагат разходка с лодка-банан и джетове под наем. За привържениците на природните разходки е възможно да наемат кон или пони или да пътуват с лодка по река Велека. От Синеморец до различни интересни места в Странджа водят няколко маршрута, подходящи за пешеходен и велотуризм.

Странджанските села, разположени недалеч от Синеморец, са съхранили своите вековни традиции и с гордост ги представят на гостите си. Една от тях, известна в цял свят, е нестинарството – ритуален танц върху жарава, който се практикува на Празника на св. св. Константин и Елена. Често през летните месеци нестинарски танци се организират специално за туристите в региона. Странджанските села Граматиково, Кости, Българи и Младежко успешно развиват селски туризъм.

Водите на река Велека са богати на риба и привличат много риболовци. При устието могат да се уловят както сладководни, така и морски риби, които навлизат в реката в търсене на храна. Въпреки че селото е малко, то предлага разнообразни места за настаняване – луксозни комплекси, хотели и къщи за гости. Заведенията за хранене и развлечение предлагат морска и българска национална кухня.

Град АХТОПОЛ – морски курорт

Ахтопол се намира на 90 км южно от Бургас и на 14 км югоизточно от Царево. Южният морски град е разположен на малък скалист полуостров, дълъг около 500 и широк около 300 м. Климатът тук е изключително подходящ за морски туризъм - много слънчеви дни и прохлада от горите на планината Странджа. Средната юлска температура в града е 22-23° С.

Ахтопол има древна история – в акваторията на залива са открити много котви, свидетелство за живота на полуострова в различни исторически епохи. Находки като каменна брадва и керамични фрагменти показват, че на мястото на Ахтопол е имало селище още през новокаменната и медно-каменната епоха, открити са следи и от траките, живели тук през бронзовата епоха. Към края на V в. пр. Хр. тук вече е съществувала атинска колония с името Агатополис – от гръцки - “агатос” (добър) и “полис” (град). Градът се споменава при историческите сведения за въстанието на болярите Асен и Петър срещу византийското владичество (1185 г.). Градът е превзет от османците през 1396 г.

Пожар унищожава Ахтопол през октомври 1918 г. След стихията оцелели само църквата “Възнесение Господне” от 1796 г. и частично манастирската църква “Свети Яни” (“Свети Иван Предтеча”). Така след пожара се издига един изцяло нов град Ахтопол.

Ахтопол днес е малко морско градче с хубав плаж, приятни ресторанти и хотели. Местата за настаняване са много и предлагат различни варианти – от хотел до стая под наем или бунгало. Ахтопол е отдалечен от големите морски курорти, което го превръща в предпочитана дестинация за туристите, търсещи спокойствие и отмора. Почивката на плажа може да бъде съчетана с горски преходи в намиращия се в непосредствена близост парк Странджа. Тук има множество туристически маршрути с различна дължина и трудност. Съвсем близо са други малки курортни селища като Царево, Лозенец, Варвара, Синеморец и най-южната точка на Българското черноморие – Резово.

Град ЦАРЕВО – морски курорт

Град Царево се намира в югоизточната част на страната, на Южното Черноморие, на около 66 км от Бургас. Само на около 40 км южно от Царево е границата на България с Турция. Територията на общината заема голяма част от Странджа планина. Населението на града е около 5000 души.

В миналото градът се е наричал Василику (XII в.), известно е, че през 1351 г. е наричан Василикос, а до 1934 г. е бил познат с името Василико. В периода 1950 – 1991 г. градът носи името Мичурин. От 1991 г. насам носи сегашното си име Царево.

Градът имал развито пристанище и големи традиции в корабостроенето и риболова. Непосредствената близост до Странджа, откъдето идвал дървеният материал за строежа на корабите, била сред основните преимущества на Царево. Традиционно в корабостроителницата на Царево се строили по-малки до средни кораби, но отличителната им черта бил острият вълнорез. На гръцки тази част на кораба се наричала „карина“, затова жителите на града били наричани „какарини“. През първата

половина на XIX в. в морския град имало флотилия от 42 кораба. В района се произвеждало жито и грозде, които били основните стоки, с които местното население търгувало. Царево поддържало добри търговски връзки със столицата на Османската империя Цариград и с пристанища в Егейско и Мраморно море.

След Освобождението на България от османско владичество (1878 г.) градът останал в пределите на Османската империя. Едва след Балканската война (1912 г.- 1913 г.) градът отново е присъединен към България.

Днес Царево се дели на стара и нова част. През 80-те години на XIX век голям пожар унищожил голяма част от града и днес са много малко сградите, останали отпреди пожара. На южния полуостров на Царево се намира църквата „Свето Успение Богородично“. На мястото на сегашната църква е съществувал друг храм. Църквата е строена през 1831 г., а съвременният ѝ вид е от 1895 г. Част от иконите в храма се датират от края на XVIII в.

На 7 км от града е курортното селище Лозенец, в близост до Царево се намират плажовете на бившите къмпинги „Корал“, „Юг“ и „Оазис“. Недалеч са и други курортни градчета като Ахтопол, Синеморец, Китен и др.

Непосредствената близост на Странджа е причина за развития еко и планински туризъм в региона. На територията на природен парк Странджа има обозначени маршрути, минавайки по които туристите могат да научат повече за историята, животинските и растителни видове в района. Реките около Царево са богати на риба и тук е честа гледката на рибари по мостовете и бреговете.

Царево има богата културна програма. Традиционно през август се провежда Седмица на морето, Международен фестивал на мановия мед, национални и международни фолклорни фестивали. На територията на Царево и в района има много хотели, къщи за гости и къмпинги, които предлагат настаняване в зависимост от възможностите и вкуса на туристите. Заведенията също са разнообразни и предлагат превъзходна морска кухня.

Град ЧЕРНОМОРЕЦ – морски курорт

Град Черноморец се намира на 25 км. южно от град Бургас. Разположен е на северния нос на Созополския залив, точно срещу стария град и остров Св. Иван. Има 4 плажни ивици и е само на около километър от къмпинг Градина, предлагащ отлични условия за сърф. Забележителности са православният храм „Св. Никола“ и Райската градина разположена срещу него. Селището се разраства бързо и разполага с много нови хотели, вили и частни квартири.

Град АХЕЛОЙ – морски курорт

Намира се в на брега на големия Бургаски залив. Релефът е предимно равнинен, като на северозапад от града има лек хълмист терен, известен като местността Стрولاتа (старото име Стрели баир). През града минава Европейски път Е87, свързващ Северна и Южна България край морето. Също край града протича река Ахелой, извираща от Айтоските възвишения и вливаща се в Черно море. Основното занимание на местното население е строителство и морски туризъм. Ахелой има свой микроклимат, образуван от равнинния си терен, Стара планина и Черно море. Има много мека зима и хладно лято, което го прави приятно и желано място за живеене и отдых. Поради близкото си разположение до брега на Черно море и туристически комплекс Слънчев бряг, Ахелой става все по-атрактивно място за туризъм. Много от крайбрежните парцели са изкупени от фирми с цел строителство на жилищни апартаменти и строителство на туристически хотели. В момента има няколко действащи хотела, ресторанти, дневни и нощни барове на територията на град Ахелой. Поради стратегическото си разположение и големия поток от автомобили са изградени няколко съвременни бензиностанции.

Село РАВДА – морски курорт

Село Равда се намира на около 33 км след Бургас и 4 км преди Несебър. Въпреки близостта до големи курорти като Слънчев бряг и Несебър, Равда е спокойно място с хубав плаж, подходящо за хора от всякакви възрасти. Особено популярно е за почивка на семейства с деца.

Има много легенди за възникването на селището и името му. Според една легенда преди стотици години в района се заселили пастири и мястото било наречено на един от тях – Равадин. Друга легенда разказва, че някога земите в района принадлежали на лош чифликчия, който биел работниците си с пръчка, наричана равдас. Най-интересна е легендата, според която в хубавата девойка Равдалина се влюбил бог Нептун, който поискал да я вземе със себе си в дълбините на морето, но тя отказала. Разгневен, богът изпратил водна стихия, която да унищожи селото, но другите богове спрели бедствието. Така огромните вълни образували многобройни заливи. Един от интересните обекти за посещение в селото е църквата „Света Параскева”. Построена е през 1884 г. от гърците Василиос и Теодоракис съвместно с местните хора. През 1998 г. храмът е реставриран.

Плажната ивица на Равда се простира на площ от 57 000 кв. м и е разделена на две от нос Равда. Южният плаж е популярен сред туристите с хубавия пясък, чистото море и разнообразните възможности за забавление, докато северният предлага по-спокойна почивка. В Равда има възможности за различни водни спортове - гмуркане, разходка с джет из морето, ветроходство, уиндсърфинг и др.

Непосредствената близост на Равда до Несебър, Слънчев бряг, Свети Влас, Елените и Ахелой е предпоставка за разнообразна ваканция. В Несебър туристите могат да се отдадат на културен туризъм, близо е и Слънчев бряг, популярен с възможностите за

забавление. Търсещите разнообразие могат всеки ден да сменят плажа. Връзката между курортите се осъществява с редовен транспорт за съвсем кратко време.

В Равда има много възможности за настаняване - хотелски комплекси, апартаменти, семейни хотели, стаи под наем. Заведенията в селото също са много, а в голяма част от тях се приготвя и морска храна.

Град СВЕТИ ВЛАС – морски курорт, климатолечение

Свети Влас е бързоразвиващо се курортно селище, разположено на 10 км. северно от Град Несебър и на 2 км. от Слънчев бряг. Селището е основано през II век от древните траки. Тогава то е носело названието Лариса, а чак през XIV век приема името на Свети Влас - покровител на търговците, животновъд и лечител. На името на светеца е съществувал манастир през XIV-XVIII век, опожарен от безбройните набези на пирати. Свети Влас е почитан светец и от католическата и от източно-православната църква. В околностите на селището са били разположени още 4 манастира. Град Свети Влас е едно от най-старите селища в Несебърска община. Всички те са унищожени през XVIII век, но отделни остатъци от тях все още могат да бъдат намерени. През 2007 г. в Свети Влас е открито най-голямото яхтено пристанище в България - Марина Диневи, с капацитет от 300 яхти. Плажът на Свети Влас е с изложение на юг. Пясъкът е ситен, златист. Уникално съчетание на чист планински въздух, морски климат и красива природа. Свети Влас е любимо място за отдых на много българи и чужденци. Съборът на Свети Влас се провежда на 2 май — летния Атанасовден.

Международна ветроходна регата „Св. Влас“ се провежда в акваторията на Несебърския залив на 18, 19 и 20 юли. Домакин на състезанието е Общински Морски Клуб „Несебър 2000“. Регата „Св. Влас“ има зад гърба си петгодишна история.

Град ОБЗОР – морски курорт

Град Обзор се намира на границата между Варненска и Бургаска област. Разположен е в залив, който започва на север от нос Св. Атанас, а на юг достига до Еминската планина. Курортът Обзор се намира на панорамния път, свързващ Южното и Северното Черноморие, на 65 км южно от гр. Варна и на 6 км от гр. Бяла. От Бургас е отдалечен на 74 км, а от Несебър на 37 км.

Градът е с население около 2000 души. Климатът е умереноконтинентален, а средната юлска температура е 23° C.

Плажната ивица на курорта е дълга около 10 км и широка от 20 до 60 м. Особено красиви са южният плаж и плажът „Иракли“. Пясъкът е зърнест, със златист цвят.

Съчетанието на красива природа, чисто море, златист пясък, спокойствие, гостоприемство и добра кухня превръщат Обзор в предпочитано място от туристите.

На плажа могат да бъдат практикувани редица спортове като плажен волейбол, плуване, сърфиране, гмуркане, джетове, водни ски и др.

Обзор предлага различни забавления - дискотеки, барове, ресторанти, механи, малки семейни заведения, а за децата има атрактивни съоръжения, пързалки и басейни в хотелските комплекси. Хотелите в града също са многобройни и разнообразни – тук има и големи луксозни комплекси, и малки семейни хотели.

Обзор е едно от най-древните селища на брега на морето. Многобройните архитектурни и керамични фрагменти, които са открити в района на града, и останките от крепостни стени свидетелстват за неговата хилядолетна история. Първото селище по тези земи е тракийско и името му е било Навлохос. Елините основали тук Хелиополис (слънчев град) през I хилядолетие пр.н.е. По-късно тук се е намирала лятна резиденция на византийските императори. Римляните издигнали тук храм на Юпитер и построили крепост, която да брани морските им търговски пътища между Константинопол и Дунав. Днес в малкия парк на Обзор са изложени останки от колони, капители и статуи от римския храм на Юпитер. По-късно българите построили тук крепостта Козяк, чиито останки се намират на около 3 км от Обзор. Руините на крепостните основи и останки на кули по ъглите личат и в наши дни в местността Калето.

По времето на Османската империя на тази територия възниква селището Гъозекен (Обзор на турски). През 1934 г. името на селото било заменено с Козяк град, а от 1936 г. то се казва Обзор. Обзор е обявен официално за град на 9 септември 1984 г.

Туристите в Обзор могат да разгледат музейната сбирка на града. Историко-етнографската колекция е събирана повече от 30 г. и представя историята, бита и културата на обитателите на древното селище. Материалът е разделен в две основни теми. Едната е история и археология. Има над 800 експоната и обхваща периода от V – IVв. пр.н.е. до XVIII в. от н.е. Втората е етнографска и има 300 експоната. Обхваща периода XVIII – XX в.

Курортен комплекс СЛЪНЧЕВ БРЯГ – морски курорт

Слънчев бряг е най-големият български курорт. Разположен е на залив с формата на полумесец между град Несебър и курорта Свети Влас. Със своите стотици хотели, многобройни заведения, магазини и изградената си инфраструктура курортният комплекс днес може да посрещне няколкостотин хиляди туристи.

Климатът тук се отличава с горещо слънчево лято и средни юлски температури 22-23° С. Плажната ивица е дълга над 10 км и на места е широка над 60 метра. Финият пясък, естествените пясъчни дюни и плавното морско дъно привличат стотици хиляди туристи от цял свят. Плажът на Слънчев бряг е носител на Син флаг през 2011 г. – отличие за чиста околна среда.

Възможностите за настаняване в комплекса са изключително разнообразни – тук има луксозни петзвездни комплекси, различни категории хотели, вили, къщи за гости, апарт-хотели. Заведенията за хранене и развлечение в курорта са стотици и предлагат разнообразна българска и международна кухня.

Клубовете и дискотеките на Слънчев бряг са известни в цял свят. Тук често гостуват популярни диджеи и изпълнители и техните партита привличат много млади хора.

Забавлението на туристите е гарантирано с разнообразни атракции – водни спортове, сърф, плажен волейбол, аквапарк, боулинг, различни съоръжения за деца.

Курортът се е наложил и като един от големите комплекси в страната, предлагащи прекрасни условия за конферентен и бизнестуризм. Големите хотели разполагат с големи конферентни зали и съоръжения, необходими за този вид услуги.

В близост се намира Несебър, включен заради многобройните си културни паметници в списъка на културното наследство на ЮНЕСКО. В съседния курорт Свети Влас се намира най-голямото яхтено пристанище на българското Черноморие.

Село ЛОЗЕНЕЦ – морски курорт

Лозенец е едно от най-бързо развиващите се селища на брега на южното българско Черноморие. Като географски дадености планината и морето играят важна роля в развитието на района. Лозенец е типично рибарско селце, осигуряващо прясна риба и рибни деликатеси за местните ресторанти. Близостта на Странджа планина го прави още по завладяващо и неповторимо място за почивка. Не е необходимо да избирате дали да отидете на планина или на море, а просто да посетите Лозенец. Селцето е малко, кокетно и уютно. Преобладават двуетажните и триетажните къщи и вили, превърнати в комфортни малки хотели или даващи квартири за почиващите. Осеяно е с много зеленина. Тук се съчетават планински и морски климат. Средните летни температури варират между 22-25 градуса за месеците юни и септември и между 26-31 градуса за юли и август. Измервания сочат, че морската вода в курортното село е най-чиста по българското черноморие, а наличието на полезни микроелементи, като магнезий, калций, йод, бром и др. са оценени високо от специалисти от целия свят.

Село ВАРВАРА – морски курорт

Варвара е известна преди всичко с красивото море. Въпреки че пясъчната ивица е само една и то доста малка, тя е една от най-красивите по нашето Черноморие. Поради отдалечеността си, селото е успяло да запази чистата си природа и кристални морски води. Селото е обградено от скалисти заливи, подходящи за подводен риболов и гмуркане. Върху близкия до селото връх Папия има следи от късноантична и средновековна крепост. Край Варвара се намира и Желязното дърво, направено специално за снимането на филма „Голямото нощно къпане“. Именно това е мястото, където години наред хипарите посрещат Джулая.

През първата седмица на септември се състои събора на Варвара в продължение на два дни. Вечерта на първия се организират нестинарски танци, а по-обяд на втория — народни борби.

Град Малко Търново – климатичен курорт, екотуризъм

Разположена в сърцето на Странджа планина, върху по-голямата част от територията на едноименния природен парк, община Малко Търново е наследник на многовечната връзка между планината и морето. Тази връзка е белязала с благотворното си влияние всички културни пластове и исторически епохи – като започнем от времето на митичния Финей и аргонавтите, тръгнали за Златното руно към Колхида, и стигнем до днешните артистични и творчески изяви, провокирани от магията на тази планина.

Съвременният облик на общината, събрала в себе си хилядолетната история на Европа – от траките до християнството, я оформя като един от привлекателните туристически центрове в България. Тук духът на миналото е пренесен през времето.

Неповторимата атмосфера на Малко Търново създават двете църкви – католическа и православна, историческият музей, разположен в сградите на три типични възрожденски къщи от средата на XIX век, разходките до тракийски гробници от римската епоха в околностите на града, и не на последно място изворът в центъра, станал символ на Малко Търново – Големият врис. За него местните хора казват, че ако момиче или момче от друг град пият вода, ще се оженят в Малко Търново.

Ключ към успеха на туристическия продукт на област Бургас би могло да бъде развитието на продукти, които се радват на сериозен интерес на ЕС пазар. Към тях можем да отнесем: гастрономия и вино, културно и историческо наследство, селски и екотуризм, туристически атракции, приключенски туризм и балнеолечение и оздравителен туризм.

Според Световната организация по туризъм развитието на специализираните видове туризъм е логична и желателна стратегия за страните от Балканския регион. Тя би могла да допринесе за удължаване на туристическия сезон, за създаване на допълнителна заетост и разширяване на обхвата на районите и броя на общините, занимаващи се с туризъм.

При развитието на нови продукти следва да се използва принципа на поэтапното разработване и тяхното взаимно допълване и интегриране към традиционно предлаганите в България. Продуктът да е съобразен с изискванията на целевите групи и да е продаваем.

Развитието на туристическия продукт трябва изцяло да бъде съобразен с динамичните промени във вкусовете и предпочитанията на чуждестранните туристи. Засиленият интерес към културното наследство ще подпомогне предлагането на тематични културни турове. Стремешът към здравословен живот стимулира развитието на балнеолечение и здравен туризъм. А отношението към обкръжаващата среда и природата стимулира интереса към селския и екотуризма.

Ясно изразената тенденция на избор на кратки почивки, в сравнение с дълги ваканции, също улеснява развитието на специализирани туристически продукти.

Продукти, които ще се разрастват през следващите години в Бургаска област са слънце и плаж - големи комплекси в утвърдени дестинации; слабо населени комплекси, екологично устойчиви; Здраве и спорт - курорти, спортни дейности на открито; култура - обиколки на градове, исторически селища, второстепенни градове, кратки пътувания за събития и мероприятия; нови продукти - селски райони и вътрешността на района, пътувания от особен интерес, етнография, тематични пътувания.

Бургаска Област има отлични възможности да разработи и предложи на международния туристически пазар съвместни туристически маршрути със съседните дестинации в Турция и Гърция.